

EUROPÉEN DU PREMIER ROMAN ■ 23-26 AVRIL 2015

EUROPEAN FIRST NOVEL FESTIVAL ■ 23-26 APRIL 2015 ■ FESTIVAL

EURÓPAI ELSŐKÖNYVESEK FESZTIVÁLJA ■ 2015. ÁPRILIS 23-26.

EUROPEAN FIRST NOVEL FESTIVAL

“First novels”, while they do not represent a genre in themselves, offer an as yet unexplored “raw material”. These authors are as yet unknown as writers, and this allows the texts to be approached without prejudice. The yearly parade of first novels is thus an opportunity to clear an emotional and critical path, without signposts.

A real dialogue about books can begin with authors who have not been idolised. By their presence, these burgeoning literary talents, bring literature closer to life, and the mystery of writing provides a basis for many exciting and significant encounters. It is also true that in France, for instance, the term “first novel” is an accepted label of standard categorization, used in library catalogues or publisher’s brochures. It is as though book publishers are conscious of their image as the discoverers of new talents; at a minimum they fear passing over that rare pearl, the writer prodigy. The diversity of the publishing market, together with European publishing policy, offer an exciting perspective for encounters and dialogues in a country whose literature is being translated into more and more languages.

The launch in Budapest of a regular European Festival of First Novels, provided a chance for today’s young European literary talents, and also to their publishers, to communicate – and also provides an opportunity for possible new translations and publications.

EURÓPAI ELSŐKÖNYVESEK FESZTIVÁLJA

Ha nem is alkotnak külön irodalmi műfajt, az „első regényeknek” megvan az a közös sajátosságuk, hogy az olvasó számára még idegen és felderítetlen terepet jelentenek. Szerzőik íróként egyelőre ismeretlenek: nyugodtan koncentrálhatunk tehát az általuk létrehozott szövegekre, és csakis ezekre. Ily módon igazi párbeszéd alakulhat ki az olvasó és a jelenlevő szerző, illetve műve között. Bontakozó irodalmi tehetségükkel és megjelenésükkel ezek a még nem futtatott írók közelebb hozzák az élthez az irodalmat, az írás rejtélyeit; ez sok érdekes és jelentős találkozásnak lehet az alapja.

Az is igaz persze, hogy például Franciarszágbán az „első regény” olyan bevett címke, amellyel gyakorta találkozunk a könyvtári katalógusokban és a kiadói prospektusok oldalain. Úgy tűnik, a könyvkiadók nagy súlyt fektetnek arra, hogy imázsuk része legyen az új tehetségek felfedezése és kiadása, de legalább is igyekeznek nem elszalasztani azt a lehetőséget, amit egy östehetség megjelenése jelent az irodalomban. A könyvkiadói piac sokszínűsége és gazdagsága valamint az európai könyvkiadási politika érdekes perspektívát nyújt a különböző találkozásokra és párbeszédre egy olyan országban, melynek irodalmát egyre több nyelvre fordítják le külföldön.

Az európai elsőkönyves szerzők találkozója a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon alkalmat kínál az ismerkedésre a mai Európa fiatal irodalmi tehetségeinek egymással, a közönséggel és persze a kiadókkal is, megnyitja az újabb nyelveken való megjelenés és hasonló további találkozók lehetőségeit.

**Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja a 22. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon /
European First Novel Festival at the 22nd International Book Festival Budapest**

Millenáris, 1024 Budapest, Kis Rókus u. 16–20.
www.bookfestival.hu

Nyitva tartás / Business hours:

- 2015. április 23. 12.00–19.00
- 2015. április 24. és 26. 10.00–19.00
- 2015. április 25. 10.00–20.00

PROGRAMOK / PROGRAMS

PÓDIUMBESZÉLGETÉSEK AZ ELSŐKÖNYVES SZERZŐKKEL / FIRST NOVELISTS' PODIUM DISCUSSIONS

Április 25., szombat / Saturday, April 25

Millenáris D épület / building, Lázár Ervin terem / hall

I. panel ▪ 14.00–15.30 / 2.00 pm – 3.30 pm

Házigazda / Hosted by ▪ Gács, Anna

Részvevők / Participants ▪ Bouke Billiet (Belgium) ▪ Dora Čechova (Csehország/Czech Republic) ▪ Fabio Deotto (Olaszország/Italy) ▪ Franz Friedrich (Németország/Germany) ▪ Tommi Kinnunen (Finnország/Finland) ▪ Davorin Lenko (Szlovénia/Slovenia) ▪ Karin Peschka (Ausztria/Austria) ▪ Bruno Vieira Amaral (Portugália/Portugal) ▪ Tomáš Varga (Szlovákia/Slovakia)

II. panel ▪ 15.45–17.30 / 3.45 pm – 5.30 pm

Házigazda / Hosted by ▪ Forgách, András

Részvevők / Participants ▪ Alexandros Adamidis (Ciprus/Cyprus) ▪ Heinz Helle (Svájc/Switzerland) ▪ Mán-Várhegyi, Réka (Magyarország/Hungary) ▪ Mathias Menegoz (Franciaország/France) ▪ Elisabeth van Nimwegen (Hollandia/The Netherlands) ▪ Ane Riel (Dánia/Denmark) ▪ Frøydis Sollid Simonsen (Norvégia/Norway) ▪ Żanna Sloniowska (Lengyelország/Poland)

FELOLVASÁSOK / READINGS

Április 26., vasárnap / Sunday, April 26

12.30 / 12.30 pm ▪ Franz Friedrich (D), Heinz Helle (CH), Karin Peschka (A) Hess András terem / hall

KÜLSŐ HELYSZÍNEEN ZAJLÓ PROGRAMOK /
OFF SITE PROGRAMS

2015. április 23. csütörtök / Thursday, April 23, 2015

11.00–16.30 ■ **ELit European Literature House Budapest 2015**

Petőfi Irodalmi Múzeum / Literary Museum, Budapest, V. Károlyi u. 16.

**Egész napos workshop az Európai Elsőkönyveseknek az európai irodalmi trendekről /
one day workshop of the European First Novelists about literary trends across Europe**

Európai Irodalmi Díjas írókkal, valamint fiatal magyar írók és irodalmárok részvételével a József Attila Körrel való együttműködésben / with the European Union Literary Prize winning writers and with young Hungarian writers and literary critics from the József Attila Circle Literary Association of Young Writers (JAK) ■ Afonso Cruz (Portugal) ■ Horváth, Viktor (Hungary) ■ Andrej Nikolaidis (Montenegro) ■ Ioana Părvulescu (Romania) ■ Pavel Rankov (Slovakia) ■ Szécsi, Noémi (Hungary)

Az ELit Literaturhaus Europa EU-programhoz kapcsolódva / connected to the Creative Europe program ELit Literaturhaus Europa in partnership with ELit Krems, London, Paris, Hamburg, Ljubljana

Az ELit Literaturhaus Europa rendezvényeivel és online obszervatóriumával elősegíti a különféle európai kulturális térségek közötti átjárást, közvetítést. Lehetőséget teremt fiatal írók számára, hogy más európai nyelvterületeken is bemutathassák műveiket, megosszák írásaikat, gondolataikat, tapasztalataikat más országbeli pályatársakkal, hogy találkozhasanak Európai Irodalmi Díjas írókkal különböző európai országokból. Az európai irodalom soknyelvűségét kívánja érzékeltetni, új publikációs lehetőségeket segít felfedezni. Felolvasásokat, műhelybeszélgetéseket szervez Budapesten, Ljubljánában, Londonban, Hamburgban, Párizsban és az osztrák Duna-kanyarban, Kremsben és Spitzben.

The ELit Literaturehouse Europe is focusing with its online Observatory and its programs on literary trends across Europe, communication of literature and the dissemination of literature among the diverse cultural spaces within Europe. It promotes literary transfer in Europe with guest appearances by European writers in other countries. Particular emphasis is on the dissemination of the multilingual aspects of European literature. The ELit Literaturehouse Europe is inviting EU Literature Prize winners and hosting events for them in European partner organization countries in Ljubljana, London, Budapest, Paris, Hamburg and during the European Literature Days in the Wachau (Krems and Spitz) Austria.

- www.literaturehouse.eu
- www.facebook.com/EuroLitNetwork

Április 24, péntek / Friday, April 24

EURÓPAI ÍRÓTALÁLKOZÓ / EUROPEAN WRITERS MEETING

Európa Pont, Millenáris, 1024 Budapest, Lövház u. 35.

Fókuszban a fejlesztés európai éve / In focus: the European year of development

1. panel ■ 10:00–11:30 / 10.00 am – 11.30 am ■ **Fejlesztési stratégiák: a progresszió és a regresszió múltja és jelene Európában / Development strategies: progress and regression in past and present Europe**

■ Kjell Westö (Finnország/Finland) ■ Pavel Vilikovsky (Szlovákia/Slovakia)
 ■ Afonso Cruz (Portugália/Portugal) ■ Dalos, György; Szécsi, Noémi; Konrád, György (Magyarország/Hungary)
 (vezeti / chair ■ Barna, Imre)

2. panel ■ 12.00–13.30 / 12.00 pm – 1.30

Van-e nemzetek feletti irodalom a nyelvi határokon és regionális tradíciókon túl is? / Is there a transnational literature beyond language borders and regional traditions?

■ Ilma Rakusa (Svájc/Switzerland) ■ Andrej Nikolaidis (Montenegro) ■ Ioana Parvulescu (Romania), Pavol Rankov (Szlovákia/Slovakia) ■ Dora Čechova (Csehország/Czech Republic)
 ■ Żanna Słoniowska (Lengyelország/Poland) ■ Horváth, Viktor (Magyarország/Hungary)
 (vezeti / chair ■ Csordás Gábor)

3. panel 14.30–16.00 / 2.30 pm – 4.00 pm

Egyenlőtlen fejlődés személyes, családi és társadalmi szinten / Inequalities in gender, family and social relations

■ Iselin C. Hermann (Dánia/Denmark) ■ Sylwia Chutnik (Lengyelország/Poland) ■ Elisabeth van Nimegen (Hollandia/The Netherlands) ■ Tommi Kinnunen (Finnország/Finland)
 ■ Karin Peschka (Ausztria/Austria) ■ Fabio Deotto (Olaszország/Italy) ■ Davorin Lenko (Szlovénia/Slovenia) ■ Mán-Várhegyi, Réka (Magyarország/Hungary)
 (vezeti / chair ■ Gács, Anna)

4. panel 16.30–18.00 / 4.30 pm – 6.00 pm

A Nyugat és a többiek: civilizáció és barbárság? / The West and the Rest: civilization or barbarism?

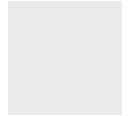
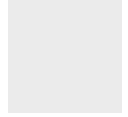
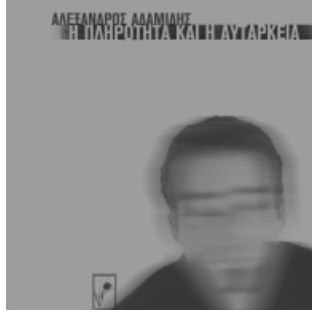
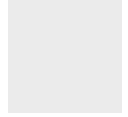
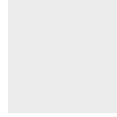
■ Bouke Billiet (Belgium) ■ Heinz Helle (Svájc/Switzerland) ■ Franz Friedrich (Németország/Germany) ■ Mathias Menegoz (Franciaország/France) ■ Bruno Viera Amara (Portugália/Portugal) ■ Péterfy Gergely (Magyarország/Hungary)
 (vezeti / chair ■ Bán, Zsófia)

Az elsőkönyvesek könyvei és a róluk készült kiadványok: a fesztivál B38-as standján / Books and publications of the first novelists: at festival stand B38

Önálló melléklet az elsőkönyvesekről a *Népszabadság* 2015. április 23-i, az *Élet és Irodalom* 2015. április 17-i és a *Lettre* tavaszi számában / Special supplements on the First Novelists in the April 23 issue of the daily *Népszabadság*, in the April 17 issue of the weekly *Élet és Irodalom* and in the Spring issue of the Hungarian edition of the European cultural journal *Lettre Internationale*

8	ALEXANDROS ADAMIDIS
17	BOUKE BILLIET
24	DORA ČECHOVA
31	FABIO DEOTTO
38	FRANZ FRIEDRICH
47	HEINZ HELLE
53	ROSEN KARAMFILOV
57	TOMMI KINNUNEN
65	DAVORIN LENKO
70	MÁN-VÁRHEGYI RÉKA
75	MATHIAS MENEGOZ
82	ELISABETH VAN NIMWEGEN
88	KARIN PESCHKA
94	ANE RIEL
102	FRØYDIS SOLLID SIMONSEN
110	ŻANNA SŁONIOWSKA
120	TOMÁS VARGA
127	BRUNO VIEIRA AMARAL

ALEXANDROS ADAMIDIS

Completion and Self-Sufficiency is a novel which addresses the subject of human relations through a series of events, when such relations “allow for a transient impression of self-importance.” It describes the death of love when “feelings, consumed by desire, could not continue to exist and were led to their suicidal demise shortly after being satisfied.” A book about the “unbearable scent of daily existence.”

Alexandros Adamidis was born in 1980 and raised in Limassol. He has studied Nautical Engineering at the Higher Technological Institute. *Completion and Self-Sufficiency* is his first published novel. It has won the State Prize for Young Writers last year in Cyprus.

A regény legfontosabb kérdése, hogy miként alakulnak az emberi viszonyok a legkülönbözőbb helyzetekben, amikor ezek a viszonyok látszólag azt a benyomást keltik bennünk, hogy fontosak vagyunk. Egy szerelem halálát írják körbe, ahogy a felfokozott gyönyör eluralkodik az érzelmeken, és nincs folytatás, az érzelmek a beteljesülés után nem sokkal ki is oltják önmagukat. A hétköznapiak elviselhetetlen mellékizéről szól ez a regény.

Alexandrosz Adamidisz ciprusi író Limaszolban született 1980-ban. Hajógépészetet tanult a Műszaki Főiskolán. A *Teljesség és önellátás* c. első regénye elnyerte a pályakezdő íróknak adományozott ciprusi állami díjat.

AFI, CYPRUS

Η Πληρότητα και η Αυτάρκεια

Πρόλογος

Ας υποθέσουμε πως ποτέ δεν έχω φανταστεί τον εαυτό μου να πέφτει θύμα της καλά στημένης προπαγάνδας των αλαζόνων και εγωκεντρικών οπαδών της εργένικης ζωής, που αναφονούσε σε παγκόσμιο επίπεδο: «Ζήστε ελεύθεροι. Μην δεσμευτείτε. Υπάρχουν για σας, αρκετά μουνιά να γαμήσετε». Και να που σήμερα, για μια ακόμη μέρα, η ζωή μου ακολουθεί την τακτική της πορεία. Ίσως, ήταν λάθος μου να μη φανταστώ τον εαυτό μου να φτάνει σ' αυτό το σημείο. Έχω βιώσει ορισμένες καταστάσεις και ξέρω τη ζωή. Μπορώ με σχετική ευκολία να κοιτάξω έναν νεαρό ή μια νεαρή στα μάτια, ν' ανταλλάξω μερικές λέξεις μαζί τους και, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, να φανταστώ πώς θα είναι η ζωή τους μετά από τριάντα με τριάντα πέντε χρόνια. Αυτά τα πράγματα φαίνονται, όσο κι αν προσπαθήσει να τα κρύψει κανείς. Λαμπυρίζουν αφηρημένα πίσω από τις διαστελλόμενες κόρες των ματιών, αναπηδούν θαρείς, στην κάθε λέξη το σάλιο, διαφεύγουν μέσα από τα δόντια και δραπετεύουν από το στόμα στην κάθε κίνηση των χειλιών. Λοιπόν, μάτια προσπαθούμε να περιβάλλουμε τη ζωή μας με παραστάσεις, δήθεν άγνωστες και πρωτάκουστες σ' εμάς. Ή να αναπαραστήσουμε γεγονότα και καταστάσεις τις οποίες επιλέξαμε να ζήσουμε λίγο πολύ συνειδητά ή ασυνείδητα. Την ημέρα που τα γεγονότα θα αντιστραφούν και οι παραστάσεις θα ξεγυμνωθούν και θα αρχίσουν να μας ξινίζουν, τότε είναι που θα προσκολληθούμε σε κάτι πιο οικείο, κάτι πιο απτό. Με λίγα λόγια, θα βουλευτούμε σ' αυτό που παραμόνευε χρόνια στη συνειδησή μας και, δυστυχώς, διατάξαμε να δούμε. Τότε είναι που θ' αντιληφθούμε πως η κάθε αλλαγή που προέκυψε και βιώθηκε δεν ήταν τίποτα περισσότερο από μια σύντομη υποενόητα σε κάποιο μικρο-κεφάλαιο της ζωής. Τι κι' αν τα όνειρά μας, αυτά που ελπίζαμε να πραγματοποιηθούν, πήραν μια φθίνουσα πορεία, και οι ελπίδες στις οποίες τόσο πολύ πιστέψαμε και στηριχθήκαμε, κατέρρευσαν. Τι κι' αν οι φόβοι μας, τα ψυχρά αυτά φαντάσματα της ψυχής, με τα στιγνά πρόσωπα, ξαφνικά, απελευθερώθηκαν και μας έκλεισαν, με θρασύτητα το μάτι. Σίγουρα, όλα αυτά δεν θα μας είναι διόλου καινούρια. Αναμφισβήτητα, προδηήρχε σε κάποια γωνιά του μυαλού η αστείρευτη βεβαιότητα πως κάποια απροσδόκητη στιγμή θα ξεπρόβαλλαν μπρος στα μάτια μας για να μας φοβίσουν. Κατά βάθος, γνωρίζαμε πως κάποια στιγμή τα πράγματα στα οποία πιστέψαμε και επενδύσαμε χρόνο σ' αυτά θα έπαιρναν μια άλλη πορεία και αναμφισβήτητα θα πληγωνόμασταν. Γνωρίζαμε, παρ' όλα αυτά διατάξαμε να παραδεχτούμε ότιδήποτε παρουσιάζεται ξαφνικά στη ζωή, δεν υπάρχει περίπτωση να είναι καινούριο, απλά είναι συγκεχυμένες και ακαθόριστες εικόνες, σκέψεις και γεγονότα, που παρουσιάζονται σαν όνειρα καθώς έχουν καταχωνιαστεί σε κάποια γωνιά του μυαλού. Είναι σαν να παρατηρείς ένα τοπίο για δεύτερη φορά χωρίς να είσαι σε θέση να θυμηθείς πού το είχες πρωτοδεί.

1

Αισθάνομαι την πραγματικότητα με σωματικό πόνο. Γύρω δεν υπάρχει ατμόσφαιρα, αλλά τείχη που στενεύουν διαρκώς περισσότερο, τέλματα στα οποία βυθίζομαι ολοένα. Αναρχούμαι από τις αισθήσεις μου.

K. Γ. Καρυωτάκης

Οι άνθρωποι άφηναν λίγο πριν νυχτώσει το τελευταίο τους εμφανές δάκρυ στο μπετόν. Τα κτήρια, ένα σύμφυρμα παλαιών και σύγχρονων διατάξεων, οριοθετούσαν την επικράτεια της κοινωνίας, και, είτε οι άνθρωποι στέκονταν ακίνητοι ανάμεσά τους, είτε κινούνταν, φάνταζαν δραματικά γελιοί. Πέρα από την επικράτεια των ανθρώπων, τα αφρισμένα κύματα στην ακτή έβρεχαν την ακρογιαλιά, σαν να ξέπλεναν από το κορμί της την ανάμνηση της ημέρας, που είχε μόλις περάσει. Άνθρωποι φορτωμένοι ευθύνες, οδηγημένοι από το ανικανοποίητο πάθος τους, ορμούσαν στις υπεραγορές, δημιουργώντας ένα συνονθύλευμα πολυκύτταρων οργανισμών τόσο όμοιων όσο και ανόμοιων μεταξύ τους. Συκροούνταν και το κάθε άγγιγμα ήταν σαν να ερωτοτροπούσαν στα κρυφά, σαν να παραδίνονταν άμεμπτα στα συναισθήματά τους. Καταβεβλημένοι από τη δίνη των παθών, τη μονοτονία της ζωής και την αιωνία της πραγματικότητας, προσέκρουαν οικιοθελώς, με τις μεμψιμοιρίες σταγόνες της φαντασίας τους, και σαν αποχωνωμένοι πρωτομάρτυρες εξαργύρωναν ουδήςποτε πίστεψαν πως ήταν κάποτε δικό τους. Εγκατέλειπαν για μια στιγμή την πειθαρχία της καθημερινότητας και αναζητούσαν την στιγμιαία ατομική ικανοποίηση που χαρακτηρίζει τον ηδονιστή καταναλωτή. Τα ράφια των υπεραγορών παρέμεναν διαρκώς φορτωμένα με τρόφιμα περιμένοντας τους, με άπληστη υπομονή. Κάποιο χέρι οδηγημένο από το ατελέσφορο πάθος, βρισκόταν ήδη σφηνωμένο ανάμεσα στις χάρτινες και πλαστικές συσκευασίες έτοιμο να απολαύσει την 'θεσιπέσια' γεύση, που έκρυβαν μέσα τους, η οποία με τίποτα δεν αντικαθιστούσε την προϋπάρχουσα γεύση, την γεύση της απόλυτης μοναξιάς. Οι άνθρωποι κοιτούν τα προϊόντα στα ράφια και ηδονίζονται. Κατακλύζονται από μια αίσθηση ευτυχίας καθώς αντιλαμβάνονται πως βρίσκονται σε ένα κόσμο που φτιάχτηκε, αποκλειστικά, για αυτούς. Έναν κόσμο, όπου τα προϊόντα κάθε μορφής, μαζεύονται σωρηδόν μπροστά τους και αυτό που τους μένει να κάνουν είναι να βυθιστούν σ' αυτά. Να βυθιστούν! Πόσο απέχει η οξυδερκής φαντασία από την διαταραγμένη επιθυμία Έφυγα από την καφετέρια βιαστικά σαν να είχα κάτι σοβαρό να κάνω. Τουλάχιστον αυτή την εντύπωση θα έδινα σε κάποιον, που ίσως με παρατηρούσε. Πήγα στην υπεραγορά. Θ' αγοράζα κάτι έτοιμο και κονσερβοποιημένο να φάω. Η εποχή μας: η βιομηχανοποίηση των ενδότερων μας ορέξεων. Η προτροπή, αλλά και η επικρότηση της κοινοποιημένης μεταμέλειας. Ο ίδιος μονότονος ρυθμός να αντηχεί στην ατμόσφαιρα, να μας καταβάλει και να μας εξωθεί στην μια και άπληστη ανάγκη του ανθρώπου: την κατανάλωση. Οι άνθρωποι, άπληστα εκτρώματα και έρμια αυτής της ατελέσφορης και διαρκώς εξελισσόμενης μαστίγας. Εκτρώματα και ιοί του ίδιου του εαυτού τους. Φρικιά, που τα καταβάλλει η μανιόδης και άπληστη επιθυμία να κατασπαράξουν, να καταπίνουν το φαγητό αμάσητο για να το διαλύσει αργά και βασανιστικά το γαστρικό οξύ. Από πιπιλιολομιάδες, μέχρι στηθος κοτόπουλου, με σάλτσα από ντομάτα ή μαιντανό. Αρνάκι, με φύλλα δεντρολίβανου, αρακάς, με κρεμμύδια, σικώτι κοτόπουλου. Όλα αυτά, σφραγισμένα σ' ένα πλαστικό πιάτο, το οποίο αρκεί να βάλει κανείς για πέντε λεπτά στο φούρνο μικροκυμάτων. Αυτό έχει γίνει η ζωή: μια ανάλαφρη συνοουσία εδεσμάτων.

Κοιτάζοντας κανείς γύρω του, βλέπει ανθρώπους να ανεβοκατεβαίνουν με πείσμα τους διαδρόμους των γυμναστηρίων, σε μια μαζοχιστική προσπάθεια να τονίσουν τα σωματικά τους θέληγτρα, υποβάλλοντας τον εαυτό τους σε μια τυραννική αναμόχλευση, ενισχυμένη από τις τύψεις και τα αντικαταθλιπτικά. Με τίποτα δεν θα έριχνα το παραμικρό δάκρυ. Θα πήγαινε, άλλωστε, χαμένο. Έτσι, συγκρατήθηκα. Καμουφλάρισα τον πόνο μου πνίγοντας την λύπη μου με μια εκλογικευμένη ιδέα, και παίρνοντας ένα Jim Beam απ' το ράφι κατευθύνθηκα, χωρίς άλλες καθυστερήσεις, στο ταμείο. Ένα παιδί, σχετικά μεγαλούτσικο για να κρατά την μητέρα του απ' το χέρι, μου χάρισε ένα ηλίθιο χαμόγελο, που φώτισε το άσπρο του πρόσωπο, μ' εμφανή τα σημάδια της ακμής. Πλησίαζε λίγο πολύ την εφηβεία. Θα αυνανιζόταν δυο με τρεις φορές την μέρα καθώς βρισκόταν στο στάδιο όπου ανακάλυπτε το φύλο του. Ίσως, να έβαζε και κωλοδάχτυλο για να πειραματιστεί. Το φύλο του δεν θα το ανακάλυπτε ποτέ. Στο ταμείο, μια γυναίκα γύρω στα σαράντα πέντε με πενήντα, ετοιμαζόταν να πληρώσει με την πιστωτική της κάρτα. Φορούσε μαύρα γυαλιά ηλίου, αν και μέσα στην υπεραγορά δεν είχε πολύ φως. Είχε καστανά μαλλιά, άσπρο πουδραρισμένο πρόσωπο, λεπτό κορμί και μικρό συμμαζεμένο στήθος. Πιθανό να δούλευε σε κάποια μεγαλο-εταιρεία. Φαινόταν συμπαθητική. Πριν μερικά χρόνια σίγουρα θα είχε τις ευκαιρίες της να ζήσει την ζωή της πλάι σε κάποιο άνθρωπο, όμως, αυτή αρνιόταν πεισματικά γιατί η μητέρα της ήταν ακόμη ζωντανή και δεν ήθελε να την εγκαταλείψει. Τώρα αυτές οι ευκαιρίες μειώθηκαν και η γριά μάνα της πιθανό να είχε πεθάνει. Αυτό μαρτυρούσε τον παρατραβηγμένο βαθύ ντεκολτέ και η μίνι φούστα που φορούσε. Αυτή παρέμεινε στον κόσμο μόνη ν' ανασκαλίζει τις αναμνήσεις της, βγάζοντας στην επιφάνεια τις ευκαιρίες του παρελθόντος. Μπορεί να έκανα λάθος. Ποιος ξέρει. Πλήρωσα αυτά που είχα πάρει και καθώς απομακρυνόμουν από το ταμείο άκουσα ένα «σασίπα» να οβήνει στον αέρα μετά απ' το κάθε μου βήμα προς την έξοδο. Ευτυχώς δεν έδωσα σημασία.

COMPLETION AND SELF-SUFFICIENCY

Prologue

Let's assume that I have never imagined myself falling prey to the well-organised propaganda of the arrogant and egotistical supporters of the single life, who, on a global level, vociferate: "Live free. Don't commit. There is enough pussy to fuck." And today, for yet another day, my life follows its usual course.

Maybe it was a mistake not to imagine myself getting to this point. I have experienced certain experiences and I know life. It is with relative ease that I can look into the eyes of a young man or young woman, exchange a few words with them without much difficulty and imagine how their lives will be thirty to thirty-five years down the road. Such things are evident, no matter how much one tries to conceal them. They glisten behind dilated eye pupils, somehow jumping out with the saliva of each word, escaping through the mouth and with every lip movement.

So, we in vain try to surround our lives with representations, supposedly unknown and unheard of to us. Or, choose to reproduce events and situations which we have consciously

or unconsciously decided to live. The day when the facts will be reversed and the representations will be stripped of their content and start to feel sour, we will then seek to attach to something more familiar, more tangible. To put it succinctly, we will settle with what has been lurking in our consciousness for years and, unfortunately, hesitated to notice. It is at this moment that we will come to realize that every change experienced was nothing more than a small chapter in our life.

What if our dreams, what we hoped to fulfill, took a downward turn, and the hopes to which we so desperately wanted to believe in and relied on, collapsed. What if our fears, those cold phantoms of the soul, with those brutal faces, were suddenly set free, and winked at us with audacity. Certainly, nothing as such will be new. Undoubtedly, the inexhaustible certainty, that at some unexpected moment they would surface in front of our eyes to intimidate us, pre existed in the mind's corner. Deep down we knew that the things we had believed in and invested time in would take on a different course and we would unarguably get hurt. We had known, yet, despite all, were reluctant to admit that whatever presents itself suddenly in life, there is no chance of being new, just blurred and undefined images, thoughts and events, presented as dreams since they have been buried in a corner of the mind.

It is as if looking at a scenery for the second time without being able to remember where you had seen it the first time.

I

The people would leave their last tear on the concrete before dusk. The buildings, an array of old and modern ones, defined the territory of the society, and, whether the people stood still among them, or moved around, they seemed dramatically ridiculous. Beyond the human territory, the foamy waves splashed the sea coast, as if washing out of their body the remembrance of the passing day.

Human beings burdened with responsibilities, driven by their unfulfilled passion, charging in hypermarkets, creating a conglomeration of both similar and dissimilar cellular organisms. They collided into each other, and each collision was like a covert amorous touch, surrendering to their feelings without reproach. Exhausted from the maelstrom of their passions, the monotony of life and the debility of reality, they voluntarily collided, with their whining imagination and, as if stunned witnesses, redeemed anything which they believed had once belonged to them. For a moment, they abandoned their life discipline and sought for the momentary personal satisfaction indicative of the hedonistic consumer.

The hypermarket shelves were continuously packed with foods awaiting them, with greedy patience. Someone's hand, driven by passion, was already stuck between the paper and plastic packages ready to indulge in the 'heavenly' taste which was hidden inside which, however, could not replace the already existent taste, the taste of complete loneliness.

People look at the products on the shelves and get pleasure. They are overcome with a feeling of bliss as they realise that they are a part of a world which was exclusively made for them. A world in which every kind of product is at their disposal and they can merely immerse themselves in them. Immerse themselves! What distance between the discernible imagination and the disturbed desire!

I left the coffee house in a hurry as if I had some important business to attend to. At least this is what someone seeing me would think. I went to the supermarket. I would

buy something prepared and canned to eat. Today's age: the industrialisation of our inner appetite. The urge, but also the approval of public remorse. The same tempo resonating in the atmosphere, overpowering and inciting us to the one and lustful human need: consumption. Human beings, lustful freaks, at the mercy of this inconclusive and continuously developing plague. Freaks and viruses of their own self. Grotesque figures which are overcome by a voracious and greedy need to devour, to swallow the food unchewed to be dissolved slowly and torturously by the gastric acid. From stuffed vine leaves to chicken breasts, with tomato or parsley sauce. Lamb with rosemary, peas with onion, chicken liver. All sealed in a plastic plate which someone can simply put in a microwave for five minutes. This is what has become of life: an intercourse of food items.

Observing, one may see people going in and out of gyms, in pursuit of a masochistic desire to accentuate their physical traits, subjecting themselves to such a tyranny, exacerbated by guilt and antidepressants.

I would not shed a tear. It would, despite all, go to waste. So, I restrained. I tried to camouflage my pain by rationalizing it, and walking along the aisle I grabbed a Jim Beam and with no more delay, headed to the cashier's desk. A somewhat chubby kid who was holding its mother's hand, stupidly grinned at me, revealing his white, acne scarred face. He must be approaching puberty. He must be masturbating two to three times daily since he was at the point of self exploration. Maybe he would even stick up a finger up his ass for experimentation purposes. He would never really come to find his sex.

At the cashier desk, a woman around the age of forty-five to fifty, was getting ready to pay with her credit card. She was wearing black sun glasses, although there was not much sun light in the supermarket. She had brown hair, a white powdered face, a slim figure and small breasts. She may be working for a big firm. She looked quite nice. She may even have had her chances of living her life with someone a few years back, yet she must have rejected this because her mother may still have been alive and she did not want to desert her. Now such chances have lessened and her old mother may be dead. This is what her excessively low cleavage and mini skirt attested. She remained alone in this world digging around her memories, watching the chances of her past surface. Maybe I was mistaken. Who knows. I had paid what I had bought and while I was walking towards the exit, a faint 'spasiba' could be heard suspended in midair. Thankfully, I did not bother.

Translated by Natassa Adamidou

TELJESSÉG ÉS ÖNELLÁTÁS

Előszó

Induljunk ki abból, álomban sem gondoltam volna, hogy egyszer majd én is áldozatául esek a nötlenséget fennen hirdető egocentrikus szószólók által oly kiválóan felépített, világszerte hirdetett propagandának: „Eljettek szabadon. Ne kötelezzétek el magatokat. Elég pina van a világon, basszatok kedvetekre.”

Talán az én hibám, hogy nem gondoltam magamról, hogy egyszer majd én is idáig jutok. Keresztülmentem már egy s másón, eléggé ismerem az életet. Viszonylag könnyen megy,

a szemébe nézek egy fiatal fiúnak vagy lánynak, váltok vele pár szót, és minden különösebb nehézség nélkül el tudom képzelni, harminc-harmincöt év múlva milyen lesz az élete. Az ilyesmi rögtön kiderül, hiába igyekszik bárki is leplezni. Egy kósza villanás táguló pupillájuk mélyén, mintha szemük kipattanni készülne, nyálban úszik minden mondatuk, csak úgy menekülnek ki foguk közül a szájukból, ahogy beszéd közben mozdul az ajkuk.

Egyszóval hasztalan igyekszünk, hogy számunkra állítólag ismeretlen, eddig sosem látott diszletekkel vonjuk körbe az életünket. Vagy hogy akár tudatosan, akár tudattalanul választott eseményeket, helyzeteket rekonstruáljunk, hogy átélhessük őket. Mihelyt a visszajukra fordulnak az események, leomlanak a diszletek, és megkeseredünk, azonnal elkezdünk ragaszkodni valami otthonosabbhoz, valami megfoghatóbbhoz. Egyszóval beleszokunk abba, ami évek óta ott várakozott a tudatunkban, de sajnos nemigen akartuk észrevenni. Akkor döbbenünk rá, hogy hiába következett be változás, hiába éltük át, az egész életünknek egy mikrofejezetében mindössze egy villanásnyi mellekegység volt csupán.

Mi van akkor, ha az álmaink, mindaz, amiről azt reméltük, hogy egy szép napon majd valóra válnak, hirtelen enyészetnek indultak, és a reményeink, mindaz, amiben annyira biztunk, amire mindent alapoztunk, mind szertefoszlanak. Mi van akkor, ha a félelmeink, a lélek e zord arcú, rideg kísértetei hirtelen elszabadulnak, és arcátlanul lezárják a szemünket. Bizonyára ez az egész nem lesz majd teljesen új nekünk. Kétségtelen, korábban is megvolt már agyunk rejtett zugában a végtelen bizonyosság, hogy egy váratlan pillanatban elibénk toppan, és ránk ijeszt. Végző soron tudtuk, hogy mindaz, amiben hittünk, amire időt szántunk, egyszer majd más irányt vesz, és mi ettől menthetetlenül sérülni fogunk. Tudtuk, ennek ellenére nem voltunk hajlandók elfogadni, ami hirtelen bekövetkezett az életben, kizárt, hogy ez újdonság legyen, egyszerűen konkrét és meghatározatlan kép, gondolat és tény, ami álomként jelentkezett, de eltemetve már ott volt agyunk valamely rejtett zugában. Mintha másodszor figyelnének meg egy tájat, de képtelenek lennénk rá visszaemlékezni, hogy egyszer már láttuk valahol.

I

Az emberek utolsó könnye még az est leszálta előtt láthatóan ottmaradt a betonon. A két közösség között az épületek húztak határvonalat, újak és régiek vegyes elrendezésben, és akár mozdulatlanul álltak, akár mozgásban voltak, az emberek drámaian neveltségnek hatottak közöttük. Az emberlakta terület határvonalán túl a tenger tarajos hullámai csapkodták a partot, mintha a letűnőben lévő nap emléket akarnák lemosni a testéről.

Felelőség, kielégítetlen vágy hajszolta emberek igyekeztek a bevásárlóközpontba, és éppen úgy hasonlítottak meg különböztek egymástól, mint a többsejtű élő szervezet alkotóelemei. Egymásnak mentek, és minden érintésük úgy hatott, mintha titokban flörtölnek egymással, mintha fenntartás nélkül átadnák magukat az érzéseiknek. A szenvedélyek örvényében, az élet egyhangúságában és a szürke hétköznapiakban meggyötört emberek akarattal is összeütköztek, száználmas képzelőerejük utolsó szikraival, elcsigázott vértanúk módjára, és bedobtak mindent, amit valaha is sajátjuknak vélték. Miközben az élvhajhász fogyasztóra jellemző pillanatnyi kielégülést keresték, egy pillanatra maguk mögött hagyták hétköznapi fegyelmezettségüket.

A bevásárlóközpont élelmiszerektől roskadozó polcai kitarító türelemmel várták őket folyamatosan. Egy-egy hoppon maradt kéz immár a dobozok mélyén rejlő „mennyei” íz

élvezetére készen matatott a nylon- és papírcsomagolásban, ami persze cseppet sem pótolta, amit addig érzett, a tökéletes magány ízét.

Az emberek élvezettel nézik a polcokon az árut. Boldogságban úszva állapítják meg, hogy most egy olyan világban vannak, amely kizárólag nekik készült. Egy olyan világban, ahol halomban áll előttük minden elképzelhető portéka, nekik csak annyi a dolguk, hogy elmerüljenek benne. Hogy elmerüljenek benne! Milyen messze van egymástól az éleslátó képzelet és a felkavart vágyakozás!

Olyan gyorsan mentem ki a kávézóból, mintha valami fontos dolgom lenne. Legalábbis ezt a benyomást kelthettem, ha valaki figyel. A bevásárlóközpontba igyekeztem. Valamilyen tartósított készéltet akartam venni. Ime a korunk: belső étvágyunk – ipari mennyiségben kielégítve. Megbánásra buzdítás és annak üdvözlése is egyszersmind. Ugyanaz a monoton ritmus visszhangzik a légtérben, hogy elbódítson, és mind nehezebben kielégíthetetlen szükségletünkre, a fogyasztásra csábítson bennünket. Az emberek egyszerre mohó torz szülőttei és áldozatai is ennek a hatástalan és folyamatosan fejlődő vésznek. Önnön torzszülőtteinek és fiainak. Szörnyetegek, akiket mániákusan hajt mohó és meddő vágyuk, sebtében befalják, meg se rágják, úgy nyelik le az ételt, a gyomorsavuk aztán csak lassan, kinkeservesen képes megemészteni. Legyen az egytálételként fogyasztható dolmász, paradicsom- vagy petrezselyemszószos csirkemell. Bárány sült babérlevéllel, velőborsópüré vagy csirkemáj hagymával. Ez mind együtt, feldarabolva egy műanyag tányéron, elég mindössze öt percre betenni a mikrohullámú sütőbe. Ennyi lett az élet: étkek laza egyesülése.

Ha körülnéznünk, embereket látunk, kitartóan róják az edzőtermek folyosóját, mazochista hév hatja őket, hogy jól kiemeljék testi vonzerejüket, zarnoki módon izgatják magukat, és ebben a lelkiismeret-furdalásuk és az antidepresszánsok is megerősítést adnak nekik.

Az emberek még az est leszállta előtt otthagyták látható könnyüket a betonon. A két közösség között az épületek húzták meg a határvonalat, újak és régiek vegyes elrendezésben, és az emberek akár mozdulatlanul álltak, akár mozgásban voltak közöttük, drámai nevelésnek hatottak. Az emberlakta terület határvonalán túl a tenger tarajos hullamai csapkodták a partot, mintha a letűnőben lévő nap emlékét akarnák lemosni a testéről.

Felelőség, kielégíthetetlen vágy hajszolta emberek igyekeztek a bevásárlóközpontba, és éppen olyan hasonlóak meg különbözőek voltak egymástól, mint a soksejtű élő szervezet alkotóelemei. Összeütköztek, és minden érintés úgy hatott, mintha titokban flörtölneek egymással, mintha fenntartás nélkül átadnák magukat az érzéseiknek. A szenvedélyek örvényében, az élet egyhangúságában és a szürke hétköznapiakban meggyötört emberek akarattal is nekimentek egymásnak, siralmas képzelőerejük utolsó cseppjeivel, akár az elcsigázott vértanúk, és bedobtak mindent, amit valaha is sajátjuknak vélték. Az élvezet-hajhász fogyasztóra jellemző pillanatnyi kielégülést keresvén egy pillanatra maguk mögött hagyták a hétköznapi fegyelmzetttségüket.

A bevásárlóközpont élelmiszerektől roskadozó polcai mérhetetlen türelemmel várták őket folyamatosan. Egy-egy hoppon maradt kéz már a dobozok rejtette „mennyei” íz élvezetére készen matatott a nylon- és papírcsomagolásban, ami persze semmivel sem pótolta az eddig érzett ízt, a tökéletes magány ízét.

Az emberek nézik a polcokon az árut, és élvezik. Boldogságban úszva állapítják meg, hogy egy olyan világban vannak most, amely kizárólag nekik készült. Egy olyan világban, ahol halomban áll előttük minden elképzelhető portéka, nekik csak annyi a dolguk, hogy

elmerüljenek benne. Hogy elmerüljenek benne! Milyen messze van egymástól az éleslátó fantázia a felkavart vágyakozástól!

Olyan gyorsan mentem ki a kávézóból, mintha valami fontos dolgom lenne. Legalábbis ilyen benyomást kelthettem, ha valaki figyelt. A bevásárlóközpontba tartottam. Valamilyen tartósított készletet akartam venni. Ez a mi korunk: belső étvágyunk ipari mennyiségben kielégítve. A megbánás kinyilvánítására való buzdítás és üdvözlése is egyben. Ugyanaz a monoton ritmus visszhangzik a levegőben, hogy elbódítson, és az ember egyre kielégíthetlenebb szükségletére, a fogyasztásra csábítson bennünket. Az emberek mohó torzszülöttjei és áldozatai is egyszersmind ennek a meddő és folyamatosan növekvő csapásnak. Önnön torzszülöttjeinek és fiainak. Szörnyetegek, akiket hajt a mániákus és meddő vágy, és csak sebtében bekapják, aztán rágatlanul lenyeljék az ételüket, amit a gyomorsavuk aztán lassan, kinkeseresven csak tud megemészteni. Dolmász egytálételtől kezdve paradicsom- vagy petrezselyemszószos csirkemellig. A báránysült babérlevéllel, a velőborsópüré, hagymával, a csirkemáj. Ez mind, feldarabolva egy műanyag tányéron, amit elég mindössze öt percre betenni a mikrohullámú sütőbe. Ez lett az élet: étkek könnyed közöslése.

Ha körülnézünk, embereket látunk, amint kitartoán máskálnak az edzőtermek folyosóján, mazochista hév hatja őket, hogy kiemeljek testi vonzerejüket, zsarnoki módon izgatják magukat, és ebben megerősítést kapnak a lelkiismeret-furdalásuktól és az antidepresszánsoktól.

Egy árva könnyecseptet sem hullajtottam volna semmi pénzért. Úgyis hiábavaló lett volna. Így aztán visszafogtam magam. Lepleztem a fájdalomamat, észérvekkal alátámasztott gondolatba fajtottam a bánatomat, és miközben leemeltem a polcra egy üveg Jim Beamet, késlekedés nélkül a pénztár felé vettem utamat. Egy viszonylag nagyobbacska fiú nyúlt az anyja keze után, bambán rám vigyorgott, fehér bőrén jól látszottak a mitesszerek nyomai, miközben felragyogott az arca. Éppen a kamaszkor küszöbén járt. Nyilván napjában két-háromszor is onanizál, most van abban a korban, amikor kiderül számára, milyen nemű is valójában. Talán fel is dugott már magának, hogy kisérelezzzen. Mindenesetre abból a neme ügyse derülne ki.

A pénztárban egy negyvenöt-ötven körüli nő hitelkártyával éppen fizetni készült. Fekete napszemüveget viselt, pedig a hipermarketben nem volt túl erős fény. Gesztenyebarna haj, agyonpüderozott arc, törékeny test, lapos mell. Valószínűleg valamilyen nagyvállalatnál dolgozik. Rokonszenvesnek tűnt. Néhány éve valószínűleg még lett volna rá lehetősége, hogy élje a saját életét egy férfi mellett, de ő makacsul ellenkezett, mert még élt az édesanyja, és nem akarta magára hagyni. Mostanra megfogyatkoztak a lehetőségei, öreg édesanyja is nyilván meghalt már. Erre utalt a mélyen dekoltált nyakkivágása és a miniszoknyája, amit viselt. Ezen a szoknyán kívül az égvilágon semmi más nem idézte már fel az emlékeit, múltbéli lehetőségeit. Lehet, hogy tévedtem. Ki tudja. Kifizettem, amit vásároltam, és a pénztártól elfele menet a kijáratnál minden távolodó lépés után megütötte a fületem egy elhaló „szpásziba”. Szerencsére nem tulajdonítottam neki jelentőséget.

Pávai Patak Márta fordítása

BOUKE BILLIET

Bouke Billiet's debut novel *In de naam van TienKamelen* ('In the name of TenCamels') tackles heavy themes like illegal immigration and discrimination in a cheerful and humorous manner. TenCamels, an orphan girl, grows up in a retirement home, amid somewhat unstable elderly people, until she has to leave because she doesn't officially exist. She flees to southern Europe, where she tries to build a new life with other outcasts.

Bouke Billiet (Gent, 1981) is a Flemish writer of fiction. His first novel 'In the name of TenCamels' was nominated for the literary prize De Bronzen Uil. Billiet also wrote about the Indonesian city Semarang, which was translated into English. *Palm leaves and promises* can be read or downloaded for free on citybooks.eu. In May 2015, Billiet's next novel will be published, *Wij waren Trojanen* ('We were Trojans').

Bouke Billiet első regénye, a *TizTeve nevében* súlyos témákat érint derűvel és empátiával, mint az illegális bevándorlás és a diszkrimináció. Tizteve, egy árva kislány egy idős emberek otthonában nő fel, már nem teljesen beszámítható idős emberek között, amíg csak ki nem rakják onnan, mert hivatalosan nem létezik. Dél-Európába menekül, ahol megpróbál új életet kezdeni más kizsájtottakkal együtt.

Bouke Billiet (Gent, 1981) flamand regényíró. Első regényét a Bronz Bagoly díjra jelölték. Könyvet írt Semarang indonéz városról, ami angolul is megjelent *Palm leaves and promises* címmel és e-bookként letölthető a citybooks.eu oldalról. Májusban jelenik meg a második regénye *Trójaiak voltunk* címmel.

IN DE NAAM VAN TIENKAMELEN

Telkens als ze vergeet dat ze 't me al verteld heeft, doet Bernarda het verhaal over mijn geboorte. Een paar keer per dag kom ik de ridderzaal van de vier zussen binnen met, afhankelijk van het uur, boterhammen, soep, koffie of andermaal boterhammen.

'Dat liet weer lang op zich wachten,' zegt de oudste.

'Och, zwijg toch, Elza,' zegt de rijkste, 'zie je niet dat dat kind van alles mankeert?'

'Kom eens hier, kind,' zegt de dikste. 'Geef je meter eens een zoen. Weet je wel hoe het komt dat ik je doopmeter ben? He?'

'Bernarda,' roept de rijkste, 'laat dat kind met rust. Zie je niet dat ze bezig is?'

'Toetoe, voor je meter heb je toch wel even tijd, wat is dat nu. Je komt al zo weinig op bezoek.' En hoewel ik er minstens vier keer per dag binnenkom, valt tegen Bernarda's wens niets in te brengen. Ik vind het ook niet zo erg dat een van de verpleegsters nu mijn ronde moet overnemen; zelfs moeder-overste zou er niet in slagen de zussen Verschuieren te onderbreken.

'Op een dag stond een vrouw voor de poort. Ze droeg haar buik in haar handen en het geluk in haar ogen. Ze was op zoek naar een veilige plek om haar kind te krijgen, zei ze, en vroeg of er personeel vandoen was. "Ik eet voor twee," had ze gezegd, "maar dat blijft niet duren."'

'Niet zoals bij jou, Bernarda,' snibt Johanna.

'Ze heeft verder niet veel over zichzelf verteld. Meestal zat ze met haar gedachten ergens anders, en dan hield ze het geluk in haar handen en haar buik in haar ogen, of omgekeerd.'

'Bernarda, ga je nu nog het verhaal vertellen of niet?' Johanna verdraagt de stem van een ander niet erg lang.

'We zaten in de grote zaal...'

'Op het terras, Bernarda.'

'Op het terras van de grote zaal. 't Was na 't avondeten, het werk was allemaal gedaan: ze moest geen borden weghalen of gangen dweilen en 't was nog te vroeg om mensen in bed te helpen, dus zat ze naast ons in de zon.'

'In de zon.'

'Dat zeg ik, in de zon. Ze zei nooit veel, jouw moeder. We hadden haar graag, want ze was heel vriendelijk, maar ze was er nooit helemaal bij. En die dag ontsnapte er precies zomaar iets uit haar mond, want plots zei ze: "Daar op de markt kwam opeens een van de verkopers naar me toe. Hij wees naar mijn buik en bood tien kamelen voor mijn kind." Ze glimlachte en zweeg weer.'

'Wij gingen altijd met haar wandelen,' zegt Johanna.

'Zij ging altijd met ons wandelen. Ons Elza was toen al te oud, die bleef hier. Maar de rest van ons bracht zij soms naar ons bankje op het dorpsplein naast de kerk.'

'Ik kon zelf nog lopen.'

'Johanna was nog goed te been, die hoefde niet geholpen te worden. Maar voor Erika en mij moest je moeder met de rolstoel komen. Dus eerst gingen Johanna en Erika, geduwd door je moeder, en dan kwam ze terug om mij in de rolstoel te zetten.

Dat mens heeft de Kasteeldreef goed leren kennen door ons.'

'Ik was nog goed te been,' zegt Johanna.

'Ja, Johanna, ja. In ieder geval, wij zaten dan een tijdje met ons vieren op dat bankje onder de meiboom.'

'Dat is een boom die overal geplant werd om de bevrijding te vieren na de oorlog,' zegt Johanna.

'Behalve bij ons,' zegt Bernarda.

'Hier in Bokkele hadden wij al een boom.'

'Dat was zoiets van vroeger: de mensen plantten een boom en hoopten dat alles goed zou komen met de oogst.'

'Wij hadden daar ons bankje,' zegt Johanna.

'Met dat wij allemaal ons eigen gezin hadden, behalve Elza, zagen wij elkaar niet meer zo vaak. Dus als 't paste, gingen we op dat bankje zitten met ons breiwerk of onze kaarten, en soms kwamen de andere zussen dan en soms ook niet.'

'Wij hebben daar veel gezeten,' zegt Johanna.

'Zo dus, op een dag kwam je moeder teruggewandeld met de lege rolstoel waarin ze net Erika had teruggebracht.'

'Wij zaten te wachten aan de kasteelpoort,' zegt Johanna.

'Ik zat te wachten op het bankje. Je moeder kwam, en toen we even later tussen de beuken van de Kasteeldreef liepen, dacht ik: ze zal het wel niet erg vinden dat ik eens iets vraag.'

Dus ik zei, zuster, zeg ik, wij zeggen altijd zuster omdat je daar met je witte hoofddoekje een beetje op trekt. Maar hoe heet je eigenlijk?

'Ach, namen,' zei ze dromerig. "In Spanje moet elk meisje Maria heten als haar ouders willen dat ze gedoopt wordt."

Ik wist niet of ze daarmee wilde zeggen dat ze uit Spanje kwam en Maria heette of dat ze uit Spanje kwam maar niet gedoopt was of nog iets anders.

'Je bent hier zonder familie. Als dat kind geen meter zal hebben, hoe kan het dan een naam krijgen?'

'Wij hadden allemaal je meter kunnen worden,' zegt Johanna, en ze slaat het blad van haar tijdschrift om.

'En je moeder zei: "Ik weet nog niets over het kind. Hoe kan ik een naam kiezen als ik hem of haar nog niet ken? Ik weet niet of het een jongen of meisje wordt, of hij of zij opgewekt door het leven zal gaan of vaak zal twijfelen en naar de wolken zal zitten staren."

'Maar heb je nog nooit nagedacht over namen?' vroeg ik, terwijl we over de ophaalbrug kachelden.

'Tien kamelen is het enige dat ik weet. TienKamelen...'" En toen gebeurde het.'

Alle zussen zwijgen en uit de soepkommetjes kringelt traag damp omhoog.

'Dan is je moeder gestorven,' zegt Bernarda, 'en niet veel later kwam jij in de plaats. Toen je na een paar weken uit het ziekenhuis kwam, zijn ze van 't gemeentehuis komen vragen hoe we je moesten noemen.'

'TienKamelen, zei ze,' zegt Johanna. 'Slimme.'

'"Zo moet het zijn," zei ik. En zo ben ik ook je meter geworden, want ik had 't laatst met je moeder gesproken. De pastoor wilde niet, hij vond dat geen normale naam, maar ik zeg, in Spanje is dat een heel normale naam, en je gaat toch niet zeggen dat ze in Spanje niet gelovig zijn?'

IN THE NAME OF TENCAMELS

Whenever she forgets that she told me already, Bernarda will tell the tale about my birth. A couple of times a day I walk into the knight's hall, where Bernarda and her sisters live, with, depending on the hour of the day, bread, soup, coffee or bread again.

'You took your time again,' says the oldest sister.

'Oh, shut up, Elza,' says the richest one. 'Can't you see there's all kinds of stuff wrong with that child?'

'Come here, child,' says the fattest one. 'Give your godmother a kiss. You hardly ever visit us. Do you even know why I'm your godmother? Do you?'

'Bernarda,' the richest one yells, 'leave the child alone. Can't you see she's busy?'

'One day a woman stood in front of the gate. She kept her belly in her hands and the happiness in her eyes. She said she was looking for a safe place to have a child and asked if there was any need for personnel in the castle. "I'm eating for two," she said, "but that won't last."'

'Unlike with you, Bernarda,' Johanna bites.

'She didn't tell us much more about herself. Usually she was elsewhere with her thoughts, while she kept the happiness in her hands and her belly in her eyes, or the other way around.'

'Bernarda, are you going to tell the story or not?' Johanna can't stand to hear another voice for too long.

'We were in the big hall...'

'On the porch, Bernarda.'

'On the porch of the big hall. It was after dinner, all the work was done and since it was too early to help people to bed, she was just sitting next to us in the sun.'

'In the sun.'

'That's what I said, in the sun. She never said much, your mother. She was very friendly, but never really present. That day something seemed to escape from her mouth, because suddenly she said: "There, on that market, one of the salesmen came to me. He pointed at my belly and offered to pay ten camels for my child." She smiled and fell quiet again.'

'We always used to take her for a walk,' Johanna says.

'She always used to take us for a walk. Sometimes she'd bring us to our bench on the village square next to the church.'

'I could walk by myself.'

'Johanna could walk by herself and Elza was too old already, but for Erika and me your mother had to get the wheelchair. So she took us one by one and then we'd sit for a while on our bench under the May tree.'

'That's a tree people planted everywhere to celebrate the end of the war,' Johanna says.

'Except over here,' says Bernarda.

'Here in Bokkele we already had a tree.'

'We had our little bench there,' Johanna says.

'With all of us having our families, we didn't see each other that often anymore. So whenever we could we used to go and sit on that bench with our knitting or with a deck of cards. Sometimes the other sisters would come too and sometimes they wouldn't.'

'We have sat there a lot,' Johanna says.

'So one day your mother came walking back with the empty wheelchair after bringing Erika back to the castle.'

'We were waiting by the gate,' Johanna says.

'I sat waiting on the bench. Your mother came to get me and while she pushed me along the beeches on Castle Lane, I said, "sister," I said, "we always call you sister because of your white headscarf. But what's your real name?"'

"Oh, names," she said dreamily. "In Spain every girl has to be called Maria if her parents want her to be baptized."

I didn't know if she meant with that whether she came from Spain and was called Maria or whether she came from Spain but wasn't baptized or something else.

"You're here without any family. If the child doesn't have a godmother, how will it get a name?"'

'We could all have been your godmother,' Johanna says, and she turns the page of her magazine.

'And your mother said: "I don't know anything yet about this child. How can I choose a name without knowing it? I don't know whether it will be a boy or a girl, whether he or she will handle life with a smile or rather sit and stare at the clouds a lot."

"But you must have thought about some names?" I asked, while we hobbled over the drawbridge.

"Ten camels is all I know. TenCamels..." And then it happened.'

All sisters keep silent while steam twirls up from the soup bowls.

'Your mother died,' Bernarda says, 'and you came to replace her. When they brought you a couple of weeks later from the hospital, some community official asked what your name should be.'

'TenCamels, she said,' says Johanna. 'Really clever.'

"That's the way it has to be," I said. And that's how I became your godmother, because I was the last one to speak to your mother. The priest didn't want to, he didn't think it was a decent name, but I said, it's a very common name in Spain, and you're not going to tell me they're not devoted believers in Spain, are you?"

Translated by the author

TÍZTEVE NEVÉBEN

Bernarda folyton elfelejtí, hogy már sokszor elmesélte születésem történetét, úgyhogy gyakran újrameséli. Naponta többször bemegyek a lovagterembe a négy apácahoz, a nap-szaktól függően szendvicset, levest, kávét, aztán ismét szendvicset viszek be nekik.

– Na végre megjöttél – mondja a legöregebb.

– Jaj, hallgass már, Elza – mondja a leggazdagabb -, nem látod, mennyi baja van ennek a gyerekeknek?

– Gyere ide, kislányom – mondja a legkövérebb -, adj egy csókot. Tudod, hogyan lettem én a keresztanyád?

– Bernarda! – kiáltja a leggazdagabb – Hagyd békén azt a gyereket. Nem látod, hogy dolga van?

– Jőj, a keresztanyádra csak van egy kis időd, nem? Olyan ritkán jössz be hozzánk.

És annak ellenére, hogy naponta legalább négyszer bejövök, Bernardának nem lehet ellentmondani. Amúgy nem bánom, ha valamelyik ápolónak most át kell vennie tőlem a munkát, még az apácafőnökasszonynak sem sikerülne a Verscheuren nővéreket félbeszakítani.

– Egy nap egy nő állt a kapuban. Keze a hasán, a szeme csupa öröm. Azt mondta, helyet keres, ahol biztonságban megszüülheti a gyermekét, és megkérdezte, hogy nincs-e valami munka itt számára. „Kettő helyett eszem”, mondta, „de ez nem lesz mindig így.”

– Ezt viszont rólad nem lehet elmondani, Bernarda – jegyzi meg élesen Johanna.

– Nem sokat mondott magáról. Leginkább szórakozottan üldögélt, ilyenkor csupa öröm volt a keze, a szeme meg a hasán, vagy fordítva.

– Bernarda, elmondod a történetet vagy sem? – Johanna nem sokáig viseli el mások hangját.

– A nagy teremben ültünk épp...

– A teraszon, Bernarda.

– A nagy terem teraszán. Épp megvacsoráztunk, ő meg már végzett a munkával, nem kellett kihordania a tányérokat, nem kellett a folyosót sem felmosnia, és még korán volt, nem kellett segedkeznie a lefekvéskor, ott ült mellettünk a napon.

– A napon, persze.

– Igen, mondom, a napon. Az anyád nem volt valami szószátyár. Kedveltük, mert nagyon barátságos volt, de valahogy mindig máson járt az esze. Azon a napon azonban valami kicsúszott a száján, hirtelen azt mondta: „Ott a piacon egyszercsak odajött hozzám egy férfi. Rámutatott a hasamra és azt mondta, tiz tevét adna a gyerekemért.” Elmosolyodott és tovább hallgatott.

– Mindig vele mentünk sétálni – mondja Johanna.

– Mindig jött velünk sétálni. Elza akkor már öreg volt, ő itthon maradt. De hármunkat elkísért a padunkhoz a térre, a templom mellé.

– Én még tudtam járni.

– Johanna még egész jól járt, neki nem kellett segíteni. De Erikát és engem tolokocsiban kellett vinnie. Tehát előbb Johanna és Erika mentek, anyád toltá Erikát, aztán visszajött, és engem segített be a tolokocsiba. Nekünk köszönhetően alaposan megismerte a Kastélysétányt.

– Én még egész jól tudtam járni – mondja Johanna.

– Igen, Johanna, igen. Mindenesetre egy ideig ott üldögéltünk négyesben a padon a májusfa alatt.

– Az tudod olyan fa, amit a háború után mindenüvé ültettek, így ünnepelték a felszabadulást – mondja Johanna.

– Nálunk nem ültettek – mondja Bernarda.

– Itt Bokkelében már volt májusfánk.

– Régen az emberek azért ültettek májusfát, mert azt remélték, akkor jó lesz a termés.

– Ott állt a padunk – mondja Johanna.

– Elzán kívül mindegyikünknek megvolt a saját családja, úgyhogy ritkán találkoztunk. De ha egy kis időnk volt, kiültünk a padra kötögetni vagy kártyázni, és néha más nővérek is odajöttek.

– Igen, sokat üldögéltünk ott – mondja Johanna.

– Szóval egy nap anyád az üres tolokocsival épp a kastély felé tartott. Erikát már kivitte a padhoz.

– Mi már a kastély kapujában vártuk – mondja Johanna.

– Én meg a padon vártam. Anyád megérkezett, és amikor aztán a bükkfák alatt mentünk a Kastélysétányon, azt gondoltam, talán nem veszi tőlem rossz néven, ha kérdezek valamit. Tehát azt mondtam, „nővér – mindig azt mondjuk, hogy „nővér”, mert a fehér fejkendővel olyan az ember, mint egy nővér – tulajdonképpen mi a neved?” – „Ó, azok a nevek”, mondta álmodozva, „Spanyolországban minden kislány a Maria nevet kapja, ha a szülei meg akarják keresztelni.” Nem tudom, hogy ezzel azt akarta-e mondani, hogy Spanyolországból jött és Mariának hívják, vagy pedig hogy Spanyolországból jött, de nem keresztelték meg, vagy esetleg valami mást. „Nincs itt senkid”, mondtam neki. „ha a gyerekek nem lesz kereszt-anya, akkor hogyan lesz neve?”

– Bármelyikünk a keresztanyád lehetett volna – mondja Johanna, és lapoz a folyóiratban.

– És akkor anyád azt mondta: „Még semmit sem tudok erről a gyerekről. Hogyan választ-hatnék nevet neki, ha még nem ismerem? Azt sem tudom, fiú lesz-e vagy lány, azt sem, hogy boldogan éli-e majd az életét, vagy pedig tele lesz kétségekkel és felhőket bámulva tengődik-e. „De hát soha nem gondolkoztál még azon, hogy fogják hívni?” kérdeztem, miközben végigdöcögöttünk a függőhídon. „Hát én csak a tiz tevére tudok gondolni. TizTeve...” Na, hát így történt.

Mind a négy nővér hallgat, a levesestányérokban gőz száll fel, gomolyog.

– És akkor anyád meghalt. És aztán lettél helyette te. Amikor néhány hét múlva hazahoztak a kórházból, eljött valaki a városházáról és megkérdezte, milyen nevet írjanak be.

– Erre meg Bernarda azt válaszolta, hogy TizTeve – mondta Johanna. – A nagyokos.

– Én akkor azt mondtam, hogy így kell lennie. Hát így lettem én a keresztanyád, én beszéltem utoljára anyáddal. A pap nem akart beleegyezni, azt mondta, ez nem rendes név, de én meg azt válaszoltam, hogy Spanyolországban tökéletesen normális név, csak nem azt akarja mondani, hogy Spanyolországban nem hívő emberek élnek?

Daróczi Anikó fordítása

DORA ČECHOVÁ

There are some things that don't change. Places, experiences and gestures maintain constant validity. A short story collection *I didn't want to be Lenin* depicts Russia in its crystal clear form as we know it from Russian literature, a readable confrontation of the classics with contemporary greyness, a glorious past and a banal present, desires and life reality. Dora Čechová finds people, whose lives turn out to be very different from what they intended. Silent grief, sense of humour, smooth nostalgia and unmistakable ability to survive. Stories with the soul wide open.

Dora Čechová (b. 1971) says she was born on a train running from Moscow to Prague. Although her father is Russian, she has lived all her life in the Czech Republic. She teaches literature and drama, lives near Prague.

A *Nem akartam Lenin lenni* című kötet a nagy irodalmakból ismert módon hozza el nekünk a mai Oroszországot. A Karamisevszkaja rakpart luxus felhőkarcolóiban, a Metro 2 aknáiban, a zagorszki dácán – Dora Čechová mindenütt megtalálja azokat, akiknek az élete más-ként alakult, mint ahogyan tervezték. Csendes bánat, humor, könnyű nosztalgia és csalhatatlan túlélő képesség.

Dora Čechová (1971) azt mondja magáról, hogy a Moszkva–Prága vonalon közlekedő vonaton született. És bár apja orosz, egész életében Csehországban élt. Vendégeskedett Oroszországban is Tolsztoj háziorvosának családjánál. Irodalmi-drámai tagozaton tanít, Prága közelében él. Hamarosan megjelenik új novelláskötete *Hullott nyári alma* címen.

NECHTĚL JSEM BÝT LENINEM

Na dače

...

Jaro oslavila malou hostinou. Ve smaltovaném pekáčku připravila v troubě zapekanku, uvařené těstoviny zapečené s listy koprivy a pampelišky a s vajíčkem od vlastní slepice. Dva ruble, odhadla cenu těstovin, které na oběd připadly. Ostatní suroviny počítat nemusela. Rostliny natrhala na zahradě za domem, slepice přeživaly na oploceném dvorku a soli použila, co by se za nehet vešlo. Pocitila hluboké uspokojení.

Když si sedla venku na kamenné schody, na něž si připravila polstář, aby neprochladla, a z keramické misky začala vyjídát horké jídlo, zaslechla hluk. Ze sousední zahrady, od léta neobývané dači, se ozval hlas. Odložila lžici, misku prikryla dřevěným prkénkem, aby ji oběd nevyjedly kocky, které se s teplem kdovi odkud objevily, a vydala se zjistit, co ji vyrušilo.

Věčně zavřená branka sousedící zahrady visela na jediném pantu a vchod, který se najednou otevřel, zel v oplocení jako místo po vyloženém zubu. Od branky se pyřem a bodláky táhla vyslapaná brázda. Na zápraží neopravovaného domku stál rozkročený asi sedmdesátiletý muž v rozhalené košili s nedbale pročísnutými bílými vlasy a zanicené zpíval *Suliku*, spíš vyrvával, tak hlasitě, až se Valentína, kterou přivedla zvedavost pod schody verandy, lekla, že přijede policie a donutí muže zaplatit pokutu za hluk, ačkoliv věděla, že v kolonii dač nikdo není a on musí být prvním člověkem, který sem po dlouhé zimě přijel.

„Kde jsi, Suliko dej mi znát.“ dozpíval muž se zavřenými očima, rukama dokončil procítěné gesto zmaru a ztichl. Chvilí nechal oči zavřené, jako by se s dozníváním melodie uvnitř vzdaloval. Pak je otevřel a zadíval se na Valentínu.

Valentína se otrásla. Byla přesvědčená, že okouzlení je zrádnou výsadou mláde. Ale teď, když na sobě ucítila starcův pohled, zmateně zjistila, jak snadno může onen horký a nezvladatelný pocit přijít i v pětasedesáti. Přestože žila dlouhá léta ve spokojeném manželství a vyrovnanost partnerského života si pochvalovala, cítila, jak na neznámého lačně zírá a na tvářích se jí rozlévá ruměnc jako dívce, která odložila panenku a poprvé se zahleděla do mužských očí.

Neznámý muž nechal závěrečné tóny doznít ve stěnách dači a mezi dřevěnými plankami plotu a mírně se před Valentínou uklonil. Jeho vstřícné pokynutí ji polekalo.

Uskočila, prosmykla se za branku a podél plotu zadýchaně utekla do své zahrady. Oddechla si, teprve když za sebou zavřela dřevěné dveře domku. Oknu z kuchyně, které směřovalo na sousedův pozemek, se vyhnula. Zlobila se na sebe za svůj rozmar.

Druhého dne si netroufla po ránu se umýt v sudu s ledovou vodou a okno v kuchyni zatahla závěsem, přestože ji rozcívalo být v šeru.

Vyjít na zahradu se odvážila až odpoledne. Slunce odpočívalo pod mraky, záhonky profukoval vítr a Valentína si klekla do vlhké hlíny. Sice měla ve sklípku ještě zásoby z loňské úrody, naložené okurky, zelí, brambory, v písku mrkev, ale podle jejich propočtů v odrbaném linkovaném sešitě bylo nutné, aby vypěstovala na zahradě co nejvíce zeleniny – část pro vlastní potřebu, část k výměně za to, co vypěstovat nedokázala. S uspokojením si všimla,

že u plotu vyrazily koprívy jasně zelenými výhonky. Nadšeně do nich vnořila holé ruce, blaženě přivřela oči, jakmile ucitila palčivě zahání jejich listu, a utrhla si z nich hrst do prvního jarního čaje.

Pak uslyšela kroky. Po cestě vysypané stérkem šel od její branky pevným vojenským krokem starý muž. Stačila si všimnout, že má na sobě hnědozelenou košili, široké kalhoty zastrčené ve vysokých kožených botách a bílé krátké vlasy pečlivě sčesané dozadu. Husté obočí se mu ježilo jako dva kartáče. V jeho vzhledu byla divokost i laskavost.

„Přišel jsem se omluvit.“ řekl přátelsky, když k ní došel. „Na nic si nevzpomínám, pil jsem,“ omlouval se. Valentina se zvedla. „Nic se nestalo.“ Pak se zamračila, protože se v ní probudila žárlivost na klid a soukromí, které tu měla, dokud se neobjevil. Muž přešlápl z nohy na nohu, ale protože mu nedala ničím najevo, že by stála o jeho přítomnost, uklonil se a zase odešel. Valentina sledovala jeho záda a najednou viděla obyčejného muže, docela jiného než divocha, který vášnivě zpíval *Suliku*.

S Nikitou Ivanovičem, jak se představil, se sprátelila poté, co jí donesl sýr, který chtěl vyměnit za vejce od dvou slepic uštipujících trávu v koutu její zahrady. Když sýr v kuchyni vybalila, s překvapením zjistila, že je měkký, mazlavý a plný kousků ořechů. K žitnému chlebu se nehodil a tak ho jedla jen tak. Nožem, který nosila stále u sebe, z něj odkrajovala malá sousta.

Ve dnech, kdy příroda nabírala na síle a země se rychle zelenala, chodil za ní Nikita na zahradu. Sedal na jejich schodech, popíjel víno, nebo jí a sobě naléval černý čaj, který přišel ve vysoké porcelánové konvici s obrázkem trojky letící zasneženou krajinou. Nikdy si s ní nepovídál o svém nebo jejím životě. Nejraději filozofoval. „Není minulost ani budoucnost, je jen dnešek,“ tvrdil. Přesvědčovala ho, že to není pravda. „Všechno vychází z minulosti a směřuje do budoucnosti, všechno se všim souvisí. Člověk žije třikrát – do třiceti je mladý a může žít podle svých představ, od třiceti do šedesáti se má věnovat rodině, dětem a práci a od šedesáti se má připravovat na odchod ze světa, na smír se smrtí,“ vysvětlovala mu. „Tak to není,“ smál se jí vyzývavě. „Žít se má teď, bez ohledu na minulost, bez starosti o budoucnost. Smysl má jen dnešek. Nic předtím a nic potom.“

I DIDN'T WANT TO BE LENIN

At the Dacha

...

She celebrated Spring with a little feast. She prepared zapiekanka in the oven using an enamelled pan: cooked pasta baked with nettle and dandelion leaves and with an egg from her own hen. She estimated that two roubles was the cost of the pasta that went into the lunch. She did not have to count the price of the other ingredients. She gathered the plants in the back garden, the hens scratched a living in a fenced yard and she used only a pinch of salt. She felt a deep satisfaction.

When she sat down outside on the stone steps, on which she had placed a cushion so as not to get cold, and began to eat the hot food from a ceramic bowl, she heard a noise.

A voice was coming from the neighbouring garden of the dacha, which had been uninhabited since the summer. She put down her spoon, covered the bowl with a wooden cutting board so that her lunch wasn't eaten by the cats that appeared with the warm weather from who knows where, and went to see what had disturbed her.

The eternally closed gate of the neighbouring garden hung on a single hinge and the entrance, which had been opened all of a sudden, gaped in the fencing like a hole left by a broken tooth. From the gate, a beaten furrow was drawn through the couch-grass and thistles. On the porch of the neglected house, a man of about seventy stood with his legs apart, in an open shirt and with sloppily raked-through white hair passionately singing *Sulika*, or rather bawling, so loudly that Valentina, whose curiosity had brought her to the porch steps, was startled, concerned that the police would arrive and fine the man for making a noise even though she knew there was nobody in the dacha colony and he must be the first to have arrived there after the long winter.

"Tell me, where are you, *Sulika-a-a!*" the man ended his song with eyes closed, his hands completing a heartfelt gesture of frustration and he became quiet. He kept his eyes closed for a little while as if he were being transported far away as the lingering melody retreated within him. Then he opened them and fixed his gaze on Valentina.

Valentina shuddered. She was convinced that enchantment was a treacherous privilege of the young. But now, when she felt the old man's look fixed on her, she was puzzled to discover how easily that hot and uncontrollable feeling may come, even when one is sixty-five. Although she had been living for many years in a happy marriage and relished the serenity of her life with her partner, she felt herself greedily staring at the unknown man and a blush spread over her cheeks as if she were a girl who had put aside her doll and looked into the eyes of a man for the first time.

The unknown man let the final notes fade away into the walls of the dacha and between the wooden planks of the fence and slightly bowed in front of Valentina. His friendly gesture frightened her.

She jumped to the side, whipped behind the gate and, panting, ran along the fence into her garden. She sighed a sigh of relief only when she had closed the wooden door of her house behind her. She avoided the kitchen window which looked on to her neighbour's land. She was angry at herself for her turn of mind.

The next day, she dared not wash in the barrel of icy water in the morning and she dragged the curtains over the kitchen window, although being in the dark irritated her.

She dared walk out into the garden only in the afternoon. The sun was resting under the clouds, a wind was blowing through the flowerbeds and Valentina knelt down on the damp earth. There were still supplies from last year's harvest in the cellar, pickled cucumbers, cabbage, potatoes, carrots in sand, yet, according to the calculations she made in a tattered, lined exercise book, it was necessary to grow as many vegetables as possible in the garden – partly for their own use, partly to swap for what she was not able to grow. She noticed with satisfaction that, near the fence, the bright green sprouts of nettles were shooting up. She enthusiastically plunged her bare hands among them, closed her eyes in bliss as soon as she felt the burning sting of their leaves, and plucked a handful of them for her first spring tea.

Then she heard footsteps. The old man was walking along the gravelled path from her gate with a vigorous military step. She noticed that he was wearing a brown-green shirt,

baggy pants tucked into high leather boots and his short white hair was carefully combed back. Thick eyebrows bristled on him like two brushes. His appearance displayed both wildness and kindness.

"I came to say sorry," he said amiably, when he reached her. "I cannot remember anything, I was drinking," he apologised. Valentina stood up. "No problem." Then she frowned because she started to feel protective of the peace and privacy she had had until he came. The man shifted his weight from foot to foot but because she showed no sign of wanting him to stay, he bowed and left again. Valentina observed his back and suddenly saw an ordinary man, quite different from the savage who had passionately sung *Sulika*.

She befriended Nikita Ivanovich, as he introduced himself, after he brought her cheese which he wanted to exchange for eggs from the two hens nibbling grass in the corner of her garden. When she unpacked the cheese in the kitchen, she was surprised to find that it was soft, gooey and full of pieces of nut. It did not go well with rye bread so she ate it as it was, cutting off small chunks using the knife she always had about her.

On days when nature was gaining its strength and the earth was rapidly becoming green, Nikita would come to visit her in her garden. He sat on her steps drinking wine or he poured for her and himself black tea, which he would bring in a tall porcelain teapot decorated with a picture of a troika flying through a snowy landscape. He would never talk to her about his or her life. He preferred to philosophise. "There's no past and no future, just today," he would insist. She tried to persuade him that was not true. "Everything stems from the past and heads for the future, everything is related to everything. Everyone has three lives to live – until thirty, one is young and can live however one wants, from thirty to sixty one should take care of one's family, children and work, and from sixty onwards one should prepare to leave the world, come to terms with death," she explained. "It's not like that," he laughed at her defiantly. "One should live now, regardless of the past, without worrying about the future. Just today – that makes sense. Nothing before and nothing after."

Translated by Tomáš Mika and Bernie Higgins

ÉN NEM AKARTAM LENIN LENNI

A dácsán

...

A tavaszt kis lakomával köszöntötte. Egy zománcozott tepsiben zapekankát, csalán és pity-pang leveles rakott tésztát sütött a saját tyúkjá tojta tojással. Két rubel, ennyire becsülte a tészta árát, amit az ebédhez felhasznált. A többi alapanyagot nem kellett számba vennie. A növényeket a ház mögötti kertben szedte, a tyúkok az elkerített udvaron éldegéltek, és a sóból is épp csak egy csipetnyi fogyott. Mély megnyugvást érzett.

Amikor kint leült a kőlépcsőre, amelyre egy párnát készített, hogy fel ne fázzon, és a kerámia tálkából elkezdte kienni a forró ételt, zajt hallott. A szomszéd kertből, a nyár óta lakatlan dácsából jött a hang. Letette a kanalat, a tálkát letakarta egy vágódeszkával, hogy

ebédjét fel ne falják a macskák, amelyek ki tudja honnan bújtak elő a meleggel, és elindult kideríteni, mi zavarta meg.

A szomszéd kert örökösen zárt kapuja egyetlen pánton lógott, és a bejárat, amely most egyszerre csak kinyílt, úgy tátongett a kerítésen, akár a kitört fog helye. A kaputól a tarackbúzákn és a bogáncson át egy kitaposott ösvény vezetett. Az elhanyagolt ház verandáján egy hetven év körüli, kigombolt ingű, hanyagul fésült, ősz férfi állt terpeszben, és átéléssel dalolta a *Szulikót*, inkább harsogta, olyan hangosan, hogy Valentina, akit kíváncsisága a veranda lépcsőjéhez vezetett, egészen megremült, hogy kijön a rendőrség, és megbírságozza a férfit csendháborításért, jöllehet tudta, hogy a dácsatelepen senki sincsen, ez a férfi az első ember, aki a hosszú tél után kijött.

– Felelj, hol vagy, ő Szulikóóó! – hagyta abba a csukott szemű férfi az éneklést, kezével befejezte az átérés utolsó gesztusát és elhallgatott. Egy pillanatig lehunyva tartotta a szemét, a dallam elhangzásával mintha magába fordult volna. Amikor végre felnézett, tekintete megakadt Valentinán.

Valentina megborzongott. Meg volt róla győződve, hogy a bűvölet a fiatalság csalfa kiváltsága. De most, amikor megérezte az öreg pillantását, zavartan döbrent rá, hogy ez a forró és megfegkezhetetlen érzés könnyűszerrel átjárhatja ötvenévesen is. Noha hosszú éveken át boldog házasságban élt, és párkapcsolata kiegyensúlyozottságát megőrizte, érezte, hogy sóvárogva mered az idegenre, és arcába szókik a pir, akár a lánynak, aki babáját félretéve először néz bele egy férfi szemébe.

Az ismeretlen hagyta, hogy a záró hangok elüljenek a dácsa falán és a kerítés lécei között, majd enyhén meghajolt Valentina előtt. A férfi közvetlen gesztusa megijesztette.

Félreugrott, átkeveredett a kis kapu másik oldalára, és a kerítés mentén, levegő után kapkodva menekült vissza kertjébe. Csak akkor pihent meg, amikor becsukta maga mögött háza fa ajtaját. Az ablakot, amely a szomszéd telekre nézett, elkerülte. Haragudott magára és szeszélyére.

Másnap reggel nem mert megmosakodni a hordó jeges vizében, a konyhaablakot pedig elfüggönyözte, pedig bosszantotta a félhomály.

Csak délután merészkedett ki a kertbe. A nap a felhők mögött pihent, az ágyásokon keresztülfúj a szél, Valentina pedig letérdelt a nedves földre. Bár voltak még a pincében tartalékai a tavalyi termésből, uborka befőtt, káposzta, krumpli, a homokban répa, de kopott vonalas fűzetének számításai szerint minél több zöldséget meg kell termelnie a kertben – egy részét saját felhasználásra, a többit pedig cserére olyasmért, amit maga nem tud megtermelni. Megelégedéssel vette észre a kerítésnél a csalán élénkzöld hajtásait. Lelkesen mártotta közéjük csupasz kezét, boldogan hunyta le szemét, amint megérezte leveleik égető csipését, és tépett belőlük egy marokkal első tavaszi teájához.

Áztán lépéseket hallott. A kavicssal szórt úton határozott, katonás léptekkel közeledett az idős férfi a kapu felől. Volt ideje megfigyelni, hogy zöldesbarna inget visel, bő nadrágját magas szárú bőr cipőjébe dugta, rövid ősz haját pedig gondosan hátrafésülte. Dús szemöldöke szálai kefeszerűen meredtek az égnek. Megjelenése egyszerre volt vad és szívélyes.

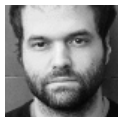
– Elnézést szeretnék kérni – mondta barátságosan, amikor odaért. – Semmire sem emlékszem, ittam – szabadkozott. Valentina felállt. – Semmi baj. – Majd elkomorodott, mert felebredt benne a vágy a nyugalom és a magány iránt, amit a férfi megjelenéséig magáénak tudott. A férfi egyik lábáról a másikra állt, de mivel a nő semmivel sem jelezte, hogy igényt tartana a társaságára, meghajolt és megint elment. Valentina figyelte a hátát,

de egyszeriben csak egy közönséges férfit látott, nem azt a szilaj embert, aki szenvedélyesen énekelte a *Szulikót*.

Nyikita Ivanoviccsal – így mutatkozott be –, azután barátkozott össze, hogy hozott neki sajtot, amit a kertje sarkában füvet csipegető két tyúkja tojására szeretett volna cserélni. Amikor a konyhában kibontotta a sajtot, döbbenten vette észre, hogy az puha, kenhető, és teli van dió darabokkal. A rozskenyérhez nem illett, úgyhogy csak magában ette. A késsel, amit mindig magánál tartott, apró falatokat szelt belőle.

Azokban a napokban, amikor a természet kezdett erőre kapni és a föld gyorsan zöldült, Nyikita átjárt hozzá a kertbe. A lépcsőjén ült, bort ivott, vagy mindkettejüknek töltött a fekete teából, amit egy magas porcelán kancsóban hozott, rajta a behavazott tájon suhanó trojka képével. Sosem beszélgetett vele sem a saját, sem az ő életéről. Legszívesebben filozofált. – Nincsen múlt, sem jövő, csak a jelen – állította. Valentina próbálta meggyőzni, hogy ez nem igaz. – Minden a múltból ered és a jövőbe tart, minden mindennel összefügg. Az ember háromszor él: harmincéves koráig fiatal, és a saját elképzelései szerint élhet, harminctől hatvanéves koráig a családnak, a gyerekeknek és a munkának kell szentelnie magát, hatvanéves korától pedig az e világról való távozásra, a halállal való megbékélésre kell készülnie – magyarázta neki. – Ez nem így van – nevette ki kihívóan a férfi. – Élni most kell, tekintet nélkül a múltra, nem gondolva a jövőre. Csak a mának van értelme. Előtte és utána nincs semmi.

Pet'ovská Flóra fordítása

FABIO DEOTTO

EINAUDI, ITALY

The evening of Friday, March 22 five people in a coma and a boy in a daze are found in an apartment block of the Milanese suburbs. From these premises two narrative lines develop and run in parallel throughout the story. One follows the investigations of the police commissioner in charge from Saturday dawn; the other follows the day of the tenants starting from Friday morning. The building and it's apartments act as a metaphor explaining the tendency to self-imprisonment and sloth which are more and more widespread in this times of crisis.

Fabio Deotto was born in Vimercate (MB) in 1982. He has a degree in Biotechnologies, he is working as a free-lance translator and journalist. He wrote articles about narrative, music and science, translated essays from English. *Condominio R39* (*Apartment building R39*) is his first novel.

Március 22., péntek este. Egy milánói külvárosi házból öt kómában lévő embert és egy zavart elmeállapotú fiút hoznak ki. Ebből az alaphelyzetből bontakozik ki két elbeszélő szál. Az egyik vonal az ügyfel megbízott felügyelő nyomozását követi szombat estétől; a másik a lakók napját beszéli el péntek reggeltől.

Fabio Deotto Vimercatében született 1982-ben. Biotechnológiából diplomázott, fordítóként, szabadúszó újságíróként dolgozik. Elbeszéléseket, zenei és tudományos cikkeket és műfordításokat publikál. 2014-ben az Einaudi Stile Libero jelentette meg első regényét *Az R39-es társasház* címmel.

CONDOMINIO R39

Quando Nicolò gli ha raccontato dei suoi esperimenti con i vermi, il vecchio ha stretto gli occhi e ha cacciato fuori la lingua disgustato. Ma per Nicolò quei barattoli sono molto più strani delle sue palle di lombrichi. Ce ne sono lunghe file su tutti i ripiani della casa. Ogni giorno sembrano di più.

Una mattina Nicolò era arrivato da lui in anticipo e lo aveva trovato alla scrivania, circondato da boccette, pennini, cartacce e calamai...

«Cosa stai facendo?» gli aveva chiesto.

«Non puoi capire».

«Prova a spiegarmelo».

«Sto decostruendo la realtà».

«Hai ragione, non capisco».

Il vecchio aveva sorriso a labbra strette, aveva posato sul tavolo il foglietto mezzo arrotolato e aveva fatto girare la sedia per guardarlo in faccia.

«Non ti capita mai di rimanere trafitto da un'idea geniale? Un pensiero, un'immagine, anche solo una frase...»

«Non so... in che senso *geniale*?»

«Una cosa che hai capito solo tu e che il resto del mondo ignora».

Nicolò ci aveva pensato su: «Mi capita, sì, con le canzoni».

«Con le canzoni?»

«Sì, a volte mi metto a canticchiare qualcosa nella testa, e dopo un po' mi accorgo che è una canzone che non ho mai sentito. Che l'ho inventata io».

Il vecchio aveva sbuffato ed era tornato ad arrotolare la striscia di carta: «Sì, può andare, volendo». Terminata l'operazione, aveva intinto il pennino in una boccetta trasparente e aveva cominciato a scrivere un'altra striscia.

«E cosa succede dopo, con questa canzone?»

«Non lo so, la canticchio per un po'. Poi inizio a fare altro».

«E la dimentichi».

«Penso di sì».

«Ecco, immagina allora quante persone ogni notte, mentre fissano il soffitto e aspettano di addormentarsi, vengono sorprese da un'idea. Può essere una frase, una formula chimica, un'intuizione matematica, anche una canzone».

La maggior parte di loro si culla per qualche minuto nella gratificazione che quel pensiero ha evocato, dopodiché si addormenta e il mattino successivo non ricorda un accidente di niente. Milioni di intuizioni cestinate per pigrizia, abbandonate come cartacce alla brezza del sonno. Pensa a chi ha dedicato la propria vita a dissotterrare i significati più profondi della realtà, a quante connessioni neurali si sono dovute rafforzare per associare concetti che poi, in una qualsiasi notte di pioggia, si sono fortuitamente uniti a produrre quell'idea geniale e potenzialmente rivoluzionaria. Decine di anni di studi lasciati morire, milioni di piccole fiamme nella tormenta. C'è così tanta intelligenza sprecata, in questo mondo, che mi vien voglia di vomitare...»

Nicolò non era sicuro di aver capito, ma aveva evitato di fare domande. Quando il foglietto si era asciugato, il vecchio aveva cominciato ad arrotolarlo lentamente:

«Se tutti sottraessero qualche minuto al sonno per intrappolare queste idee, il velo di oggettività che nasconde la realtà delle cose sarebbe molto più sottile, e facile da squarciare».

Nicolò si accorse di avere la fronte corrugata: «Ehm, mi sono perso».

Pierfranco non lo rimproverò: «Va bene, facciamo un esercizio semplice. Conosci qualche proverbio?»

«Proverbio? Come quello della gatta frettolosa e i gattini ciechi?»

«Esatto. Pensa ai proverbi che conosci e che hai sentito ripetere tante volte. Scegline uno che ti suona sbagliato, o in qualche maniera falso».

Nicolò ne recitò qualcuno a mente, poi disse: «Chi va piano, va sano e va lontano».

Gli occhi del vecchio si illuminarono: «Bravo! Perché?»

«Perché non è vero. Se vai piano non arrivi sempre lontano. E comunque ci arrivi tardi...»

«Come potremmo riformulare allora questo proverbio in modo che suoni reale?»

«Chi va piano, se arriva, arriva tardi».

«Lo vedi? Hai appena decostruito un minuscolo pezzetto di realtà».

Il sorriso del vecchio lo riempì di energie: «Posso provare con un altro?»

«Certo».

«Okay –. Nicolò si concentrò. – Se “non tutto ciò che luccica è oro”, allora si può dire anche che “non tutto ciò che vola ha il becco”».

Pierfranco annuì.

Nicolò alzò le braccia al cielo: «Un'idea geniale! Intrappoliamola!»

Questa volta il vecchio lo fermò: «Non è geniale. È un'ovvietà».

Nicolò scosse la testa: «Non capisco».

«Il che è perfettamente normale. Tu fai le elementari, giusto? Questo significa che sei appena entrato nel vivo del processo di omologazione. È a scuola che per la prima volta ti viene *insegnato* a vedere la realtà in modo semplificato, attraverso una serie di schemi che non lasciano spazio al dubbio o alle sfumature di colore. Da questo momento in avanti, te ne accorgerai, questi schemi verranno via via arricchiti, rafforzati. Ti insegneranno le leggi e con le leggi la morale, i precetti religiosi, e con i precetti l'etica. Ti verrà raccontata la storia per insegnarti che tutto si ripete ciclicamente e che le rivoluzioni sono sempre fallimentari, di conseguenza ti verrà insegnato a rispettare l'autorità. Studierai la biologia ma non l'evoluzionismo, l'anatomia ma non la diologia, ti faranno credere di possedere la massima conoscenza possibile in qualsiasi campo, per poterti poi convincere che dio esiste, che bere latte bovino fa bene e che per mantenerti in salute devi comprare tonnellate di yogurt. Alla fine, vedrai, ti trasformeranno in una delle tante galline della batteria, bravissime a fare uova a comando e a illudersi di non avere le ali».

Nicolò ascoltava ipnotizzato le parole del vecchio, senza capire veramente quello che stava cercando di dirgli. Ma era di sicuro qualcosa di importante, a giudicare dal rosso delle sue guance e da quanto stava alzando la voce.

«Ogni cosa che ti insegneranno, servirà a spegnere in te il dubbio, ad appagare preventivamente ogni curiosità, a darti risposte per domande che ancora non ti sei fatto. I proverbi? Questo sono i proverbi. Un proverbio non ti dirà mai di correre al massimo dei giri, o di sollevare la testa dal gregge. Al limite esalterà la tua pigrizia e la tua capacità di accontentarti. Chi si accontenta gode? Balle. Chi si accontenta, *muore*».

APARTMENT BUILDING R39

When Nicolò told him about his experimenting with worms, the old man squinted and showed his tongue in repulse. But Nicolò thinks the cans are far weirder than his earth-worm balls. Long rows of jars cover almost every shelf in the house. It looks like everyday there's one more.

One morning Nicolò got there earlier than usual and found him sitting at the desk, surrounded by flasks, nibs, waste paper and ink bottles...

«What are you up to?» he asked.

«You won't understand».

«Try».

«I'm deconstructing reality».

«You're right, I don't get it ».

The old man smiled clenching his lips, put a half wrapped piece of paper on the table and turned to look at him in the eye.

«Don't you ever get a stroke of genius? A thought, a vision, even just a line...»

«Don't know, What do you mean by genius»

«When you're the only one to have figured out something and the world is still in the dark».

Nicolò thought about it: «Sure, it happens with songs».

«Songs?»

«Yeah, sometimes I play something in my head and after a while I realize it's a song I never heard before. That I made it up»

The old guy grumbled and went back to folding the paper roll: «Yes, it makes sense. In a way».

After he finished, he dipped the nib in a transparent flask and started to write another strip.

«And what happens next? With the song I mean».

«I don't now, I sing it for a while, then I start doing something else».

«And you forget about it».

« Guess so».

«Alright. So, imagine how many people every night stare at the ceiling waiting to fall asleep and have a flash of inspiration. It can be a sentence, a chemical formula, a math equation, even just a song. Most of these people take comfort in the gratification aroused by that thought, it usually last a couple of minutes, until they fall asleep again and wake up the next morning and they can't remember a damn thing. Millions of intuitions dumped and trashed like scrap paper in a sleepy breeze just because laziness takes over. Think about those who have devoted their entire lifetime to uncover the deepest secrets of reality; think about how many neuronal connections had to strengthen themselves in order to intertwine concepts that, on a clueless night of rain, met by chance and sparkled a brilliant and potentially groundbreaking idea. Decades of misspent and sacrificed studies, millions of small flames lost in the blizzard. There's so much wasted knowledge in this world, I feel like throwing up...»

Nicolò wasn't sure he grasped all of it, but he avoided to ask. When the paper dried, the old guy started folding it slowly:

«If everyone gave up on a minute of sleep to trap those ideas, the veil of objectivity clouding reality would be thinner and easier to tear apart»

Nicolò realized he had pleaded his brows in a frown: «Ok, now you lost me».

Pierfranco didn't scold at him: «Ok, let's make this easier. Do you know any proverb?»

«Proverb? Like curiosity killed the cat?»

«Exactly. Think about a proverb you're familiar with and you've heard many times. Pick one that sounds wrong or somehow fake to you»

Nicolò mumbled a couple of proverbs, then said: «Haste makes waste».

The old guy's eyes shone: «Good pick! But why?»

«Cause it's not true. If you go too slow you might not even get where you're going. Or you can waste them the same...»

«How should we rephrase it to make it real?»

«Haste makes waste, but rest is not always the best».

«See what you did? You just destructed a small piece of reality»

The old man's smile filled him with energy: «Can I try again?»

«Sure».

«Okay– Nicolò concentrated– If all that glitters is not gold, then not everything that flies has a beak. Pierfranco nodded in approval.

Nicolò raised his hands: «A brilliant idea! We should trap it!»

This time the old guy stopped him: «It's not brilliant, it's obvious».

Nicolò shook his head: «I don't understand».

«Which makes totally sense. You're in elementary school, right? Which means you just entered a process of homologation. School teaches you to see reality as simple, through a series of patterns that leave no room for doubts or nuances. From this moment on, you'll realize that such patterns will become wider, richer, stronger. They'll teach you laws and morals with laws, religious edicts and ethics with edicts. They'll tell you about history to convince you that everything comes back and that revolutions are doomed to failure, so you should respect authority since you're there. You'll study biology but not evolutionism, anatomy but not dietology; they'll let you believe to possess the widest knowledge possible in every field just to convince you that god exists, that drinking cow's milk is good for your health and you need to buy tons of yogurt if you want to be in shape. In the end, you see, they'll turn you in one of those battery hens, laying their eggs on time and deluding themselves they don't have wings».

Nicolò was mesmerized by the old guy's speech, although he didn't really understand what he was trying to say. But it must have been important, judging by his red cheeks and raising voice.

«Everything they teach you is meant to erase doubts, to sedate interest from the start, to provide answers for questions you haven't made yet. Proverbs? That's what proverbs are. A proverb will never tell you to run as fast as you can or stand out among the crowd. At most, it will entice your laziness and ability to cope with what you have. A contented mind is a perpetual feast? Bullshit. A contented mind is a perpetual grave».

Translated by Miklós Barna

R39-ES TÁRSASHÁZ

Amikor Nicolò a kukacokkal folytatott kísérleteiről mesélt neki, az öreg összehúzta szemöldökét és undorodva kinyújtotta a nyelvét. De Nicolò szerint azok a konzervdobozok sokkal furcsábbak, mint az ő lombikjai. Hosszú sorokban állnak mindenütt a házban. Mintha napról napra szaporodnának. Egyik délelőtt Nicolò a szokásosnál előbb érkezett, és az íróasztalnál találta az öreget, körülötte fiolák, apró ecsetek, összegyűrt papírlapok és tintásüvegek...

– Mit csinálsz? – kérdezte.

– Úgysem értem.

– Azért elmondhatnád.

– Dekonstruálok a valóságot.

– Igazad van, tényleg nem értem.

Az öreg összeszorított szájjal mosolygott, az asztalra tette a félig kisímitott papírlapot, és forgószékével feleje fordult, hogy a szemébe nézhessen.

– Nem esett meg még veled, hogy beléd nyilallt egy zseniális ötlet? Egy gondolat, egy kép, vagy csak egy mondat...

– Nem tudom... hogy érted azt, hogy zseniális?

– Valami, amit csak te értesz a világon.

Nicolò elgondolkodott: – De igen, megesik, például a dalok.

– A dalok?

– Igen, néha elkezdek dudorászni magamban, de csak fejben, és aztán egyszer csak rájövök, hogy az egy dal, amit azelőtt sosem hallottam. Mert én találtam ki.

Az öreg sóhajtott egy nagyot, és megint a papírlapot simitgatta: – Igen, akár az is lehet.

A művelet végeztével bemártotta az apró ecsetet az egyik átlátszó üvegsébe, és újabb sort kezdett.

– És mi lesz aztán ezzel a dallal?

– Nem tudom, egy darabig még dudorászom. Aztán újat kezdek.

– És emezt elfelejtetted.

– Azt hiszem, igen.

– Hát akkor képzeld csak el, hányan vannak úgy, hogy éjjel, elalvás előtt a plafont bámulják, és egyszer csak támad egy ötletük. Lehet ez egy mondat, egy kémiai képlet, egy matematikai megoldás, de akár egy dallam is. Többségük még néhány pillanatig elringatózik az ötlet kiváltotta jó érzésben, aztán elalszik, és másnap reggel semmire sem emlékszik az egészből. Intuíciók milliói végzik a selejtben lustaságból, papírgalacsínok lesznek, melyeket az álom szele elsodor. Gondold csak el, hogy aki az életét annak szentelte, hogy kikutassa a valóság legmélyebb értelmét, hány idegsejtjét kellett mozgósítania ahhoz, hogy fogalmakat tudjon társítani, és aztán, egy esős éjszakán, ezek szerencsésen összetalálkoztak, és megalkották azt a zseniális és potenciálisan forradalmi ötletet. Tanulással töltött évek tucatjai veszték kárba, milliónyi lángocska a szélviharban. Annyi intelligens ötlet vész kárba a világon, hogy hányni tudnék, ha belegondolok...

Nicolò nem volt benne biztos, hogy megértette, de nem kérdezett semmit. Amikor a papírlap megszáradt, az öreg lassan elkezdte feltekerni:

– Ha mindenki pár perccel megröviditené az álmát, hogy foglyul ejtse ezeket az ötleteket, az objektivitás fátyla, amely elrejtí a dolgok valóságát, sokkal vékonyabb lenne, és könnyebben le lehetne tépni.

Nicolò azon vette észre magát, hogy a homlokát ráncolja: – Hát, azt hiszem, elveszítetem a fonalat.

Pierfranco nem haragudott: – Jól van, vegyünk egy egyszerű példát. Tudsz egy közmondást?

– Közmondást? Mint a hazug ember meg a sánta kutya?

– Pontosan. Gondolj olyan közmondásokra, amelyeket ismersz, és amelyeket sokszor hallottál. Válassz egyet, amelyik szerinted nem jól hangzik, vagy valamiképpen hamisnak érzed.

Nicolò elgondolkodott, majd megszólalt: – Lassan járj, tovább érsz.

Az öreg tekintete felcsillant: – Remek! És miért pont ezt választottad?

– Mert nem igaz. Ha lassan jársz, nem mindig érsz messzebb. Viszont elkésel...

– Hát akkor hogyan kellene átalakítanunk ezt a közmondást, hogy igaznak hangozzon?

– Aki lassan jár, ha odaér is, elkésik.

– Latod? Éppen most dekonstruáltad a valóság egy darabkáját.

Az öreg szélesebben elmosolyodott: – Megpróbáljuk egy másikkal?

– Hát persze.

– Oké – Nicolò gondolkodott. – Ha „nem mind arany, ami fénylik”, akkor azt is lehet mondani, hogy „nem mindennek van csőre, ami repül”.

Pierfranco bólintott.

Nicolò az ének emelte kezét: – Zseniális ötlet! Ejtsük foglyul!

De az öreg most lehűtötte: – Egyáltalán nem zseniális. Hanem nyilvánvaló.

Nicolò megrázta a fejét: – Nem értem.

– Ami teljesen normális. Általánosba jársz, igaz? Ez azt jelenti, hogy éppen most kerültél be a homologizációs folyamat elevevébe. Az iskolában *tanítják* meg neked először, hogy leegyszerűsítve lásd a valóságot, egy sor sémán keresztül, amelyek nem hagynak helyet a kétségeknek vagy a színárnyalatoknak. Ettől a pillanattól kezdve majd észre fogod venni, ezek a sémák szép lassan megtelnek, megerősödnek. Megtanítják neked a törvényeket és a törvényekkel együtt az erkölcsöt, a vallási előírásokat és az előírásokkal együtt az etikát. Elmesélik neked a történelmet, hogy megtanítsák, minden ciklikusan ismétlődik, és hogy a forradalmak mindig pusztítóak, és következőképpen megtanítják neked a tekintélytisztelést. Tanulni fogsz biológiát, de evolúcióelméletet nem, anatómiát igen, de dietetikát nem, elhítetik veled, hogy bármilyen területen a lehető legtöbb ismeret birtokában vagy, hogy aztán meggyőzzenek arról, hogy Isten létezik, hogy tehentejet inni jó, és hogy egészséges maradj, ahhoz tonnaszám kell joghurtot fogyasztanod. Végül, majd meglátod, olyan ketrecben nevelt tyúkot csinálnak belőled, amelyik parancsra tojik, és abban a hitben él, hogy nincs szárnya.

– Minden, amit tanítanak neked, arra szolgál, hogy elaltassák benned a kételyt, hogy előre kielégítsék minden kíváncsiságot, hogy megválaszoljanak olyan kérdéseket, amelyeket még fel sem tettél magadnak. A közmondások? Azok közmondások. Egy közmondástól sosem fogsz felpörögni a maximumra, sosem fogod felemelni a fejed a nyájból. Legfeljebb a lustaságot dicséri meg azt a képességedet, hogy kevéssel is beéred. Aki kevéssel is beéri, az boldog? Hülyeség. Aki kevéssel is beéri, az *halott*.

Lukácsi Margit fordítása

FRANZ FRIEDRICH

A documentary film director shoots her only nature film in Uusimaa. In the hottest February ever finds an American girl studying in Berlin a mysterious chore group. In Brussels a young film director is abandoning his wife and child. Franz Friedrich is taking us into a lonely cottage in the woods, on a Finnish icebreaker and into the inside of a crashing airplane. And immediately, after two decades of unexplainable silence, the chickadees in Uusimaa start to sing again. This debut novel is drafting a new reality in contrast to our present with no alternative.

Franz Friedrich born 1983 in Frankfurt am Oder is a German writer living in Berlin. He studied Slavic studies in Vienna, experimental film making in Berlin and finished his studies at the German Literary Institute in Leipzig. *The Uusimaa Chickadees No Longer Sing* is his first novel, it received the literary award of the Jürgen Ponto Foundation.

Egy dokumentumfilmes nő Uusimaa szigetén készíti egyetlen természetfilmjét. Minden idők legforróbb februárjában egy amerikai diáklány egy titokzatos kórusra talál Berlinben. Brüsszelben egy fiatal filmrendező elhagyja a feleségét és a gyerekeit. A szerző egy magányos erdei kunyhóba, egy finn jégtörő hajóra és egy lezuhanó repülőgép belsejébe visz magával minket. És hirtelen, húsz év érthetetlen hallgatás után megszólalnak az uusimaai cinegék.

Franz Friedrich német író 1983-ban született az Odera menti Frankfurtban. Bécsben kezdett szlavisztikát tanulni, majd kísérleti filmzést a berlini művészeti egyetemen, és a lipcsei német irodalomtudományi intézetben fejezte be a tanulmányait 2011-ben. Az *uusimaai cinegék már nem dalolnak* c. első regénye 2014-ben jelent meg a Fischer Verlagnál, és nagyon jó kritikái fogadtatásra talált.

S. FISCHER, GERMANY

DIE MEISEN VON UUSIMAA SINGEN NICHT MEHR

Er stand hinter dem Projektor im *Kabuff*, der Vorführkabine des kleinen Kinos im Keller des Instituts. Es war mitten in der Nacht, und er war allein. Staub auf den Armaturen, der Geruch von eingetrocknetem Bier und ein gebündeltes Licht, das seine Hand, wenn er sie gegen den Strahl erhob, wie ein Feuer wärmte. Er hatte keine Ahnung von dem, was er hier tat, und mit dem Einsetzen des Ratterns wurde er von einer Aufregung ergriffen, wie ein Mensch des neunzehnten Jahrhunderts, der zum ersten Mal einen Film sah.

Um eine seltene Filmrolle abzutasten, hatte man ihn ins Archiv geschickt, deshalb war er hier. Doch weil er sich mit dem Verfahren des Digitalisierens nicht auskannte und Angst hatte, einen Fehler zu machen, versuchte er sich erst einmal als Filmvorführer.

Das Originalnegativ galt als verschollen, die Rolle, die er eingelegt hatte, war ausgeblühen und körnig, die Kopie von einer Kopie, die ebenfalls unauffindbar war. Auch der Ton war schlecht, er klang dumpf, so als drückte die Enge der Kabine auf seine Ohren. Durch das Fenster, das klein war wie das Bullauge eines Schiffes, überblickte er den leeren Saal, zehn Reihen im Widerschein der Leinwand. Es lief ein Film von Susanne Sandler, *Die Meisen von Uusimaa singen nicht mehr*, es war der einzige Naturfilm, den sie je gedreht hatte.

Der Film begann mit einer Fahrt entlang einer Wandvertäfelung aus grünlasierem Holz. Anstelle einer Eröffnung mit Luftaufnahmen von Küstenlinien und kalbenden Gletschern, wie sie in Naturdokumentationen üblich war, folgte die Kamera der Maserung der Bretter. Aus Rissen, Ringen und Adern entstand eine Seenlandschaft. Ein Knarzen und Schaben, das Geräusch von Schlägen gegen ein Heizungsrohr.

In einer Nahaufnahme ein Gesicht, Untertitel erschienen: »Aulis Lindros, Kapitän des Eisbrechers Nordlandstar.« Aus dem Off setzte eine Stimme ein. Es war Susanne Sandler, sie forderte den Kapitän auf zu lesen. Aulis Lindros' Blick senkte sich, vor ihm lag ein aufgeschlagenes Buch, er begann.

»Trockenes Eis hat gegen Stahl einen nicht geringeren Reibungswiderstand als Stahl gegen Stahl.«

Der Text, den der finnische Kapitän wiedergab, handelte von den Besonderheiten des Eises im Bottnischen Meer, dem Einsatzgebiet der Nordlandstar. In der salzarmen Ostsee sei die Beschaffenheit des Eises hart und spröde, »eine Gefahr für den Eisbrecher«.

Er fragte sich, ob der Finne die deutschen Wörter verstand. Die Sätze, die er vorlas, waren vor allem Rhythmus und Melodie

»Im Bottnischen Meer werden heute
Eispflüge eingesetzt,
nach dem Kanadier Scott Alexander
Alexbow iceplow genannt.
Ein doppelpflügiger Sporn
am Vordersteven des Schiffes

reißt die Eisdecke auf
und schiebt die losgehenden Stücke
seitwärts auf das Eis.«

»Und die Lapplandmeise?«, unterbrach Susanne Sendler, die Kamera blieb auf den Kapitän gerichtet. Aulis Lindros runzelte die Stirn, als wollte er sich an etwas erinnern, das sehr weit zurücklag, und spitzte seine Lippen: »Dju – dju – dju – dju – dju.«

Später: ein Dickicht aus Laubbäumen und Sträuchern, ein Wald, der nordisch aussah und tropisch zugleich, in dem Farne sich mit ihren ausladenden Wedeln wie Palmen ausnahmen und Trauer tragende Birken mit den herabhängenden Zweigen an belaubte Lianen denken ließen, durch die das Licht der Sonne in sternförmigen Strahlen blitzte. Kleine Vögel flatterten durch das Laub, es waren die Lapplandmeisen, denen Susanne Sendler ihren Film gewidmet hatte, und ihr Flügelschlagen vereinte sich zu einem Geräusch, das so laut war wie ein tosender Applaus. Nur eines fehlte, da war kein Gesang, die Meisen schwiegen.

Im nächsten Bild: eine Chorprobe auf der ornithologischen Station.

Schließlich, im Altersheim von Oulu, die Erinnerungen der evakuierten Inselbewohner an ihre Heimat, die sie verlassen mussten, nachdem die Lapplandmeisen aufgehört hatten zu singen. Nie zuvor hatte er einen Film gesehen, der so sehr von der Haltung der Autorin bestimmt war. *Wer bin ich?* und *Wie stehe ich zu meiner Zeit?*, jedes Bild warf diese Fragen auf. Susanne Sendler behandelte die Realität schöpferisch. Sie lief ihr nicht hinterher, sie erschuf sie neu. *Wahrheit, Schicksal, die dokumentarische Wirklichkeit*, Begriffe, die seine Kommilitonen anführten, wenn sie Propaganda betrieben für die Behauptung einer Welt, sie wurden von ihr aufgebrochen, zertrümmert.

Ein kurzes Aufjaulen des Projektors, gefolgt von einem Vibrieren. Er legte die Hand auf das Kühlgebläse und spürte die Hitze unter dem Gehäuse. Er horchte, der Projektor arbeitete, *Trr Trr Trr*. Alles scheint in Ordnung zu sein, dachte er.

Er versuchte den Drehbewegungen im Laufwerk zu folgen und beobachtete, wie sich das Filmband Lage für Lage um die Wickelachse legte. Jedes Bild konnte er sehen, das war das Material. Er begriff, wie grundsätzlich Susanne Sendlers Entscheidung war, auf Film zu drehen. Er konnte den Projektor anhalten und den Film herausnehmen. Er konnte mit seinen Fingern die Perforation am Rand des Bandes entlangfahren und den spezifischen Geruch einatmen. Dies war die Wirklichkeit, der es galt, die Treue zu halten. Auf das Material kam es an.

Die digitalen Kameras, die sich im Kreis seiner Mitstudenten durchgesetzt hatten, produzierten Bilder, die behaupteten, dem Gefühl des analogen Films nahezukommen, indem sie seine Weichheit und Farbigkeit rechnerisch imitierten. Ein Trick, eine Lüge, von der sich die Filmstudenten täuschen ließen. Sie stürzten sich auf die neue Kameratechnologie, verschlangen mit einer Gleichgültigkeit alles, was vor ihr Objektiv geriet, und horteten die Bilder auf ihren Festplatten, die virtuelle Müllhalden verpixelter Erinnerungen waren, Erinnerungen in der imitierten Röte von Technicolor.

Was sie nicht bedachten: Um ein digitales Bild zu erzeugen, musste das aufgenommene Objekt zerstückelt und letztlich ausgelöscht werden, *ein Massaker an der Welt*. Das analoge Bild hingegen war nichts weiter als ein höflich entnommener Abdruck, *Licht gebannt durch Staub und Chemie*. In dem Film, den er sah, ging es um Vögel, sie waren die Hauptdarsteller. Doch

Susanne Sendler konnte die Meisen nicht um Erlaubnis bitten. War es nicht auch anständig von ihr, auf Film zu drehen?

Nach dem Abspann hob er den Akt von der Aufwickelachse, trug ihn zum Umrolltisch und spulte das Filmband zurück. Das aufgewickelte Zelluloid legte er wieder in das Laufwerk des Projektors, der Film begann aufs Neue.

Er bemerkte die Kalkwolken auf den Fingernägeln der Filmemacherin, entdeckte das Spiegelbild einer Tonangel im dunklen Violett einer Pfütze und sah die Speichelfäden im Mund des Kapitäns zerreißen, als er das erste Wort sprach.

Dann verhedderte sich der Film. Vielleicht war er auf der Gleitbahn gerissen oder im Bildfenster. Er erinnerte sich, im Einführungsseminar hatte man ihn davor gewarnt. Das Getriebe wird ausgebremst, ein Riss entsteht, ein neuer Sprung, das Getriebe läuft wieder an, wird erneut ausgebremst, schließlich versagt das Kühlgebläse, so etwas kam vor. Er stoppte den Apparat und knüllte das beschädigte Material in den Feuerschutzschrank.

Niemand hatte ihn das Institut in dieser Nacht betreten sehen, niemand wusste, dass er der Letzte war, der Susanne Sendlers einzigen Naturfilm sah, dass er es war, der die einzige Kopie zerstört hatte. Morgen wollte er nach den *Meisen von Uusimaa* fragen, in der Datenbank eine Sucheingabe erstellen. Manchmal verschwanden Filme, das kam vor.

THE UUSIMAA CHICKADEES NO LONGER SING

Grey-headed chickadees

He stood behind the projector in what they called the cubbyhole, the projection cabin of the small cinema in the institute basement. It was the middle of the night, and he was alone. Dust on the instruments, the smell of dried beer and a focused light that warmed his hand, when he raised it against the beam, like a fire. He had no idea of what he was doing here, and as the clattering set in he was gripped by excitement, like someone in the nineteenth-century seeing a film for the first time.

They had sent him to the archive to scan a rare reel of film; that was why he was here. But because he was unfamiliar with the digitalization process and afraid of making a mistake, he tried his luck as a projectionist to begin with.

The original negative was lost; the reel he had loaded was faded and grainy, a copy of a copy that was also unlocatable. The sound was poor as well; it sounded dull, as if the cramped space were pressing on his ears. Through the window, which was as small as a ship's porthole, he had a view of the empty cinema, ten rows lit up by the screen. A film by Susanne Sendler was running, *The Uusimaa Chickadees No Longer Sing*. It was the only nature film she'd ever made.

The film began with a pan along wall panels made of green-glazed wood. Instead of an opening with aerial shots of coastlines and calving glaciers, as was standard

practice in nature documentaries, the camera followed the grain of the boards. Out of fissures, rings and veins grew a lakescape. A creaking and scraping, the sound of blows against a heating pipe.

A close-up of a face, subtitles appeared: 'Aulis Lindros, captain of the icebreaker Northland Star.' A voiceover set in. It was Susanne Sendler; she asked the captain to read. Aulis Lindros lowered his eyes, a book lay open before him, and he began.

'Dry ice has greater frictional resistance against steel than steel on steel.'

The text that the Finnish captain read aloud was about the characteristics of the ice in the Bothnian Sea, where the Northland Star operated. In the low-salinity Baltic Sea, he read, the ice has a hard and brittle consistency, 'a danger for the icebreaker'.

He wondered whether the Finnish man understood the German words. The sentences he read aloud were mainly rhythm and melody:

'In the Bothnian Sea nowadays
ice-ploughs are used,
named Alexbow ice-ploughs
after the Canadian Scott Alexander.
A dual-plough ram
on the stem of the ship
tears open the ice sheet and pushes the moving pieces
sideways onto the ice.'

'And the grey-headed chickadee?' Susanne Sendler interrupted, the camera still trained on the captain. Aulis Lindros frowned as though trying to remember something a long time ago, and pursed his lips: 'Dju – dju – dju – dju – dju.'

Later: a thicket of deciduous trees and shrubs, a forest that looked Nordic and tropical at once, where ferns with their expansive fronds appeared like palms and birches in mourning dress with their drooping branches were reminiscent of leafy jungle vines, through which the light of the sun flashed in star-shaped rays. Small birds fluttered through the leaves; they were the grey-headed chickadees to which Susanne Sendler had dedicated her film, and their wingbeats combined to form a sound as loud as a roar of applause. Only one thing was missing – there was no song; the chickadees weren't singing.

In the next shot: choir practice at the ornithological station. The singers stood in a row behind a woman in a pale summer dress. The choir consisted of not even ten people, and yet the voices sounded as full as though there were hundreds of them singing. To finish off, in the Oulu nursing home, the evacuated islanders' memories of their former home, which they'd had to leave after the grey-headed chickadees stopped singing.

Never before had he seen a film so clearly determined by its author's approach. *Who am I?* and *What is my relationship to the time in which I live?* Every shot raised these questions. Susanne Sendler treated reality with creativity. She didn't chase after it; she made a new reality. He had never seen anything similar in any other film. *Truth, fate, documentary reality* – all terms his fellow students cited when they were spouting defences for their theses of a world – she cracked them open, shattered them. From now on, he wanted to make films only like this.

A brief howl from the projector, followed by vibrations. He put his hand on the fan and felt the heat beneath the casing. He listened. The projector was working, *Trr Trr Trr*. Everything seems fine, he thought.

He tried to follow the rotations inside the projector mechanism and watched the ribbon of film building up layer after layer around the take-up spindle. He could see every picture; that was the material. He grasped how fundamental Susanne Sendler's decision was to use film. He could stop the projector and take out the film. He could run his fingers along the perforations on the edge of it and breathe in its specific smell. This was the reality to which a filmmaker had to be true. It was all about the material.

The digital cameras now popular among his fellow students produced pictures that claimed to come close to the feel of analogue film, by mathematically imitating its softness and chromatics. A trick, a lie that the film students fell for. They leapt at the new camera technology, wolfed down indiscriminately everything that passed in front of their lenses and hoarded the images on their hard drives, which were virtual rubbish dumps of pixelated memories, memories in the imitated reds of Technicolor.

What they didn't consider was: to create a digital image, the recorded object has to be hacked to pieces and ultimately wiped out, *a massacre of the world*. The analogue image, however, was nothing more than a politely taken imprint, *light captured by dust and chemicals*. The film he was watching was about birds; they played the leading roles. Yet Susanne Sendler couldn't have asked the chickadees for permission. Wasn't it only decent of her to use film?

Like most of Susanne Sendler's work, *The Uusimaa Chickadees No Longer Sing* didn't fill the entire length of the reel. After the credits he lifted the spool from the take-up spindle, carried it to the rewind bench and wound back the film. He put the rolled celluloid back into the projector mechanism and the film began over again.

He noticed the chalk clouds on the filmmaker's fingernails, spotted the reflection of a microphone boom in the dark violet of a puddle, and saw the spittle threads breaking in the captain's mouth as he spoke the first word.

For the tenth time, the institute logo appeared at the end of the credits, then the film snarled up. Perhaps it had torn on the film path or in the picture gate. They'd warned him about that, he remembered, in the introductory seminar. The motion is halted, a rip occurs, a new jump, the motion sets in again, halted again, and then the fan cuts out; these things happened. He stopped the machine and crumpled the damaged material into the fireproof cabinet.

No one had seen him entering the institute that night, no one knew he was the last person to watch Susanne Sendler's only nature film, that it was he who had destroyed the only copy. Tomorrow he would ask about the *Uusimaa Chickadees*, put a search enquiry on the database. Sometimes films disappeared; these things happened.

Translated by Katy Derbyshire

AZ UUSIMAAI CINEGÉK NEM DALOLNAK TÖBBÉ

A vetítőgép mögött állt a gépházban, az intézet pincéjében berendezett kis mozi vetítőfülkéjében. Késő éjjel, egyedül. Poros szerelvények, megszáradt sör szaga és egy fénycsóva, ami elé ha odatartotta a kezét, melegítette, mint a tűz. Fogalma sem volt, mit csinál, és amikor elkezdődött a kattogás, olyan izgalom fogta el, mint egy tizenkilencedik századi embert, aki először lát filmet életében.

Leküldték az archívumba, hogy scanneljen be egy ritka filmtekercsot, ezért volt itt. Mivel azonban nem ismerte jól a digitalizálási eljárást, és félt, hogy valami hibát követhet el, előbb filmvetítőként tette próbára magát.

Az eredeti negatívnak állítólag nyoma veszett, a tekercs, amelyet befűzött, fakó és szemcsés volt, egy úgyszíntén fellelhetetlen másolat másolata. A hang is rossz minőségű volt, olyan tompán hangzott, mintha a szűk fülke nehezedne rá a fülére. A kerek kis hajóablakra emlékeztető vetítőablakon át belátta a termet, tíz széksor látszódott a vászon fényében. Susanne Sendler filmje forgott, az *Az uusimai cinkék nem* énekelnek többé, ez volt az egyetlen természetfilm, amelyet a filmes valaha is forgatott.

A film kocsizással indult a zöldre lazúrozott fából készült falburkolat mentén. Ahelyett, hogy partvonalakról és borjadzó gleccserekről készült légi felvételekkel nyitott volna, ami a természetről szóló dokumentumfilmek esetében megszokott volt, a kamera a lécek erezetét vette. A törésekből, gyűrűkből és erekből tövedék született. Csikorgás, kaparás, fűtés-csőre mért ütések zaja.

Közeli felvétel egy arcról, alatta felirat: „Aulis Lindros, a Nordlandstar jégtörő kapitánya.” A háttérből egy hang szól be. Susanne Sendler, aki megkéri a kapitányt, hogy olvasson. Aulis Lindros szemét lesüti, előtte nyitott könyv, olvasni kezd.

„A száraz jég sűrűlódási ellenállása acélon nem kisebb, mint az acélé acélon.”

A szöveg, amit a finn kapitány olvas, a Norlandstar munkaterületére, a Botteni-öbölre jellemző jég sajátosságairól szól. A sószegény Balti-tengeren a jég a szöveg szerint kemény és rideg, „veszélyt jelent a jégtörőre nézve”.

Felvetődött benne, vajon a finn kapitány értette-e a német szavakat. A mondatok, amelyeket fölolvast, mindenekeelőtt ritmososak és dallamosak voltak.

„A Botteni-öbölben manapság
jégékeket vetnek be,
a kanadai Scott Alexander után
Alexbow iceplow-nak nevezik őket.
A hajóorra szerelt
kétszárnyú sarkantyú
föltépi a jégtakarót
s a leszakadt darabokat széttolja
kétoldalt a jégen.”

„És a lappföldi cinegék?“, szakítja félbe Susanne Sandler, a kamera továbbra is a kapitányt veszi. Aulis Lindros homlokát ráncolja, mintha valami nagyon régi dolgot akarna fölidézni, azután összecsucsiéri az ajkát: „Gyű – gyű – gyű – gyű – gyű.“

Később: lombos fák és bokrok alkotta sűrű erdő, egyszerre északi és trópusi, ahol a páfrányok terebélyes legyezőikkel pálmafáknak tűnnek és a gyszaruhát viselő, lelógó ágú nyírfák liánokat idéznek, amelyeken csillag formájú sugarakban hatol át a napfény. Kis madarak röpködnek a lombok közt, ezek a lappföldi cinegék, amelyeknek Susanne Sandler a filmjét szentelte, szárnycsapásaik összeadódo nesze oly hangos, mint a tapsvihár. Csak egy dolog hiányzik, hogy nem dalolnak, a cinegék némák.

Következő kép: kóruspróba az ornitológiai állomáson. Az énekesek egy sorban állnak egy világos nyári ruhát viselő nő mögött. Tíz tagot sem számlál a kórus, mégis olyan telt a hangzás, mintha százak énekelnének.

Végezetül, az oului öregek otthonában az evakuált szigetlakók visszaemlékezései otthonukra, amit el kellett hagyniuk, miután a lappföldi cinegék abbahagyták a dalolást.

Még soha nem látott eddig olyan filmet, amelyet ennyire a készítője álláspontja határozott volna meg. *Ki vagyok?* és *Hogyan viszonyulok a korhoz, amelyben élek?*, minden kép ezeket a kérdéseket vetette föl. Susanne Sandler alkotó módon kezelte a valóságot. Nem hajhászta, hanem újonnan alkotta. *Igazság, sors, dokumentatív valóság*, mindazokat a fogalmakat, amelyeket az évfolyamtársai akkor használtak, ha egy állítólagos világot akartak propagálni, Sandler feltörte és összezúzta. Csakis ily módon akart filmezni ettől a pillanattól fogva.

A vetítő röviden fölvenyitott, majd vibrálás következett. Kezét a szellőzőre tette, érezte a forróságot a burk alatt. Fülelt, a vetítő működött, *trrrrrrr*. Úgy látszik, minden rendben, gondolta.

Igyekezett követni a meghajtó forgómozgását, figyelte, hogyan tekeredik a filmszalag rétegenként az orsóra. Minden egyes képet látott, ez volt az anyag. Megértette, milyen alapvető döntés volt Susann Sandlerétől, hogy filmszalagra forgatott. Megállíthatná a vetítőt, és kivehetné a filmet. Megérinthetné a szalag szélén futó perforációt, belelegezhetné a jellegzetes szagot. Ez az a valóság, amihez hűnek kell maradni. Az anyag a döntő.

A digitális kamerák, melyek elterjedtek diaktársai körében, olyan képeket készítettek, amelyek úgy igyekeztek az analóg film érzetét kelteni, hogy számítások alapján imitálták annak légységét és színvilágát. Trükk volt, hazugság, aminek bedőltek a filmművészeti hallgatók. Rávetették magukat az új kameratechnológiára, közönyösen bekebeleztek mindent, ami csak az objektívjuk elé került, és a képeket a winchestereiken tárolták, a pixelizált emlékek virtuális szemétdombjában, a technicolor imitált pirosában rögzített emlékeként.

Amibe nem gondoltak bele: ahhoz, hogy egy digitális képet készítsünk, a felvett tárgyat fel kell darabolni, végső soron pedig el kell törölni, ami *a világ legyilkolása*. Az analóg kép ezzel szemben nem több, mint egy udvariasan készített lenyomat, *por és vegyszer segítségével rabul ejtett fény*. A film, amelyet látott, madarakról szólt, ők voltak a főszereplői. Susanne Sandler azonban nem tudott engedélyt kérni a cinegéktől. Hát nem volt rendes tőle, hogy filmszalagra forgatott?

Miként Susanne Sandler legtöbb filmje, úgy *Az uuisimaai cinkék nem énekelnek* többé sem töltötte ki a tekercs teljes hosszát. A filmvégi stáblista után leemelte a szalagot a tengelyről, odavitte az áttekerceselő asztalhoz és visszacsévelte. A felcsévelt celluloidszalagot újra behelyezte a vetítő meghajtójába, és a film újraindult.

Észrevette a mészfelhőket a filmkészítő körmein, fölfedezte egy boomrúd árnyékát a sötétlila tócsában, és látta, ahogy a kapitány szájában elszakadnak a nyálszálak, amikor kimondja az első szót.

Tizedszer jelent meg az intézet emblémája a stáblista végén, és akkor beakadt a film. Talán elszakadt a továbbítás során vagy a képkapuban. Emlékezett rá, hogy a bevezető szemináriumon figyelmeztették őket erre. A hajtómű lefékez, a film elszakad, újabb ugrás, a hajtómű újraindul, megint lefékez, végül a szellőzés fölmondja a szolgálatot, előfordul az ilyesmi. Megállította a készüléket és a sérült anyagot begyömösölte a tűzoltószekrénybe.

Senki nem látta ezen az éjszakán bemenni az intézetbe, senki sem tudta, hogy ő volt az utolsó, aki látta Susanne Sendler egyetlen természetfilmjét, hogy ő volt az, aki tönkretette az utolsó kópiát. Másnap majd kérdezősködik az *Uusimaa*i cinkék felől, lefuttat majd egy keresést az adatbankban. Olykor eltűnik egy-egy film, előfordul az ilyesmi.

Blashtik Éva fordítása

HEINZ HELLE

SUHRKAMP, SWITZERLAND

What happens: A philosopher fails in his attempt to make his theory of experience correspond to his actual experiences. A man fails in his attempt to love a woman. Someone succeeds in going to a bar and watching a football match.

What it's about: It's about a German student in New York, about a man and a woman. It's about a child that fails to be born. It's about love and its disappearance. It's about the important stuff and the unimportant stuff and the problem of how to tell the difference. It's about philosophy. And football.

Heinz Helle was born in 1978. He studied philosophy in Munich and New York. He has worked as copywriter for advertising agencies, and is a graduate of the Swiss Literature Institute in Biel, where he lives with his wife and daughter. *The Reassuring Sound of Exploding Kerosene* is his first novel.

Mi történik: egy filozófusnak nem sikerül összhangba hoznia az élményekről szóló elméletét a saját élményeivel. Egy férfi hiába próbál szeretni egy nőt, kudarcot vall. Valakinek sikerül beülnie egy bárba és ott megnézni egy futballmeccset.

Miről szól: egy német diákról New Yorkban, egy férfiről és egy nőről, egy gyerekről, aki nem születik meg. Arról, hogy mi a tudat, mi fontos és mi nem. Filozófiáról. És a fociról.

Heinz Helle svájci író 1978-ban született. Münchenben és New Yorkban tanult filozófiát. Reklámügynökségeknek dolgozott, a bieli svájci irodalomtudományi intézet doktorandusza, ott él a családjával. *A robbanó kerozin megnyugtató hangja* az első regénye, amellyel 2014-ben elnyerte Bern kanton irodalmi díját.

DER BERUHIGENDE KLANG VON EXPLODIERENDEM KEROSIN

Über allem der beruhigende Klang von explodierendem Kerosin. Grönland ist grau. Wie viel Orangensaft passt wohl in einen Airbus A310? Die Anziehungskraft der Flugbegleiterinnen muss mit der Erdferne zusammenhängen, in der sie bedienen. Mit der verdrängten Todesnähe. Luft und Lachen aus Plastik.

Als wir uns verabschiedeten, kam warmer Wind aus dem Tunnel. Ich ziehe die Folie vom Plastikhuhn. Es wird schon gut werden, hat sie gesagt. Und noch etwas anderes, aber ich sah nur ihren Mund aufgehen, hinter ihr donnerte die U-Bahn ins Licht, und dann ging ihr Mund wieder zu. Türen sprangen auf, Menschen strömten an uns vorbei, und ich wusste, dass sie es nicht noch einmal sagen würde. Als sich die Maschine auf die Startbahn drehte, fragte ich mich, warum ich gehe. Ich fragte mich, warum ich gehe, als die Turbinen aufheulten und ich in den Sitz gepresst wurde und meinen ganzen Willen aufwenden musste, um mir keinen Feuerball vorzustellen und verglühende Körper und Bergungstrupps, die in schwarze Gesichter ohne Nasen mit freiliegenden schwarzen Zähnen blicken, schweigend, im Schnee. Ich weiß genau, warum ich gehe. Es wird dunkel. Ein Bier wäre schön.

Vielleicht werden sie eines Tages herausfinden, was es bedeutet, *hier* zu sein und *das* zu sehen und *das* dabei zu empfinden. Was es bedeutet, ich zu sein. Sie werden ein bestimmtes Neuronenmuster entdecken, dessen Komplexität und Frequenz so einzigartig sind, so göttlich, so wunderschön, dass die Erklärung seiner Struktur gleichzeitig seinen Gehalt erklären wird. Dann werden sie sagen: Wir wissen, was Bewusstsein ist. Und dann können sie es synthetisieren. Sie werden endlich die Kontrolle bekommen über das Ich. Dann werde ich hingehen zu ihnen und sagen: Ich darf nicht aufhören, sie zu lieben, niemals. Können Sie da was machen?

Das heiße Tuch auf meinem Gesicht ist schon fast wieder kalt. Ich klappe den Tisch zurück, ich stelle meine Rückenlehne senkrecht, ich beginne mit dem Landeanflug auf New York. Die verlogene Ruhe während des kontrollierten Fallens. Ich weiß, dass in einem Strahltriebwerk eigentlich nichts explodiert. Dann Lichter vor Fenstern, an denen ich nicht sitze, und warten und fallen und warten und fallen und ein lauter, erlösender Knall. Ich habe gar keine Angst vor dem Fliegen, denke ich, als wir über die Landebahn rollen. Bis wir die endgültige Parkposition erreicht haben, bleibe ich angeschnallt. Vor meinem Fenster gut ausgeleuchtete, leere Asphaltflächen. Vielleicht war es falsch, zu gehen. Aber ich habe nur dieses Gehirn.

Ich versuche, nicht an sie zu denken

Ich gehe also. Ich bewege mich aus einem Flughafengebäude heraus, ich trage eine Tasche, die Tasche ist schwer, aus einem schwarzen Himmel fallen weiße Punkte. Vor mir Taxis, hinter mir eine Ankunftshalle, darin nass glänzende Kunststoffböden in helleren Tönen von Grau, darauf Menschen, Gepäckstücke, Getränkeautomaten in Rot, Gelb, Schwarz oder Braun und eiserne und mit Kunstleder überzogene Sitzgelegenheiten, glä-

serne Schiebetüren, sich öffnende gläserne Schiebetüren, Ankommende, Abholende, die Zollkontrolle, das Gepäckband, viele andere Gepäckbänder, die Passkontrolle, die Schlange vor der Passkontrolle, Gänge, Fahnen, Hinweis- und Verbotsschilder, Rolltreppen, Gänge, Fahnen, Hinweis- und Verbotsschilder, Rolltreppen, eine Treppe, die nicht rollt, ein Gang, ein Gang in einem Arm zwischen Flughafen und Flugzeug, einem Arm, den man Finger nennt, ein Flugzeug, der Atlantische Ozean und sie.

Ich falle in die weich gepolsterte Rückbank eines Taxis, ich sage eine Adresse, ich versuche, nicht zu bemerken, dass der Fahrer eine andere Hautfarbe hat als ich, versuche, nachdem ich die vereinbarten 60 Dollar entnommen habe, mein Portemonnaie nicht so schnell wie möglich wieder wegzustecken, nur weil der Fahrer eine andere Hautfarbe hat als ich. Im Radio Stimmen auf Englisch und Musik, die ich kenne, die aber trotzdem fremd klingt, genau hier, genau jetzt. Die weißen Punkte, die aus dem schwarzen Himmel fallen, werden größer und zahlreicher, die Lichter gelber und unregelmäßiger, der Asphalt im Scheinwerferlichtkegel wird heller und breiter, und er bewegt sich schneller unter mir weg. Er geht hoch, runter, hoch, Viadukte, Auffahrten, Abfahrten, die Linien sind gelb und durchbrochen, Reifen schlagen in Spalten zwischen Betonplatten, und irgendwann wird die Schwärze des Himmels von einer anderen Schwärze verdeckt, Schatten, obwohl die Sonne nicht scheint, von Häusern, größer und mehr, als ich jemals zuvor gesehen habe, und dann knallen wir auf eine dieser berühmten Brücken und in ein Gewühl aus Stahl, Licht und Autos, und die Lichter sind rot, blau und grün, und ich denke, dass ich doch eigentlich überwältigt sein müsste von den unglaublichen ersten Eindrücken in dieser unglaublichen Stadt, und ich denke, vermutlich fühlt es sich genau so an, überwältigt zu sein von den unglaublichen ersten Eindrücken in dieser unglaublichen Stadt, also nehme ich das Telefon aus der Tasche und schreibe ihr eine Nachricht mit dem Inhalt: unglaublich.

THE REASSURING SOUND OF EXPLODING KEROSENE

Covering everything the reassuring sound of exploding kerosene. Greenland is grey. How much orange juice can you fit in an Airbus A310? The air hostesses' attractiveness must be proportionate to the distance from the earth at which they serve. To the suppressed proximity of death. Air and laughter made of plastic.

When we said goodbye, a warm breeze was blowing out of the tunnel. I pull the plastic film off the plastic chicken. It'll all work out, she said. And something else, but I only saw her mouth open, behind her the subway train thundered into the light, and then she closed her mouth again. Doors opened, people streamed past us, and I knew that she was not going to repeat it. As the aeroplane turned onto the runway, I asked myself why I'm leaving. I asked myself why I'm leaving when the engines began to roar and I was pressed into my seat and it took every ounce of will not to imagine a giant fireball and smouldering bodies and rescue personnel staring at blackened faces with no noses and exposed black teeth, in silence, in the snow. I know exactly why I'm leaving. It's getting dark. A beer would be nice.

Perhaps one day they will figure out what it means to be *here* and to see *this* and feel *that*. What it means to be 'me'. They will discover a specific neuronal pattern that is so unique in its complexity and frequency, so divine, so incredibly beautiful, that the explication of its structure will automatically explain its content. Then they will say: we know what consciousness is. And then they will be able to synthesise it. They will finally have gained control over the 'I'. Then I will go to them and say: I mustn't ever stop loving her, ever. Is that something you can do?

The hot cloth on my face is already almost cold. I return my seat back and tray table to their full upright positions; I begin my descent into New York. The mendacious calm during controlled falling. I know that nothing really explodes in a jet engine. Then lights outside windows that I'm not sitting at, and waiting and falling and waiting and falling and a loud, salvific thud. I have absolutely no fear of flying, I think, as we roll along the runway. I remain seated with my seat belt fastened until we are parked at the gate. Outside my window, well lit, empty stretches of tarmac. Maybe it was a mistake to leave. But this is the only brain I've got.

I try not to think about her

So I am going. I am making my way out of an airport building, I am carrying a suitcase, the suitcase is heavy, out of a black sky fall dots of white. In front of me taxis, behind me an arrivals hall, inside which, wet-gleaming linoleum floors in lighter shades of grey, upon which, people, luggage, red, yellow, black or brown vending machines and metallic seating with imitation leather upholstery, automatic glass doors, automatic glass doors opening, people arriving, people picking up, customs, the baggage carousel, many more baggage carousels, passport control, the queue for passport control, corridors, banners, information and prohibition signs, escalators, stairs, a corridor, a corridor inside an arm between the airport and the plane, an arm they call the jet bridge, an aeroplane, the Atlantic Ocean, and her.

I fall into the soft upholstery of a taxi's back seat, I tell the driver the address, I try not to notice that his skin is a different colour than mine, try, having taken out the agreed-upon 60 dollars, not to put my wallet away as quickly as possible just because the driver's skin is a different colour than mine. On the radio voices speaking English and music that I know but that still sounds strange, at this particular moment, in this particular place. The white dots falling out of the black sky grow larger and more numerous, the lights more yellow and irregular, the asphalt in the cone of the headlights grows lighter and broader, receding faster and faster underneath me. It goes up, down, up, viaducts, entry ramps, exit ramps, the lines are yellow and dotted, tyres thud in the cracks between slabs of concrete, and at some point the blackness of the sky is overlaid with a different blackness, shadows, even though there is no sun, of buildings, larger and more or them than I have ever seen before, and then we crash onto one of those famous bridges and into a tangle of steel, light and cars, and the lights are red blue and green and I think I really ought to be overwhelmed by these first incredible impressions of this incredible city and I think probably this is what it feels like to be overwhelmed by the first incredible impressions of this incredible city and so I get my phone out of my bag and type a message to her that says: incredible.

Translated by Kári Driscoll

A BEROBBANÓ KEROZIN MEGNYUGTATÓ HANGJA

A berobbanó kerozin megnyugtató hangja minden mást elnyom. Grönland szürke. Mennyi narancslé férhet bele vajon egy Airbus A310-esbe? A légikisasszonyok vonzereje a földtávolsággal függhet össze, amelyen kiszolgáltnak. Az elfojtott halálközelséggel. Műanyaglevegő, műanyagnevetés.

Amikor elbúcsúztunk, meleg levegő jött az alagútból. Lehúzom a fóliát a műanyagcsírkéről. Menni fog, ne aggódj, mondta M. És még valamit, de csak a száját láttam kinyílni, mögötte bedübörgött a fénybe a metró, aztán M. szája megint becsukódott. Ajtók nyíltak, emberek özönlöttek el mellettünk, én pedig tudtam, hogy nem fogja még egyszer mondani. Amikor a gép rákanyarodott a felszállópályára, azt kérdeztem magamtól, hogy miért megyek el. Hogy miért megyek el, kérdeztem magamtól, amikor felbőgtek a turbinák, az ülésbe préselődtem, és minden erőmet össze kellett szednem, hogy ne képzeljek el tűzgyólyót meg összeégo testeket meg mentőcsapatokat, amelyek orr nélküli fekete arcokba pil-lantanak feketén vicsorgó fogakkal, némán, a hóban. Pontosan tudom, hogy miért megyek el. Sötétedik. Egy sör most jólesne.

Egy nap talán rá fognak jönni, hogy mit jelent *itt* lenni és *ezt* látni és közben *ezt* érezni. Mit jelent énné lenni. Fel fognak fedezni egy bizonyos neuronmintát, amelynek a komplexitása és frekvenciája annyira páratlan, annyira isteni, annyira gyönyörű, hogy szerkezetének magyarázata egyúttal a tartalmát is meg fogja magyarázni. Akkor azt fogják mondani: tudjuk, hogy mi a tudat. És akkor tudni fogják szintetizálni. Végre ellenőrzésük alá tudják vonni az ént. Akkor én oda fogok menni hozzájuk, és azt fogom mondani: én pedig nem szűnhetek meg szeretni M.-et, soha. Tudnának tenni valamit?

A forró kendő az arcomon már megint majdnem teljesen hideg. Felhajtom a tálcát, függőleges helyzetbe állítom az üléstámlámat, megkezdem a leszállást New Yorkba. A hamis nyugalom az irányított zuhanás közben. Tudom, hogy egy sugárhajtóműben igazából semmi nem robban be. Aztán fények az ablakok mögött, amelyeknél nem én ülök, és várakozás és zuhanás és egy hangos, megváltozott csattanás. Egyáltalán nem félek a repüléstől, gondolom, amint gurulunk a leszállópályán. Övemet becsatolva hagyom, amíg elérjük a végleges álló pozíciót. Az ablakom előtt jól kivilágított, üres aszfaltfelületek. Talán hiba volt eljönni. De nekem csak ez az egy agyam van.

Próbálok nem gondolni rá

Tehát megyek. Haladok kifelé egy repülőtér épületéből, viszek egy táskát, a táska nehéz, fehér pontok hullnak egy fekete égből. Elöttem taxik, mögöttem egy érkezési csarnok, benne nedvesen csillogó műanyagpadlók világosszürke árnyalatokban, rajta emberek, csomagok, itautomaták, pirosak, sárgák, feketék vagy barnák és műbőrrel bevont ülőalkalmatosságok vasból, tolóajtók üvegből, szétnyíló üvegajtók, érkezők és eléjük jövők, a vámellenőrzés, a poggyász-szalag, még sok más poggyász-szalag, az útlevél-ellenőrzés, az útlevél-ellenőrzés előtti sor, folyosók, zászlók, tájékoztató és tiltó táblák, mozgólépcsők,

egy lépcső, amelyik nem mozog, egy folyosó, egy folyosó a repülőtér és repülőgép közötti karban, egy karban, amit hidnak hívnak, egy repülőgép, az Atlanti-óceán és ő.

Behuppanok egy taxi puhapárnás hátsó ülésére, mondok egy címet, igyekszem nem észrevenni, hogy a taxisnak más bőrszíne van, mint nekem, és miután kivettem belőle a kialakított 60 dollárt, igyekszem pénztárcámat nem a lehető leggyorsabban eltenni, csak mert a taxisnak más bőrszíne van, mint nekem. A rádióban angol beszéd és zene, amelyet ismerek, de amely mégis idegenül hangzik, éppen itt, éppen most. A fehér pontok, amelyek a fekete égből hullnak, most már nagyobbak és szaporábbak, a fények sárgábbak és szabálytalanabbak, az aszfalt a fényszóró csóvájában világosabb és szélesebb, és gyorsabban tűnik el alattam. Fut föl, le, föl, viaduktok, felhajtók, lehajtók, a vonalak sárgák és szaggatottak, abroncsok kattognak betonlapok közti hézagokban, és az ég feketeséget kis idő múltán egy másik feketeség takarja el, árnyak, noha nem süt a nap, házakéi, melyek nagyobbak és számosabbak, mint amit valaha is láttam, aztán felhajtunk ama híres hídak egyikére, egy acél-, fény- és autóforgatagba, és a fények pirosak, kékek és zöldek, és arra gondolok, hogy tulajdonképpen teljesen oda kellene lennem a hihetetlen első benyomásoktól ebben a hihetetlen városban, és arra gondolok, hogy vélhetőleg pontosan ilyen érzés teljesen odalenni a hihetetlen első benyomásoktól ebben a hihetetlen városban, így hát előveszem zsebemből a telefont, és üzenetet írok M.-nek ezzel a tartalommal: hihetetlen.

Adamik Lajos fordítása

ROSEN KARAMFILOV

JANET 45, BULGARIA

Rosen Karamfilov's *Knees* is a confessional novel. The confession of a son who is the continuation of his father. A novel about life and death, about the past and the future, about sorrow and faith, about love and pain, about closeness and distancing, about the essence of art, about the collapses and upsurges a person faces in this raw world – a world in which survival is a question of bravery.

Rosen Karamfilov (b. 1992 Sofia) graduated from the Second German High School. He lived in Vienna for a year, where he studied comparative literature. He is currently a student at the Plovdiv University studying applied linguistics with two foreign languages – English and German. He published two collections of poetry. He is the youngest poet in the American anthology of Bulgarian poetry at *Accents Publishing*.

Roszen Karamfilov *Térdek* c. könyve vallomás-regény. Egy fiú gyónása, aki az apja folytatása. Regény életről és halálról, múltról és jövőről, szomorúságról és hitről, szerelemről és fájdalomról, közelségről és eltávolodásról, a művészet lényegéről, az összeomlásokról és feltámadásokról, amelyekkel az ember ebben az oly rideg világban szembeesül – a világban, amelyben a túlélés bátorság kérdése.

Roszen Karamfilov (1992, Szófia) német gimnáziumba járt, egy évig Bécsben tanult komparatistikát. Jelenleg a plovdivi egyetem hallgatója, alkalmazott nyelvészet szakon, két idegen nyelvvvel – angolul és némettel. Két verseskötetet publikált, a 2014-ben megjelent *Térdek* az első regénye.

„Детство“¹

Имало едно време един Обичен, който някога обитавал нашите земи малко повече от половин век. Той бил художник. Такава била неговата карма, неговото прикритие, неговият талант, даден му от Създателя. Обичният имал таен план – да избяга от дома си още на единайсетгодишна възраст, тъй като имал непоносимо детство. Майка му била женена три пъти. Вторият му баща бил кошмарен човек. Постоянно го наказвал и упражнявал насилие върху него, но той нивга не се пречупил. Веднъж тиранинът понечил да го залее с тенджеря връщ ориз, но вместо това кипящата смес попарила неговата собствена злоба и кожата му започнала да окапва на парцали. Скоро след това умрял. Дошъл третият баща, за когото поколението мълчи и до сега.

Постепенно Обичният започнал да разбира, че е на щат при Господ. Рисунките в скицника му оживявали и започвали да спорят с него, но той гръмко им се смее. През следващите няколко години завършил художественото училище, но и така не стъпил в Академията. Влюбването му попречило да бъде като другите. Имал бурни отношения с майката на своя единствен наследник, които продължили около осем години. Няма да обяснявам подробности около разтрогването на техния свещен съюз. Също така няма да говоря за физическата и духовна изневяра между половете. Аз съм никой, за да обяснявам какво е грях, затова и няма да навлизам в детайли. Ще кажа само, че от онези техни чувства не останал и следа. Разрухата и разочарованието помели всичката хармония и я изхвърлили на близкото бунище така, както се изхвърля чувал с непотребен боклук.

Между тях двамата всичко свършило, но синът им продължил да живее, въпреки съмненията на лекарите. Той бил роден в края на шестия месец от бременността на своята майка, теглото ми било точно 1.4 килограма, а целият му ръст се равнявал общо взето на две педи. Космическата борба на неговото оценяване била основната мисъл, която обединявала двамата родители. Момчето претърпяло редица хирургически интервенции, пробудило се след десетки анестезии, прекарало немалко пролети в гипс.

Баща му, Обичният, давал и последната троха от своя зальк за сина си. Бил готов на немислимото, за да бъде той по-добре. Синът от своя страна му отвърщал с безрезервно доверие и приятелство. Взаимно се обожавали. Дезоксирибонуклеиновата киселина си е казала тежката дума. Обичният бил критичен към своето дете, искал да го възпитава по начин, който да го отдалечи от уязвимостта, затова вместо да го научи да казва „мама“ или „тата“, той го научил да казва ХЕЛИКОПТЕР.

И отлетял.

1 „Детство“ — неизлагана картина от Кольо К., подарена на сина му.

“CHILDHOOD”²

Once upon a time, there was a Beloved, who once inhabited our lands for slightly more than half a century. He was an artist. Such was his karma, his inner side, his talent, given to him by the Creator. The Beloved had a secret plan – to run away from home at the tender age of eleven, since his childhood was unbearable. His mother was married three times. His second stepfather was a nightmare. He was constantly punishing him and subjecting him to violence, but the Beloved’s spirit was never broken. Once the tyrant tried to pour a pot of boiling rice on him, but instead the scalding mixture scorched his own spite and his skin began falling off in chunks. He died shortly thereafter. Then the third father arrived, about whom the offspring has remained silent to this very day.

Gradually the Beloved began to realize that he was on God’s pay-roll. The drawings in his sketchbook came to life and began arguing with him, but he laughed loudly at them. Over the next several years, he graduated from the art high school, but never did enroll at the Academy. His falling in love prevented him from being like the others. He had a tumultuous relationship with the mother of his only heir, which lasted eight years or so. I won’t go into the details about the disintegration of their holy union. I also will not discuss physical and spiritual infidelity between the sexes. Who am I to explain what sin is? So for that reason I’m not going to go into detail. Let me just say that nothing, not even the faintest trace, remained of their emotions. Collapse and disappointment swept away all harmony and tossed it on the nearest dung-heap, as if tossing away a sack of worthless trash.

Everything was over between the two of them, but their son kept on living, despite the doctors’ doubts. He was born at the end of the sixth month of his mother’s pregnancy, he weighed exactly 3 lbs, and his entire length was more or less equal to two spans. The cosmic struggle for his survival was the basic thought that united the two parents. The boy underwent a series of surgical interventions, woke up from dozens of rounds of anesthesia, suffered through more than a few spring seasons with the flu.

His father, the Beloved, gave his son even the very last crumb from his own mouth. He was prepared to do the unthinkable, if only it would help the boy. The son, on his part, responded with wholehearted trust and friendship. They adored each other. Deoxyribonucleic acid worked out. The Beloved was critical of his child, he wanted to raise him so as to distance him from vulnerability, so instead of teaching him to say “mommy” or “daddy,” he taught him to say “HELICOPTER.”

And he flew away.

Translated by Angela Rodel

² “Childhood” – A painting by Kolyo K., never displayed, but given to his son.

„GYERMEKKOR”³

Volt egyszer egy Csupaszeretet, aki valaha ezen a földön élt, fél évszázadnál kicsit több ideig. Festőművész volt. Ez volt a karmája, a fedezéke, a tehetsége, amit a Teremtő adott neki. Csupaszeretetnek volt egy titkos terve – hogy elszökik hazulról még tizenegy éves korában, mivel elviselhetetlen gyermekkorra volt. Az anyja háromszor ment férjhez. A második apja szörnyeteg volt. Allandóan büntette és erőszakoskodott vele, de ő soha nem tört meg. Egyszer a zsarnok le akarta önteni egy lábas forró rizzsel, de ehelyett a fortyogó massa a tulajdon haragját perzselte meg, és rongyokban vált le róla a bőr. Nem sokkal ezután meghalt. Jött a harmadik apa, akiről az egész nemzedék máig hallgat.

Csupaszeretet lassan kezdett rájönni, hogy a Jóisten alkalmazásában áll. Vázlattömbjének rajzai megelevenedtek, és vitakoztak vele, de ő hangos hahotával kinevette őket. A következő néhány évben elvégezte a művészeti iskolát, de az Akadémiára soha nem jutott be. Szerelembe esése megakadályozta, hogy olyan legyen, mint mások. Viharos volt a kapcsolata egyetlen örököse anyjával, és ez nyolc éven át tartott. Nem mesélem el a szent szövetség felbomlásának részleteit. Ugyanígy nem beszélek a fizikai és szellemi hűtlenségről sem a két nem között. Ki vagyok én, hogy megmagyarázzam, mi a bűn, ezért nem bocsátkozom részletekbe. Csak annyit mondok, hogy korábbi érzelmeiknek halvány nyoma sem maradt. Az összeomlás és elkeseredés elsöpört minden harmóniát, és úgy hajították ki azt a közeli szemétdombra, mint a felesleges szeméttel megtömött zsákok.

Kettőjük között mindennek vége lett, de a fiuk túlélte, az orvosok kétségei ellenére. Anyja terhessége hatodik hónapjának vége felé született, a súlya 1.4 kg volt, testmagassága két arasznyi. A megmaradásáért vívott kozmikus harc volt az az alapgondolat, amely két szülőjét egyesítette. A fiú egy sor sebészi beavatkozáson esett át, altatások tucatjai után mindig felébredt, nem kevés tavaszt töltött gipszben.

Apja, a Csupaszeretet, betevő falatjának utolsó morzsáját is odaadta a fiának. Kész volt az elképzelhetetlenre, csak hogy jobban legyen. A fiú a maga részéről ezt feltétlen bizalommal és barátsággal viszonzta. A dezoxiribonukleinsav megtette a magáét. Csupaszeretet kritikusa volt a gyermekével szemben, olyan módon akarta nevelni, hogy távol tartsa a sebezhetőségtől. Ezért aztán ahelyett, hogy a „mama” és „papa” szavakra okította volna, azt tanította meg neki, hogy HELIKOPTER.

Aztán elrepült...

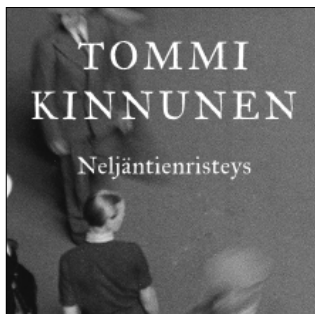
Csikhelyi Lenke fordítása

3 „Gyermekek” – Koljo K. kiállítatlan képe, amelyet fiának ajándékozott.

TOMMI KINNUNEN

WSOY, FINLAND

The novel is a family story of three generations, a vision of how poorly the people in the villages have tolerated otherness. The novel focuses on the kind of strength it takes to walk one's own path, and the solitude one is driven to by the choices one makes – or through choices made by someone who happens to belong to the same family. At the same time, Kinnunen happens to write history spanning through the 20th century, but from an exceptional perspective – along the sluggish change of Finnish attitudes.

Tommi Kinnunen (born 1973) is a Finnish writer and literature teacher from Turku. He has previously written plays and cabarets. His first novel *Where Four Roads Meet* is a very successful debut, the rights are already sold into ten countries.

Az *Ahol négy út összefut* c. regény három generáción át meséli el egy finn család történetét. A négyes szám ismétlődik a címben, a struktúrában és a szimbolikában: az elbeszélés konkrét útkereszteződést ír le, négy életutat mutat be, és szerkezetileg négy részből áll, minden résznek más a főszereplője. Mindenki a saját útját járja, saját életét igyekszik élni; a fejezetek (úthálózatot alkotnak, amelyben az események, vágyak és érzelmek keresztezik egymást. A más-más nézőpontból ábrázolt események érdekes képet rajzolnak mintegy 100 év finn társadalmáról hihetetlen empátiával.

Tommi Kinnunen (1973) Észak-Kelet-Finnországban született, Turkuban él. Színpadi műveket írt már, de ez az első regénye, amelyvel osztatlan kritikai és közönségsikert aratott. Jogait máris több országba eladták.

NELJÄNTIENRISTEYS

Terveyskeskus • 1996

Kipu käy päälle kuin maininki. Se tarttuu kiinni ja kiskoo. Tippapullosta suoneen juokseva liuos peittää säryn ja tuskan. Ruumis tajuaa repivän poltteen, minä en. Sairaalahuoneessa Johannes pitää minua kädestä ja Kaarina toisesta. Neljäkymmentä vuot- ta se nainen on asunut samassa talossa, mutta minä en vielääkään sinuttele.

Minä näen sen taas tapahtuvan vaikka en silloin ollut paikalla.

Yläkerran ikkunanpuoliskot lentävät auki. Pää ja alaston ylävartalo työntyvät ikkunasta. Katse pälyilee nopeasti sivulle, sitten alas. Arvioi pudotusta.

Näen kuinka jalkani vääntyilevät peiton alla, mutta en tunne niitä. Johannes yrittää puhua, mutta lopettaa kesken. Minä en jaksa kuunnella. Se napsauttaa suunsa kiinni kuin Onni. Kuin isänsä.

On raskas hengittää. Minä en tahdo nähdä tätä jälleen kerran.

Pakenija vetäytyy takaisin sisälle, kaappaa paidan käteensä. Heittää sen ja kengät ikkunasta ulos.

Huoneen ovia taotaan. Huoneeseen jäävät istuu vuoteen laidalla lamaantuneena. Ovi on kohta pakko avata, etteivät riko.

Se oli hyvä mies, se Onni. Ei juonut eikä lyönyt. Ei mennyt sodassa puhumattomaksi, ei hionnut sänkyä märäksi. Ei taistellut kiestinkejä ja syväreitä unissaan. Kaikkeaa se keksi tehdä sodan jälkeen. Kun uudet talot oli pystyssä, se rupesi tekemään huonekaluja ja täytti niillä ihmisten tyhjät huoneet. Ja kun joka huoneessa oli pöytä ja sänky ja senkki, se keksi kutoa verkkoja.

Lapsista se piti huolen. Ja tykkäsi niistä, Helenastakin. Niitä se aina leikitytti.

Ikkunalaudalle nousee jalka, sitten toinen. Pakenija kääntyy ympäri, tarttuu lautaan ja heilauttaa itsensä roikkumaan. Jalat heiluvat hetken suorina. Minä tiedän, että hän yrittää saada katsekontaktia istujaan, ojentaa kättään hyvästiksi tai ehkä avunpyynnöksi. Ote karmista irtoaa ja jalat nousevat puoliksi koukkuun ottamaan vastaan lähestyvän maanpinnan.

Ja talon rakensi, niin ison ja hienon, ettei kenelläkään. Hyvä mies se oli. Mutta ei minua varten. Ei minua. Kerran kuussa se matkusti linja-autolla Ouluun. Piti kuulemma mennä tilaamaan ensin sirkkelinterää ja hakemaan vaahteraa tuoleihin, kun ei sitä täällä kasva, sitten loppuivat syyt. Minä arvasin sen jo alussa, mutta en uskonut. Minä halusin sen itselleni.

Lumivallit vaimentaa iskua. Putoaja pyörähtää ruusupensaan päälle. Pakkashumi tarttuu paljaaseen hikiseen selkään.

Mies nousee seisomaan. Hän etsii hangesta kengät ja paitansa. Pysähtyy sen verran, että saa oikean kengän jalkaan, sitten vasemman.

Ylhäällä ovi aukeaa ja tuntemattomia mihiä tunkeutuu huoneeseen. Yksi juoksee ikkunaan ja huomaa pakenijan. Hän viittooo muita ikkunaan ja osoittaa pakenijan perään.

Kun Onni lähti viimeisen kerran Ouluun, minä tiesin, ettei se sieltä enää takaisin tule.

Kun poliisi soitti ja kertoi, että se oli löytynyt Raksilasta, ihmettelin ainoastaan, ettei se ollut käyttänyt sitä mauseria, jota oli piilotellut ulkovessan portaan alla kaksitoista vuotta.

Johannes liikahtaa. Minä suljen toisen silmäni ja tarkennan toisella. Näen kuinka peukalonni painavat mustelmaa sekä sen että Kaarinan käteen. Irrotan käteni Johanneksen kädestä, etten riko ihoa. Kaarinasta pidän kiinni.

Lumi yltää polviin. Mies riuhtoo paitaa ylleen. Sen toinen hiha on riisuttaessa kääntynyt väärin päin. Portilla mies yrittää päättää, kumpaan suuntaan lähtisi. Hän ryntää vasemmalle, vaikka tietää, ettei se ole sen parempi kuin oikeakaan. – Juokse, minä huudan, mutta tiedän, ettei mies kuule. Ei voi eikä tahdo. Vaikka minä en ole sama kuin silloin.

Puhdasta, kirkasta kipua lähtee hitaina sykäyksinä silmän takaa, siitä pesäkkeestä mitä en enää antanut leikata. Tuska vie mennessään kipeät kuvat. Se aaltoilee lämpönä läpi ruumiini ja annan vartalonni vuoroin jännittyä, vuoroin herpaantua sen mukana. Sen heijaavassa liikkeessä sairaalan seinä raukeaa ja sen takana on lapsuuden kesä. Minä kellun jääkylmässä joessa, ja virtaus heiluttaa vahvaa tukkaa pitkin hiekkaista pohjaa. Äiti keittää verisiä esiliinoja puhtaaksi jokirannassa. Sen kaula on pitkänä, kun se hakee minua katseellaan. Minä olen pajunoksan takana piilossa, mutta äiti näkee ja nauraa.

– Lahja, tules huuhtelemaan, kun olet valmiiksi vedessä.

Eikä kukaan enää pakene, vaan minäkin nauran ja pidän kiinni veteen yltävästä oksasta ja paju siilaa auringonläikkää joen pintaan.

Minä olen äidin pikku tyttö. Ennen sotia. Ennen Onnia.

Äiti ja joki ja pajupuu haalenevat valkeiden seinälaattojen taakse. Aurinko kelmenee loistelampuksi. Minä tunnen, että hän on lähellä. Vihdoinkin.

Juoksija tuntee oman sykkeensä, oman hengityksensä, omat askeleensa. Hän ei uskalla katsoa, onko hänellä etumatkaa.

Kaarina on irrottanut oikeasta kädestäni ja istuu ikkunan vieressä.

Minä näen, kuinka miehen silmät ovat kuin pillastuneen hevosen, kuin teurasverta haistaneen härän. Lahtipenkkiä pakeneva juoksee, vaikka ei tiedä minne. Tärkeintä on olla jäämättä kiinni.

Kaarina tuijottaa minua.

Minne se menee? Se loittonee minusta. Minä en näe sitä enää!

Toisesta kädestä pidetään kiinni vielä. Sen täytyy olla Johannes. Minä yritän kääntää päätä, mutta se ei onnistu. Kipu juoksee pitkin selkää. Minä huudan, mutta en tunne huulieni liikettä.

– Älä juokse pois!

Kaarina sanoo jotakin. Sen puhe on epäselvää. Minä köyristän selkäni ja vartalonni taipuu luokille. Minä huudan ja tahdon että Onni kuulee ääneni vuosien taakse.

– Palaa minun viereen.

Kaarina vastaa, mutta minä en kuule mitä se sanoo.

Minä tahtoisin että se palaa.

Ovi käytävään aukeaa ja Johannes tulee sisään. Kaarina nousee seisomaan ja selittää sille jotakin. Johannes juoksee sängyn jalkopäähän. Kaarina kiirehtii ulos. Minä päästän ilmaa keuhkoistani ja annan vartalon laskeutua takaisin sängylle.

Ote kädestä tiukentuu. Minä tahdon nähdä, kuka se on. Kaulan lihakset eivät tottele, mutta yritän kääntää silmiäni vasemmalle ja nähdä. Toisella silmällä minä erotan. Se on Onni. Hikinen ja huohottaa. Sen käsi on kuuma minun kädessäni.

– Anna anteeksi, minä pyydän, ja se nyökkää lyhyesti. Sitten se katsoo minua suoraan silmiin.

Se on vieläkin komea mies.

WHERE FOUR ROADS MEET

The Clinic, 1996

A huge wave of pain washes over me. It grabs hold of me and tugs. The liquid that flows from the drip into my vein suppresses the pain. My body senses the searing pangs, I don't.

In the hospital room, Johannes holds me by one hand, Kaarina by the other. That woman has lived in the same building as me for forty years, but I still don't call her by her first name.

I see it happening again, although I wasn't there at the time.

The two halves of the upstairs window fly open. A head and a naked torso emerge from the opening. A quick sideways glance, then the eyes look downwards. They assess the distance.

I see my legs wriggling under the quilt, but I can't feel them. Johannes tries to speak but stops in the middle of what he's saying. I don't want to listen. He snaps his mouth shut like Onni. Like his father.

It's hard to breathe. I don't want to see this again.

The fugitive retreats back inside, snatches up a shirt, throws it out of the window, along with a pair of shoes.

Someone's banging on the door. The person staying behind in the room sits on the edge of the bed, paralysed. The door has got to be opened soon, or else they'll break it down.

He was a good man, was Onni, neither a drinker nor a beater. He wasn't struck dumb by the war; he didn't soak the bed with sweat. He didn't revisit the battlefields of Kiestinki or Syväri in his sleep. He came up with all sorts of things to do after the war. Once the new houses were standing, he started making furniture to fill people's empty rooms. And when every room was equipped with a table, a bed, and a dresser, he started weaving nets.

He always took care of the children. And he liked them, Helena included. He was always playing with them.

One foot appears on the window sill, then the other. The fugitive turns round, grabs hold of the sill, and swings himself out of the window, to dangle there. His feet hang straight for a moment. I know he's trying to catch the eye of the person sitting inside, to stretch out his hand to bid goodbye or perhaps to ask for help. He loses his grip and his knees rise up towards his chest, ready to meet the approaching ground.

And he built a house; there was none bigger or finer. He was a good man. But not for me. Not me. Once a month, he took a bus to Oulu. Said at first he had to go and order a blade for his circular saw; had to get maple wood for some chairs – maples didn't grow in our area. Then he ran out of excuses. I guessed from the start, but I didn't want to believe it. I wanted him for myself.

A bank of snow softens the impact. The falling man rolls onto a rosebush. The powdery snow sticks to his bare, sweaty back.

The man stands up. He finds his shoes and shirt in the snow. He stops long enough to put on the right shoe, then the left.

Upstairs, the door opens and unknown men invade the room. One of them runs to the window and spots the fugitive. He beckons the others to the window, points at the fleeing man.

The last time Onni left for Oulu, I knew he would not come back.

When the police rang to tell me he'd been found in the suburb of Raksila, the only thing that surprised me was the fact that he didn't use the Mauser he'd been hiding under the step to the outside toilet for the past twelve years.

Johannes shifts. I close one eye and focus using the other. I see my thumbs pressing both his and Kaarina's hands so hard that bruises are forming. I release Johannes's hand, to avoid breaking his skin. I keep hold of Kaarina.

The man is knee-deep in snow. He's struggling into his shirt. One of the sleeves got turned inside out when it was taken off him. At the gate, the man tries to decide which direction to go in. He rushes to the left though he knows it's no better than the right. 'Run,' I shout, but I know he doesn't hear me. He can't, and he doesn't want to. Although I'm not the same as I was then.

Pure, clear pain sets off from behind my eye, throbbing slowly; from the tumour I did not permit to be removed. The pain removes hurtful images. It ripples like heat through me, and I allow my body to tauten and then relax to its rhythm. Its rocking motion causes the hospital wall to crumble, and behind it is a childhood summer. I'm floating on an ice-cold river and in the current, my strong hair streams along the sandy bottom. On the river bank, Mother is washing blood-covered aprons in boiling water. She cranes her neck, seeking me with her gaze. I'm hiding behind a willow branch, but Mother sees me and laughs.

'Lahja, come and do some rinsing, seeing you're already in the water.'

And nobody flees any longer; instead I, too, laugh and hold on to a branch that reaches into the water, and a splotch of sunshine is filtered through the willow onto the surface of the river.

I'm Mother's little girl. Before the war. Before Onni.

Mother and the river and the willow fade, retreat behind white wall tiles. The sun grows pale, becomes fluorescent light. I feel he's close. At last.

The runner feels his own pulse, his own breath, his own steps. He dares not look to see if he's got the advantage.

Kaarina has let go of my right hand and is now sitting by the window.

I see that the man's eyes resemble those of a bolting horse, those of an ox that has scented blood in the slaughterhouse. The man fleeing the butcher's block runs, though he doesn't know where. The main thing is not to get caught.

Kaarina is staring at me.

Where is he going? He's getting further away from me. I can't see him any more!

My other hand is still being held. It has to be Johannes. I try to turn my head but I can't. The pain runs along my back. I shout but I can't feel my lips moving.

'Don't run off!'

Kaarina says something. Her speech is indistinct. I curve my back, and my body arches into a bow. I shout, wanting my voice to carry back through the years, to Onni.

'Come back next to me.'

Kaarina replies, but I don't hear what she's saying.

I'd like him to return.

The door to the corridor opens and Johannes comes in. Kaarina gets up and explains something to him. Johannes runs to the foot of the bed. Kaarina hurries outside. I breathe out and let my body fall back onto the bed.

The grip on my hand strengthens. I want to see who it is. The muscles of my neck don't obey but I try to turn my eyes to the left to see. I can see with one eye. It's Onni. Sweaty and panting. His hand is hot in mine.

'Forgive me,' I plead, and he gives a short nod. Then he looks me straight in the eye.

He's still a handsome man.

Translated by Emily Jeremiah and Fleur Jeremiah

NÉGYES ÚTKERESZTEZŐDÉS

Klinika • 1996

A fájdalom hullámokban támad. Rám tapad és magával ránt. Az infúziós palackból az érbe áramló oldat elfedi a sajtást és a kinokat. A test érti a szaggató görcsöket, én nem.

A kórteremben Johannes fogja az egyik kezemet, Kaarina a másikat. Ez a nő negyven éve lakik ugyanabban a házban, mint én, és még most sem tegezem.

Ísmét magam előtt látom, ami megtörtént, pedig akkor nem voltam ott.

Kicsapódnak az emeleti ablakszárnyak. Egy fej és meztelen felsőtest bukkan elő. Gyorsan körbepillant, oldalra, aztán lefelé. A mélységet kalkulálja.

Látom, hogy a lábam mocorog a takaró alatt, de nem érzem. Johannes mondani akar valamit, de abbahagyja. Nincs erőm figyelni rá. Úgy cuppant a szájával, mint Onni. Mint az apja.

Nehezen lélegzem. Nem akarom újra látni ezt az esetet.

A menekülő visszahúzódik a szobába, felkapja az ingét. Cipőjével együtt kidobja az ablakon.

Valaki dörömböl az ajtón. A szobában maradó bénultan ül az ágy szélén. Az ajtót mindjárt ki kell nyitni, mielőtt betörnek.

Jó ember volt ez az Onni. Nem ivott és nem ütött. Nem némult meg a háborúban, nem izzadta szét az ágyat. Nem harcolta újra álmában a csatákat. Mindenféle tennivalót kitalált a háború után. Miután felépítette az új házakat, bútorokat kezdett készíteni, megtöltötte velük az emberek üres szobáit. És mikor már minden szobában volt asztal, ágy és komód, hozzálátott hálót szőni.

Gondoskodott a gyerekekről. És szerette őket, még Helenát is. Mindig játszott velük.

A ablakpárkányon megjelenik egy láb, majd egy másik. A menekülő megfordul, megkapaszkodik a párkányban és átlendül lógásba. Lábai egy pillanatra egyenesen lengenek. Tudom, hogy pillantásával a szobában ülő tekintetét keresi, kezét búcsúzásra, vagy talán segítséget kérni nyújtja. Elengedi a keretet, behajlítja a lábát, hogy így érje el a közeledő földet.

És házat épített, nagyobbat és szebbet, mint bárki másé. Jó ember volt. De nem nekem teremteték. Nem nekem. Hetente egyszer Ouluba buszozott. Allítólag pengéket kellett rendelnie a körfűrészhez, aztán juharfát a székekhez, mert az itt nálunk nem nő, aztán elfogytak az ürügyek. Már az elején sejtettem, de nem hittem el. Magamnak akartam öt.

A hősánc tompítja az ütést, a férfi a rózsabokor tetejére pördül. A fagyos hó izzadt hátára tapad.

Feláll. Keresi a hóban a cipőjét és az ingjét. Annyi időre megáll, amíg felveszi a cipőjét, előbb a jobbat, aztán a bal.

Fent kinyílik az ajtó és ismeretlen férfiak nyomulnak be a szobába. Egyikük az ablakhoz fut és észreveszi a menekülőt. Odainti a többieket is, és a menekülő irányába mutat.

Amikor Onni utoljára indult Ouluba, tudtam, hogy nem fog visszajönni.

Amikor telefonáltak a rendőrségről, hogy Raksila városrészben találtak rá, csak azon csodálkoztam, hogy nem használta a mausert, amit a kinti WC lépcsője alatt rejtegetett tizenkét évig.

Johannes megmozdul. Behunyom az egyik szemem, a másikkal hunyorítok. Látom, hogy a hüvelykujjam véraláfutást nyom a kezére és Kaarináéra is. Elengedem Johannes kezét, hogy ne sértsem fel a bőrét. Kaarinába kapaszkodom.

Térdig ér a hó. A férfi magára rángatja ingjét. Egyik ujjá visszájára fordult, amikor levette. A kapunál megpróbálja eldönteni, merre induljon. Balra rohan, bár tudja, semmivel sem jobb ez, mint az ellenkező irány.– Fuss, kiáltom, de tudom, nem hallja. Nem hallhatja és nem is akarja hallani. Pedig már nem az vagyok, aki akkor voltam.

Tiszta, áttetsző fájdalom lüktet lassú hullámokban a szemem mögül, abból a göcbből, amelyet már nem engedtem megmüteni. A szenvedés magával viszi a fájó képeket. Meleg hullámokban áramlik végig rajtam a fájdalom, hagyom, hogy a hullámozás ritmusában feszüljön meg, majd ernyedjen el a testem. A ringató mozgástól szétporlad a kórház fala, mögötte egy gyermekkori nyár képe. Jéghideg folyóban úszkálók, a sodrásban sűrű hajjam a homokos medret pásztázza. Anya véres kötényeket főz ki a folyóparton. Nyakát nyújtó-

gatva néz körül, hogy merre lehetek. Egy fűzfaág mögött rejtőzködöm, de anya meglát és elneveti magát.

– Lahja, gyere csak öblíteni, ha már ott vagy a vízben.

És már nem menekül senki, én is nevetek és a vízbe nyúló ágba kapaszkodom; a fűzfa napfoltokat szűr a vitzükörre.

Anya kicsi lánya vagyok. A háború előtt. Onni előtt.

Anya, a folyó és a fűzfa elhalványulnak a fehér falcsempék mögött. A nap fénycsövé fakul. Erzem, hogy közel van hozzám. Végre.

A futó érzi saját szivdobogását, lélegzetét, lépteit. Nem mer hátranézni, hogy van-e előnye.

Kaarina már nem fogja a jobb kezemet, az ablak mellett ül.

Látom a férfi kidülledt szemét, olyan, mint a megbokrosodott lóé, mint a vágóhid vérszagát megérező bikáé. A vágóhid elől menekülő rohan, még ha nem is tudja, hová. A lényeg, hogy ne kapják el.

Kaarina meredten néz engem.

Hová megy? Távolodik tőlem. Már nem látom!

A másik kezemet még fogják. Ez csak Johannes lehet. Próbálok elfordítani a fejemet, de nem sikerül. A fájdalom végigfut a hátamon. Kiabálok, de nem érzem, hogy mozogná a szám.

– Ne fuss el!

Kaarina mond valamit. Zavaros a beszéde. Begörbitem a hátamat, testem ivbe hajlik. Kiabálok, és azt akarom, hogy Onni az évek távlatából is meghallja a hangomat.

– Térj vissza hozzám.

Kaarina válaszol, de nem hallok, mit mond.

Azt akarom, hogy visszajöjjön.

Nyílik az ajtó, Johannes lép be. Kaarina feláll és magyaráz neki valamit. Johannes az ágy végéhez fut. Kaarina kisiet. Kifújom a levegőt és visszaereszkedem az ágyra.

Erősebben fogják a kezemet. Látni akarom, ki az. Nyakizmaim nem engedelmesskednek, megpróbálok a szememet balra mozdítani. Egyik szememmel látom. Onni az. Izzadt és liheg. Keze forró a kezemben.

– Bocsáss meg, kérem, és ő röviden bólint. Aztán egyenesen a szemembe néz.

Még mindig jöképű férfi.

Huotari Olga fordítása

DAVORIN LENKO

ALEPH, SLOVENIA

He is a writer: his discursive “identity” is constantly on hold. It is generated by analogy with references to contemporary music, film and literature, quotes from autopoetic reflection, quotes from others and quotes from his own stories. He is – “feedback”. Who is he then: a metafictional character blurring the line between “fiction” and “reality”. In a post-modern fashion, the composition of *Bodies in the Dark* dismantles the illusion of truth in literature.

Davorin Lenko (b. 1984) studied comparative literature that introduced him to the magic (and the snares) of postmodern poetics and diverse metafictional techniques. He publishes short fiction – and poetry – in various Slovenian literary magazines. His texts generally deal with gender politics, and the integration of metafictional techniques into the narrative. His first novel *Telesa v temi* (*Bodies in the Dark*) was nominated for the Best First Book Award at the Slovenian Book Fair, won the Kresnik award and the award of the Slovenian Literary Critics.

A könyv hőse író, olyan szerző, aki Barthes és Foucault szerint meghalt, a szövegeiben él. Kérdés, képes-e hitelesen írni a szexről, miután egy rákműtét folytán elvesztette a libidóját. A könyv a posztmodern irodalom közegeiben járja körül fikció és realitás elmosódó határait.

Davorin Lenko szlovén író 1984-ben született. Összehasonlító irodalmat tanult, ami bevezette a posztmodern poétika rejtelmibe (és csapdáiba) és a különböző metafikciós eljárásokba. Stephen Kingről írta a disszertációját. Kísprózákat és verseket publikál különböző szlovén folyóiratokban. *Testek a sötétben* c. könyvét legjobb első regény díjra jelölték a szlovén könyvvásáron.

TELESA V TEMI

Hotel sem snifati kokain; kvantna mehanika, analni seks. Hotel sem se poglobiti v okultno, hotel telepatsko komunicirati s preminulimi. Hotel sem vzeti LDS, nore gobe, fukati nore babe; sodelovati na wicca sabatu, cutiti boga, občutiti hlad starih cerkva poleti, obiskati starodavne vasice na jugu Francije, napisati nekaj, kar bi presegalo slovenstvo, postati mentor, seksati z najstnicami, se tetovirati ...

Nato se včasih zavem lingvističnega podtona svojih notranjih monologov in prisilno se ustavim.

Zakaj o sebi govorim v pretekliku?

Da, seveda bi lahko storil nekaj, s čimer bi si olajšal življenje. V svojo seksualnost bi lahko vnesel vse intimne stike s človeškimi bitji, ki so mi po kastraciji še ostali: vonj, okus, dotik, oralni seks ... Nič koliko ljudi mi je to že svetovalo, toda tega nekako ne morem storiti.

V stanovanju sem sam, družbo mi dela zgolj globok glas Leonarda Cohena. Sedim, pijem rdeče vino in prižigam mentalne svečke. Eno za Saro in eno za Andreja. Eno za Edito in eno za Teo. Eno za Anito. Nikoli nisem bil zameten romantik, sem pa imel rad svoj seks. Rad sem se čutil v njem. In še nekaj je. Z izjemno nežnostjo v sebi hranim spomine na trenutke tik pred spolno združitvijo. Cohen je v nekem tekstu govoril o orgazmu kot o indicu, da je nekoga spoznal: „When I see a woman's face transformed by the orgasm we have reached together, then I know we've met. Anything else is fiction,“ je zapisal. Vendar jaz nisem tak človek. Metafikcija in metafizični nihilizem sta v meni naredila svoje in orgazem, ne moj, ne partneričin, mi nikdar ni predstavljal potrditve resničnosti. Vse je enako fiktivno kot karkoli drugega, tudi orgazem. Zato me je od nekdaj bolj zanimal narativni postopek. Zgodba. Negotova predigra. Tipanje v temi. Diskontinuiteta poželenja. Sicer cenim ta Cohenov citat, in v mislih ga obnovim skoraj vsak dan, ampak z njim se v njegovem bistvu ne morem strinjati, pa čeprav bi si sicer – in pod črto – rad olajšal svoje spolno življenje in ga zaobjel kot lastnega posvojenca.

Toda ne morem si uiti. Moj čas teče in v praksi se je izkazalo, da se vedno težje posvečam – temu ali onemu – telesu, ki leži poleg mene. Zaprem oči in povsem spontano se pred mano ponovno odvijte krhka veriga dogodkov, ki je nekoč, nekje in nekako vodila do kakšne spolne združitve; pa čeprav je od tega minilo že leta in so vsi akterji že davno mrtvi.

Torej: ne orgazem, ne obraz, ne krik, ne krč, temveč pripoved. Pripoved o stanju teles in umov pred seksom je namreč še edino kar stoji nasproti orgazemski logiki in njeni klišejskosti, šablonskosti.

Drži, partnerico lahko zadovoljim na več načinov, toda vse, kar mi ostane od takšne združitve, je hladna logika njenega orgazma. Ne morem se torej zares kriviti, da ne poskušam večkrat; da zvečer raje zaspim, kot pa da bi poiskal kakšne ustnice, prsi, pazduhe, mednožje. Ni libida in ni misterija postopnega združevanja. Moja ljubezen je žalostna, a tudi precej ego-centrična. Tak sem bil že od otroštva dalje; ne morem se zares spremeniti. Rak mi je samo pokazal nekaj, kar bi mi verjetno moralo biti očitno že dolgo, dolgo časa. Celo moje življenje ...

Pa mi ni bilo, in zdaj ni več poti nazaj. Toda vseeno se imam rad, vsem svojim bolečinam in hrepenenjem navkljub. Pogrešam pa seks ... In seveda tiste krhke trenutke pred njim.

„There is a crack in everything,“ pravi Cohen. In prav ima. Tako pride svetloba noter.

(...)

In potem sem pijan in nahajam se nekje na odprtem. Lepa in topla poletna noč je. Mislim, da lahko voham morje. Ozrem se naokoli in tam je Sara, njeno ime je biblično in zavem se, da ne vem ali je ona judovskega izvora ali ne, ampak to ni pomembno, ker ni pomembno meni. Veter ji mrši lase. Pojma nimam, kdaj sva. Rečem ji, da je Barthes pisal o tekstu kot užitku in ona reče: „Vem,“ ter se zasmeji. „Ravno tu, med nama je.“ Ravno tu. Ravno tam. Zdaj. Tedaj. Poslušam Cohena, soba je polna tople pogubnosti in tole je tekst – užitek –, ki ne bo nikdar zares zapisan.

BODIES IN THE DARK

I wanted to sniff cocaine; quantum mechanics, anal sex. I wanted to immerse myself in the occult, establish telepathic communication with the dead. I wanted to take LSD, magic mushrooms, fuck magic women; take part in a Wiccan Sabbath, feel God, feel the cool of old churches in summertime, see the small ancient villages in the south of France, write something that would transcend Slovenian mentality, become a mentor, have sex with teenage girls, get a tattoo ...

Then sometimes I become aware of the linguistic undertone of all my internal monologues and I check myself.

Why do I talk about myself in the past tense?

Yes, of course I could do something to make my life easier. I could broaden my sexual horizons to include all intimate contacts with human beings that I have left after my castration: smell, taste, touch, oral sex ... Countless people have advised me to do so but, for some reason, I am unable to.

I am alone in my apartment, only the deep voice of Leonard Cohen keeping me company. I sit there drinking red wine, lighting candles in my mind. One for Sara and one for Andrej. One for Edita and one for Tea. One for Anita. I was never a great romantic, but I did like my sex. I liked the feel of it. And another thing, I fondly cherish my memories of those moments right before the sexual union. In one of his texts, Cohen talked about the orgasm as an indication of having met someone: “When I see a woman’s face transformed by the orgasm we have reached together, then I know we’ve met. Anything else is fiction,” he wrote. But I am not that kind of person. Metafiction and metaphysical nihilism have left their mark on me and I have never perceived orgasm, neither mine nor my partner’s, as a confirmation of reality. Everything is as fictitious as anything else, including orgasm. And that is why I have always been more interested in the process of narration. The story. The clumsy foreplay. The fumbling in the dark. The discontinuity of desire. I value this quote of Cohen’s and revisit it in my mind almost every day, but in essence, I cannot agree with it though I actually – and ultimately – would like to make my sex life easier and embrace it like my adopted child.

But I cannot escape myself. My time is ticking and experience shows that I find it increasingly difficult to commit myself to – this or that – body lying next to me. I close my eyes and, quite spontaneously, a fragile chain of events unravels before me again that, some day, somewhere, somehow had led to a sexual union; even though it was ages ago and all of the actors are now long gone.

So: not the orgasm nor the face nor the scream nor the spasm, but the narrative. The narrative of the state of bodies and minds before sex is the only thing standing against the clichéd, conventional logic of orgasm.

Sure, I can satisfy my partner in a number of ways, but all that is left for me in such a union is the cold logic of her orgasm. Therefore, I cannot really blame myself for not giving it a go more often; for preferring to go to sleep at night instead of finding myself a pair of lips, breasts, armpits, some genitals. There is no libido and no mystery of gradual coupling. My love is sad, but also quite egocentric. That's how I've been ever since I was a child; I can't really change. Cancer has only shown me something that should probably have been obvious to me for a long, long time. My whole life ... But it wasn't and there is no way back now. And, yet, in spite of all my pain and suffering, I still love myself. But I miss sex ... And of course those fragile moments before it.

"There is a crack in everything," says Cohen. And he's right. That's how the light gets in. (...)

And then I'm drunk, somewhere in the open air. It is a beautiful, warm summer night. I think I can smell the sea. I look around and there is Sara, her name is biblical and I realise I don't know whether she's Jewish or not, but that doesn't matter because it doesn't matter to me. The wind is ruffling her hair. I have no idea when we are. I tell her that Barthes wrote about text as a form of pleasure and she says: "I know," letting out a laugh. "It's right here with us." Right here. Right there. Now. Then. I listen to Cohen, the room is full of warm doom and this is a text – a pleasure – that will never really be written.

Translated by Špela Bibič

TESTEK A SÖTÉTBEN

Kokaint akartam szippantani; kvantummechanika, anális szex. El akartam mélyedni az okkultizmusban, telepátia útján akartam kommunikálni a holtakkal. Ki akartam próbálni az LSD-t, a varázsgombákat, varázslatos öregasszonyokat akartam kefélni, boszorkányszombatot részt venni, érezni istent, borzongani régi szentélyek hűvöseiben, ősi falvakat látogatni sorra Dél-Franciaországban, írni valamit, ami túlmutat a szlovén voltomon, mentorrá válni, tizenévesekkel szexelni, kitétoválni magam...

Ilyenkor, alkalmanként, rádöbbenek belső monológjaim nyelvtani vonatkozásaira és megtorpanok.

Miért beszélek gamáról múlt időben?

Igen, természetesen tehetnék valamit, amivel megkönnyíthetném az életemet. Szexuális életem részévé tehetném például az emberi lényekkel való intim kapcsolatok közül azokat,

amelyek a kasztrálásom után még megmaradtak: a szaglást, az izlelést, a tapintást, az óráis szexet... Rengeteg ember tanácsolta már ezt, de valahogy nem tudom rászanni magam.

Egyedül vagyok a lakásban, csak Leonard Cohen mély hangja van velem. Ülök, vörösbort iszom és képzeletben sorra gyűjtöm a gyertyákat. Egyet Saraért, egyet Andrejért. Egyet Editért és egyet Teáért. Egyet Anitaért. Soha nem voltam romantikus, de szerettem a jó szexet. Jól éreztem magam benne. És még egy dolog, ami fontos. Kifejezetten déledgetett emlékeim közé tartoznak azok a pillanatok, ott, közvetlenül a behatolás előtt. Cohen az egyik szövegében úgy beszél az orgazmusról, mint a bizonyosságról, hogy megismert valakit: „When I see a woman's face transformed by the orgasm we have reached together, then I know we've met. Anything else is fiction.”, írta. De én nem ilyen vagyok. A metafizikai és a metafizikai nihilizmus megtette bennem a magáét, és az orgazmus, se az enyém, se a partneremé, számomra nem volt soha a valóság bizonyítéka. Minden egyformán fiktív, az orgazmus is, minden egyéb mellett. Ezért aztán már egy ideje jobban érdekelt a narratív eljárás. A történet. A bizonytalan előjáték. A sötétben tapogatózás. A vágy diszkontinuitása. Noha nagyra tartom a Cohen-idézetet, és szinte naponta felidézem, de a lényegével nem tudok egyet érteni, noha természetesen, amúgy mellékesen, szeretném megkönynyítani a nemi életemet, és megölelni, mintha örökre fogadtam volna. Noha nem menekülhetek magamtól. Az én óráim is ketyeg, és a gyakorlat azt mutatja, hogy egyre nehezebben szentelem magam a mellettem fekvő testnek, ennek vagy annak. Behunyom a szemem, és teljesen spontánul ismét lepörög előttem az egymást követő események sora, amelyek valaha, valahol és valahogy valamifele testi egyesüléshez vezettek; noha ennek azért sok éve már, és az aktus résztvevői már mind rég meghaltak.

Egyszóval: se orgazmus, se arc, se sikoly, se görcs, hanem elbeszélés. Ugyanis a testek és agyak szex előtti állapotáról szóló történet az egyetlen, ami szembehelyezkedik az orgazmus logikájával, annak klisészerűségével, sablonosságával.

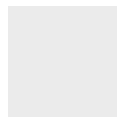
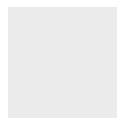
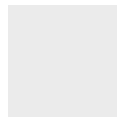
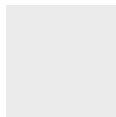
Valóban, a partneremet többféle módon kielégíthetem, noha az, ami nekem egy ilyen összegabalyodásból megmarad, csak az ő orgazmusának jeges logikája. Nem okolhatom hát magamat igazán amiatt, hogy nem kísérletezem vele többször; hogy este inkább elalszom, mint hogy ajkakat, bimbókat, hónaljkat, hajlatokat keressek. Se libidóm nincs hozzá, se elegendő misztikussága nincs a fokozatos együttlétnek. A szerelmem szomorú, de meglehetősen egocentrikus is. Így volt ez már a gyerekkoromtól kezdve: nem tudok igazából megváltozni. A rák csak megmutatott számomra valamit, amit már nyilván réges-rég észre kellett volna vennem. Az egész életemet... De akkor se volt, és most sincs visszaüt számomra. Ennek ellenére megbékéltem magammal, minden betegségemmel és sóvárgásommal együtt. Csak a szex hiányzik... És természetesen azok a törekeny pillanatok a behatolás előtt.

„There is a crack in everything” mondja Cohen. És igaza van. Így jut be a világosság,

(...)

Később részeg vagyok, valahol kint a szabad ég alatt. Szép, meleg nyári éjszaka van. Úgy tűnik, tenger illatát érzem. Körülnézek, és ott van Sara, bibliai neve van, és rájövök, hogy nem tudom, zsidó származású-e vagy sem, de ez lényegtelen, mert nekem lényegtelen. Szél kócolja a haját. Fogalmam sincs, milyen nap van. Mondom neki, hogy Barthes írt a szövegről mint élvezetről, és ő azt mondja: „Tudom – és elneveti magát. – És most is itt van, velünk.” Pont itt. Pont ott. Most. Akkor. Cohent hallgatom, a szoba tele van meleg végzettel, és ez a szöveg – maga az élvezet, amely soha nem lesz valóban megírva.

Rajzli Emese fordítása

Unhappiness in the Auróra-district is a collection of short stories about everyday life in a living district described with a sharp view, with empathy and irony. Salsa lessons, mind control, dating – the characters of the book use such, not too sublime means to give meaning to their lives. In these sensitively written stories sometimes even the most banal destinies contain perplexing chapters. The author's style can be related to the American minimalist prose, it is fresh and novel – it does not turn away from anything that is human.

Réka Mán-Várhegyi (1979) was born in Romania, and later moved to Hungary with her family. She studied literature, and took her M. A. in sociology and in aesthetics. Her first book won the literary prize of the Young Writers Association and the Horváth Péter literary scholarship.

Salsaóra, agykontroll, társkeresés, és még sok más, semmiképpen sem fennkölt eszköze van a könyv szereplőinek arra, hogy értelmese tegyék az életüket. A szerző írásmódja az amerikai minimalista prózával rokonítható. Ahogy Németh Gábor írja róla: „Mindenkit megmért, és senkit sem talált elég nehéznek. Éles és csúfondáros pillantást vetett a világra, amely ezekben a történetekben pont olyanak látszik, amilyen. Rémületesnek és nevetségesnek.”

Mán-Várhegyi Réka (1979) Romániában volt gyerek, Magyarországon lett felnőtt. Budapesten él, egy gyerekkönyvkiadó szerkesztőjeként dolgozik. Tanulmányait magyar nyelv és irodalom szakon kezdte, esztétikán és szociológián fejezte be. *Boldogtalanság az Auróra-telepen* első kötetéért JAKkendő-díjat és Horváth Péter ösztöndíjat kapott.

JÓ HIT, ROSSZ SZERENCSE

I.

Egy téli éjszakán arra ébredek, hogy a saját nagyanyám vagyok. Felkapcsolom a kislámpát. A régi lakás nagyszobájában fekszem, a berendezése éppen olyan, mint húsz éve volt. Kimászom az ágyból, az ablakhoz megyek. Odakint az utca sötét, nem látni semmit. A komódon tartott elemlámpáért nyúlok, és a vékony fénycsíkot az ablakkeret külső felére szerelt hőmérőre irányítom. A higanyszál olyan alacsonyan van, hogy nem is látom.

Az ágy mellett magasodik az üveges szekrény, az árnyéka végignyúlik a plafonon. Még ez is itt van. Belsejében katonás rendben sorakoznak a keményre vasalt abroszok, lepedők, huzatok, függönyök. Ha kinyitnám a szekrényajtót, orromat megcsapná a naftalin szaga. Az üveg mögötti polc mélyén egymáshoz feszülnek a világirodalmi sorozat darabjai. Előttük lilába öltözött porcelán balerinák emelgetik a lábaikat. Az elhúzható üveglapok közé az unokák fényképei vannak becsúsztatva. Az egyikén én állok babapiskóta-tortával a kezemben, a hajam derekig ér, a szemüvegem egyik fele barna leukoplaszttal leragasztva. A bátyámról is van egy kép, csipőre tett kézzel áll, egyik lábával a piros dömperre támaszkodik, akár egy kicsi hadvezér. A pulóverébe behímezve a neve. Ahogy most ránézek, megdöbben a szívem, pedig nem tudok róla, hogy szeretném a bátyámat.

Kimenekülök a szobából. Fel kell öltöznöm és ki kell mennem a piacra, hiszen délután vendégek jönnek. Kóválygok a folyosón. Milyen kicsi ez a lakás, döbbenek rá, kicsik a szobák és a plafon is szokatlanul alacsonyan van. Végighúzom a kezem a folyosó falán, a festett, apró virágminták zöldje még nem olyan kopott. Benyitok a fürdőszobába. Télen ez a ház leghidegebb pontja.

A kerek centrifuga csillog még, annyira új, a mosógép mellett áll. Úgy néznek ki együtt, mint két hőember. Vízet engedek, és megmosom az arcom. A törülköző illatát jól ismerem. Leveszem a hálóingemet, és végigtekintek a testemen. Olyan az alakom, mint egy orsónak, alul és felül kicsi vagyok, középen széles. A hasam körüli hurkáktól nem látok be a lábam közé. Óvatosan megérintem a szeméremdombomat, és meglepődöm, hogy a szőrzet erős, akár a drót. A ruháim a fogason lógnak, felveszem őket egyenként, a bugyogót, a fehér atlétát, a barna nejlonharisnyát, a vastag házi ruhát és a barna kötött kardigánt. A piros körkefével alaposan megfésülködöm, és amikor belenezek a tükörbe, eszembe jut, hogy a háta mögött mennyit kacagtam nagyanyámon, mert fésülködés után olyan mikrofonfeje volt, mint egy feketének. A nagy flakonos hajlakkért nyúlok, felrázom és percekig fújom a frizurámra.

2.

Mindig február van. A névnapom ezúttal szombatra esik. Nem tervezek nagy felhajtást. Főzök egy tárkonyos levest, egy krumplifőzeléket, és négy rúd egybefasírtot sütök. A deszert meleg almakompót. Kihúzzuk a konyaaasztalt, körbe üljük és koccintunk.

Enni kezdenék, amikor az előttem lévő tányér levestől egy halott kisegeret kanalazok ki. Torkomon akad a kenyér, elgyengülnek a tagjaim. Tudom, hogy a kisebbik unokám volt. Túl jókedvűen vigyorog rám. Te jó ég, gondolom, hogy ez mennyire nem szeret engem.

Mindjárt megkérdezik tőlem, hogy az egeret én tettem-e bele a kondérba. Hogy szándékosan azzal együtt főztem-e meg a tárkonyos levest.

– Esküszöm – mondom nekik, és felemelem a kanalat –, ha meghalok, kísérteni foglak titeket.

Beszélnem kell a barátnőmmel. Botorkálva mászom fel a sötét lépcsőházban, és azt kiabálom, hogy engem kiforgattak mindenemből. Vivien beenged, kezében konyakospohár, a férje ajultan hortyog a szőnyegen.

– Ha tudnád, milyen nehezemre esik, hogy ne döfjem bele a konyhakést – mondja.

– Adj hátát az égnek, hogy legalább gyerekeid nem születtek – válaszolom.

Éjszakába nyúlóan beszélgetünk a konyhában, és hiába telnek az órák, a férje mindvégig mozdulatlan marad. Vivien a kezemet fogja, és azt mondja, van egy terve.

– Törökországba megyünk. Arannyal fogunk kereskedni.

Néhány nappal később becsomagolom a naftalinszagú ruháimat. A fiam és a menyem azt kiabálják, elfogadhatatlan, amit művelek. Nem érdekel. Veszem a kalapom, és becsapom magam mögött a bejárati ajtót.

Szalad velünk az emeletes busz. Tele van nyugdíjossal, akik egész életükben sehol sem jártak, de most végre befizettek egy társasutazásra.

Istambulban úgy érezzük magunkat, akár a hercegisasszonyok. A hotel személyzete bókokkal halmoz el minket. Akiktől aranyat veszünk, a szépségünket dicsérik. Pedig ők is látják, hogy nem vagyunk már húszévesek. Hogy elmúltunk már hatvan is. De jól tartjuk magunkat.

Nehéz szívvel indulunk haza. Az a tervünk, hogy az aranyat háromszor annyiért adjuk el otthon. A pénzből még több aranyat veszünk, és majd azt is eladjuk. A buszon elsírom magam.

– Nem akarok visszamenni – mondom.

– Te csak jót tettél, és az Isten mégis annyi szenvedést mért rád – mondja nekem a drága Vivien. – Nem lehet, hogy az Isten ilyen vak legyen a jó cselekedetekre. Mindazt a jót, amit tettél, kamatostól fogja visszafizetni, meglátod.

– Én jó lélek vagyok, azt az egyet tudom – ismétlgetem.

A busz órák óta áll. Határőrök lépik el a járművet, keresik az elvámolnivalót. Biztos vagyok benne, hogy ha megtalálják nálunk az aranyat, mind elveszik.

– Nem fogom odaadni ezeknek a rablóknak – mondom Viviennek, és egymás után nyelem le az aranygyűrűket.

GOOD FAITH, BAD LUCK

I.

One winter night I wake to find that I've become my own grandmother. I turn on the bedside lamp. I'm lying in the bedroom of the old apartment, the furnishings exactly as they were twenty years ago. I climb out of bed and step to the window. Outside, the street is dark. I can't see anything. I reach for the flashlight I keep on the bureau and direct the narrow beam of light towards the thermometer attached to the outer side of the window frame. The strip of mercury is so low I can't even see it.

The glass cabinet looms beside the bed. Its shadow stretches across the ceiling. Even this is the same. Inside, the starched and ironed tablecloths, sheets, duvet covers, and curtains are stacked in a regimented fashion. I'd only need to open the cabinet door to be struck immediately by the smell of mothballs. Behind the glass, volumes of the World Literature Series press tightly against each other, set deep on the shelf. Porcelain ballerinas dressed in purple, lifting their legs, stand in front of the books. Slipped between the sliding plates of glass are photos of the grandchildren. There's a picture of me holding a sponge cake, my hair down to my waist, a brown patch pasted over one half of my glasses. There's a snapshot of my older brother too, standing with hands on hips, one foot resting on a red dumper truck, just like a pint-sized army general, his name embroidered onto his sweater. As I look at him now, my heart thumps hard, though I have no recollection of loving my brother.

I flee from the room. I have to get dressed and go to the market. I have guests coming over this afternoon. I shuffle down the hallway. How small this apartment is. I realize suddenly. Small rooms, and the ceiling unusually low as well. I trail my fingers along the hallway wall. The green bits of the flower print wallpaper haven't faded yet. I enter the bathroom. In winter, this is the coldest spot in the flat.

The cylindrical washing machine is still so new that it shines. It looks like a squat snowman. I run the tap and wash my face. I know the smell of the towel well. I take off my nightgown and gaze at my body. I'm shaped like a spindle, small at the top and bottom, wide in the middle. I can't see between my legs from my belly rolls. I cautiously touch my pubic mound, and I'm surprised by how wiry the hair is, like a brush. My clothes hang from a hook. I put the garments on one by one: the granny panties, the white undershirt, the brown nylon hose, the thick housedress, and the brown knit cardigan. I brush my hair thoroughly with the red, radial brush, and when I look in the mirror, I remember all the times I laughed at my grandmother behind her back, because after brushing her hair, she resembled a microphone, with a head of hair as big as an afro. I reach for the large can of hairspray, shake it, and spray it onto my hairdo for several minutes.

2.

It's always February. My birthday falls on a Saturday this year. I'm not planning any big celebration. I'll cook some tarragon beef soup, make four pans of meat loaf and some mashed potatoes. Warm apple compote for dessert. We'll pull out the kitchen table's extensions, gather round it, and drink a toast.

I'm about to start eating when I spoon a little dead mouse out of the bowl of soup in front of me. I nearly choke on the bread, my limbs drain of strength. I'm sure it was my granddaughter who did this. She looks too cheerful, the way she's grinning at me. Good God, I think, she must really not like me at all.

Any second they will ask if it was me who put the mouse in the pot. If I cooked it into the tarragon beef soup deliberately.

"I swear," I say to them, lifting my spoon, "when I die, I'll come back to haunt you all."

I have to talk to my friend. I climb up the stairs, feeling my way up the dark stairwell, and shout that I'm being robbed blind. Vivien lets me in, a cognac glass in her hand, her husband passed out and snoring on the rug.

"If only you knew how hard it is to keep myself from plunging the kitchen knife into his back," she says.

"At least thank God you didn't have kids," I answer.

We sit in the kitchen and talk way into the night, and though the hours pass, her husband remains motionless. Vivien grabs my hand and says she has a plan.

"We'll go to Turkey and become gold merchants."

A few days later, I pack my clothes. They smell of mothballs. My son and daughter-in-law shout at me, saying that what I'm doing is unacceptable. I don't care. I tip my hat and slam the front door behind me.

We rush along in the double-decker bus. It's full of retirees who've never been anywhere in their lives, but now they've finally forked over the money for this holiday package. In Istanbul, we're treated like royalty. The hotel staff showers us with compliments. The people we buy the gold from praise our beauty, even though anyone can see that we're not twenty anymore. We're even past sixty. But we look pretty good for our age.

We start home with heavy hearts. Our plan is to sell the gold for three times as much as we bought it. We'll use the money to buy more gold and then sell that for a profit too. I burst into tears on the bus.

"I don't want to go back," I say.

"You've only ever been a good person, yet God has made you endure so much suffering," my dear Vivien says to me. "It's impossible that God is blind to good deeds. He'll reimburse you with interest for all the good you've done, you'll see."

"I'm a good soul, that's all I know," I keep repeating.

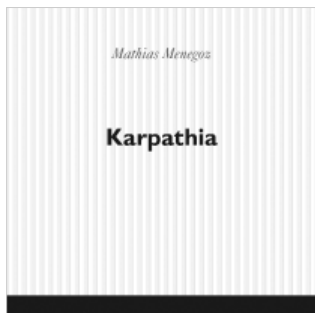
The bus has been standing for hours. Border guards overrun the vehicle, searching for undeclared customs items. I'm convinced that if they find the gold on us, they'll take it all.

"I won't let those thieves take it," I tell Vivien, pulling out the golden rings and swallowing them, one by one.

Translated by Ildikó Noémi Nagy

MATHIAS MENEGOZ

P.O.L., FRANCE

In 1833, after a duel, the Hungarian Captain Alexander Korvanyi suddenly leaves the imperial army. Together with her wife he returns to the borders of the Empire, to the land of his ancestors in Transylvania. The region is a powder keg where injustice, old hatred, illegal trafficking, malleable legends and new dreams ferment. Upon their arrival, Alexander and Cara are immediately faced with a series of crises. With their ambitions and character, they'll reach the uncertain boundaries of power and crime.

Mathias Menegoz was born in France in 1968 from a Norman father and a Danube Swabian mother. After studies in sciences in Paris that he concluded with a doctoral degree in a neurobiochemistry laboratory at the Collège de France, he left the field of research and dedicated himself to writing. He was awarded the Prix Interallié for his first novel, *Karpattia*.

Mathias Menegoz könyve kalandregény egy Bécsből a 19. század eleji Erdélybe érkező földesúrról, aki azért tér vissza a családi birtokra, hogy visszaszerezze az idealizált földesúri szerepét. Határozott jellemével azonban tragédiák sorozatát okozza, magánháborút kezdeményez (egy csempészésből élő, lázadó bandával), s ezzel a térség valamennyi lakóját véres kalandba sodorja.

Mathias Menegoz 1968-ban született Franciaországban, normann apa és dunai sváb anya gyermekeként. Miután a Collège de France neurobiokémiai laboratóriumában végzett kutatásai lezárásaként a Paris V egyetemen megszerezte a doktori címet, felhagyott a tudománnyal, hogy minden idejét az írásnak szentelhesse. Az Interallié-díjas *Kárpátia* az első regénye.

2

Suivant sans les voir les rues bien connues qui le ramenaient chez lui, le comte Korvaily ne se demandait pas pourquoi il allait se battre en duel mais comment. La confrontation des faits et de son éducation rendait la première question absurde. Il ne se sentait pas confronté à une épreuve tragique mais face à un problème technique. IL n'avait aucun doute sur un code d'honneur amenant des camarades à s'entre-tuer. Au contraire, il était dégoûté de la médiocrité et de la bassesse dont il se sentait entouré. Conscient de l'immense orgueil de cette attitude supérieure, il n'osait cependant la remettre en cause car elle le soutenait depuis si longtemps qu'il aurait pu s'effondrer sans elle.

Cette attitude s'était développée au cours de ses années de formation à l'école militaire. Une longue traversée du désert était censée le mener de l'enfance à l'âge adulte, en extirpant rapidement toute trace de la première et en assimilant le second à la gravure de la page de garde d'un manuel militaire. Sa seule arme pour résister à la solitude, à l'ennui, à la stérilité des études et à l'omniprésence du règlement était la discipline intérieure, le sens de l'honneur et la conscience de la noblesse de ses ancêtres, toutes choses qui constituaient l'essentiel des lettres que son père lui envoyait et qui reprenaient les obsessions de ses ouvrages véhéments sur la régénération de la noblesse.

En effet, selon son père, la foi chrétienne était plus un outil au service du conservatisme social qu'une morale devant s'appliquer indistinctement aux nobles et aux roturiers. La famille hongroise, longtemps sévèrement calviniste, s'était reconvertie par pragmatisme, lors de son ralliement à la très catholique monarchie des Habsbourg. De la religion, le père Korvanyi ne gardait pratiquement qu'une certaine rigidité dogmatique. Pour la conduite de la noblesse, il lui substituait un étrange mélange de mystique stoïcienne du devoir et de foi dans l'honneur de son nom, qui confinait au culte des ancêtres. Selon sa formule obscure, pour un noble, les ancêtres étaient « toujours vivants en la personne unique et immortelle de son Nom ». Il s'élevait, de moins en moins prudemment avec l'âge, contre l'uniformité sociale de la doctrine chrétienne et contre l'absolutisme monarchique, radicalisant certains thèmes de Montesquieu, dont il avait d'ailleurs produit d'assez infidèles traductions en hongrois et en allemand. Il avait tiré comme enseignement de la Révolution française que l'absolutisme est inséparable de la décadence de la noblesse et de l'ascension de la bourgeoisie non plus vers la noblesse mais contre elle, suivie de la désorientation et de la fermentation des peuples.

Il échappait mystérieusement aux foudres de la censure sourcilieuse de l'ère Metternich, en partie grâce au peu d'écho que suscitaient ses diatribes éditées à compte d'auteur. À l'époque, les censeurs craignaient avant tout la propagation des idées libérales et nationales, également combattues par le père Korvanyi qui les jugeait nuisibles à l'Empire. Il bénéficiait surtout de la bienveillante « *Protektion* » de quelques éminents vieux amis qui, pour son bien, le faisaient sans peine passer pour un original inoffensif, fondamentalement fidèle aux lois et à la monarchie malgré ses rêveries et ses grognements. Ainsi, il profitait malgré lui de ce favoritisme endémique qui imprégnait la vie publique de l'Empire des Habsbourg. Le

contenu des lettres qu'il envoyait à son fils démontrait clairement que le développement et la transmission de ses idées constituaient, à ses yeux, l'essentiel de son devoir paternel et la forme la plus élevée de confiance et d'affection qu'un père puisse offrir à son fils.

Le vieux comte Korvanyi avait été très impressionné par la floraison de talents roturiers qui accompagnait la marche des armées napoléoniennes. Il ne prônait pas l'immobilisme héréditaire. Il admettait que n'importe qui pouvait, par ses actes, s'élever « à la grandeur ». Dès lors que les descendants s'efforceraient de respecter et d'égaliser un tel père, ceux-ci seraient réputés nobles. Inversement, si le porteur du plus grand nom s'en montrait indigne, il devait être rabaissé dans l'ordre de la noblesse ou même, dans les cas criminels, à la roture, pour ne pas attenter à l'honneur de ses pairs et de ses ancêtres. D'après lui, une fonction essentielle du monde était de distribuer ce « salut » et cette « damnation » avec autant de discernement que de justice. Il fit sentir à son fils, à longueur de pages, toute l'importance de ces récompenses et de ces châtements pour empêcher la noblesse de sombrer dans la médiocrité. Il le toucha profondément en affirmant que, même si les lois actuelles de l'Empire ne mettaient pas en œuvre ce « système de justice sociale », il devait néanmoins être présent et fonctionner au cœur de chaque âme noble. Ainsi, l'élève Korvanyi grandit sous le regard mythique d'une figure ancestrale, confusément associée à l'empereur, omniprésent par ses portraits, qui jugeait son honneur. Nourri dans son désert par les seules lettres paternelles, le jeune Alexander finissait par voir en lui le messager d'un secret très ancien, d'une promesse de vie éternelle plus puissante que celle des curés. La communion dans ce mythe était la seule complicité entre le père et le fils qui, pendant ces années, se rencontrèrent au mieux une ou deux fois par an.

Tout imprégné de ces idées, Alexander était devenu un officier modèle, toujours impeccablement exact et efficace dans son service; ce qui était d'autant plus exceptionnel qu'il ne ressentait ni forte inclination ni enthousiasme romantique pour la carrière et la vie militaires. Plus tard, au contact du monde extérieur, un flot de curiosités, de désirs et d'ambitions nouvelles commença à ruisseler et modifia son paysage intérieur. L'idée d'une vie vouée seulement aux devoirs de sa charge et à l'honneur de son nom perdit un peu de sa toute-puissance.

Concrètement, pour rester un bon officier jusqu'au bout, le capitaine Korvanyi devait tuer von Wieldnitz.

KARPATIA

As he was following the well-known streets leading home without seeing them, the count Korvanyi was not wondering why he was going to fight a duel but rather how. The combination of the circumstances and his upbringing made the first question absurd. He didn't feel that he was facing a tragic test, but a technical issue. He had no doubt that there was a code of honour making comrades kill one another. On the contrary, he was disgusted by the mediocrity and the baseness by which he felt surrounded. Although conscious of the overweening pride of this superior attitude, he didn't dare questioning it, as it had been supporting him for so long he might have slumped without it.

This attitude had developed during his years of education at the military school. A long lean period was bound to lead him from childhood to adulthood, eradicating quickly all traces of the former and turning the latter one into the engraving of a flyleaf of a military manual. His only weapon against loneliness, the sterility of his studies and the omnipresence of regulation was the inner discipline, the sense of honour and the consciousness of the nobility of his ancestors; all the things that formed the core of the letters his father sent him and which took up the obsessions of his vehement works on the regeneration of nobility.

In fact, according to his father, the Christian faith was much rather a tool serving social conservatism than a moral to be applied indistinctively to nobles and commoners. The Hungarian family after having been strictly Calvinist for a long time reconverted out of pragmatism when it joined the deeply Catholic Monarchy of the Hapsburgs. Of the religion, father Korvanyi kept practically nothing but a certain dogmatic rigidity. As for the conduct of the aristocracy, he replaced it by some strange mixture of stoical mysticism of duties and faith in the honour of his name, which was on the verge of the cult of the ancestors. According to his turn of phrase, for a nobleman, the ancestors were "always living in the unique and immortal person of his Name". He protested, less and less cautiously with the age, against the social uniformity of the Christian doctrine and against the monarchical absolutism, radicalizing certain themes of Montesquieu, of whom he produced by the way quite unfaithful translations into Hungarian and German. As a lesson from the French Revolution he deduced that absolutism is inseparable from the decadence of nobility and the rise of bourgeoisie not towards nobility but against it, followed by the disorientation and fermentation of peoples.

He mysteriously got away from the wrath of the finicky censure of the Metternich era, partially due to the poor reverberations caused by his diatribes that he edited as an author. At the time, the censors feared most of all the propagation of liberal and nationalist ideas that father Korvanyi also fought against considering them harmful for the Empire. He enjoyed most of all the benevolent "*Protektion*" of certain prominent old friends who, for his sake, made him easily look like an inoffensive eccentric, basically faithful to the laws and the Monarchy despite his dreams and grunts. This way, he enjoyed despite himself this endemic favouritism that permeated the public life of the Hapsburg Empire. The content of the letters he sent to his son clearly revealed that the development and the passing on of his ideas formed, in his view, the essence of his fatherly duties and the highest form of confidence and affection a father could offer his son.

The old count Korvanyi had been very impressed by the flourishing of common talents that accompanied the march of the Napoleonic armies. He didn't advocate hereditary immobilism. He accepted that anybody could rise "to greatness" by his acts. From the moment the descendants tried to respect and equal such a father, they would be considered nobles. Conversely, if the bearer of the greatest name showed himself unworthy of it, he would have to be reduced in his rank in nobility or, in criminal cases, to the status of a commoner, in order not to undermine the honour of his peers and his ancestors. In his view, one of the most important functions of a monarch was to distribute this "salvation" and this "damnation" with both good judgement and justice. He made his son feel, throughout entire pages, all the importance of these rewards and punishments to stop nobility from declining into mediocrity. He moved him deeply by saying that even if the current laws of the Empire didn't pursue this "system of social justice", it had to be nonetheless present

and functioning in the heart of all noble souls. Thus, the student Korvanyi grew under the mythical gaze of an ancestral figure confusedly associated with the Emperor and omnipresent through his portraits, who judged his honour. Nourished in his vacuity only by the paternal letters, the young Alexander ended up seeing in him the messenger of a very ancient secret, of the promise of an eternal life that was more powerful than that of the priests. The communion in this myth was the only complicity between father and son who during these years met once or twice a year at best.

Filled throughout with these ideas, Alexander became an exemplary officer, always impeccably accurate and efficient in his service; which was all the more exceptional as he felt neither a strong inclination nor a romantic enthusiasm for the military career and life. Later, with the contact with the outside world, a flood of curiosities, desires and new ambitions started to stream and change his inner landscape. The idea of a life consecrated solely to the duties of his office and the honour of his name started to lose some of its all-mightiness.

Concretely, to remain a good officer through and through, Captain Korvanyi had to kill von Wioldnitz.

Translated by Klara Peer

KARPATIA

Miközben Korvanyi gróf a jól ismert, hazafelé vezető utcákat róttá, anélkül hogy valójában bármit érzékelt volna maga körül, nem azon tünődött, miért fog párbajozni, hanem azon, hogy hogyan. A tényállásból és neveltetéséből egyaránt fakadóan az első kérdést teljességgel abszurd is lett volna feltennie magának. A párbajt nem tragikus próbatételnek, hanem technikai problémának tekintette. Semmi kivétnevalót nem talált abban, ha két katona úgy rendez el egymás között valamilyen becsületbeli ügyet, hogy az egyikük esetleg belehal, sőt. Csakis undorral tudott gondolni az őt körülvevő középszerű és hitvány emberekre. S noha tisztában volt ennek a felsőbbrendű póznak minden göggyével, eszébe sem jutott lerázni magáról, hiszen oly régóta része volt az életének, hogy nélküle talán össze is omlott volna.

Ez a fajta lenézés a kadétiskolában töltött évek alatt alakult ki nála. A kemény és hosszú kiképzés átvezette a gyermekkorból a felnőttkorba, rohamsebességgel kitorolte belőle a gyermekkor minden nyomát, s a katonai tankönyvek borítóját díszítő metszetekhez hasonló felnőttkort ígért. A magány, az unalom, a tanulmányok meddősége és a szabályzat mindenhatósága ellen az egyetlen menedéket az önfegyelem, a becsületértés és nemesi származásának biztos tudata nyújtotta számára, csupa olyasmi, aminek fontosságára azok a levelek intették, amelyekben apja újra és újra kifejtette neki a nemesség megújhodásáról alkotott és több heves értekezésben közzétett már-már rögeszmés nézeteit.

Igen, apja szerint a keresztény hit sokkal inkább a társadalmi konzervativizmus szolgálatába állított eszköz volt, mintsem erkölcsi mérce, amelyet megkülönböztetés nélkül kell alkalmazni nemesekre és közrendűekre. A sokáig hithű kálvinista magyar család pragmatikus okokból váltott felekezetet, az erősen katolikus Habsburg Monarchiához való csatlakozáskor. A vallásból az öreg Korvanyi csupán egyfajta dogmatikus merevséget őrzött meg.

Vérbeli arisztokrataként magát a vallást a kötelesség sztoikus miszticizmusának és a név becsületében való hitnek a különös keverékével helyettesítette be, amely oly közel állt ősei kultuszához. Homályos megfogalmazása szerint egy nemes számára az ösök „a Név egyedi és halhatatlan mivoltában élnek tovább”. Ahogy korosodott, egyre kevésbé volt óvatosa a keresztény doktrína társadalmi uniformizmusa és az abszolút monarchia elleni lázadásában, szélsőséges értelmezést adva Montesquieu egyes gondolatainak, amelyeket egyébként meglehetősen szabadon magyarra és németre is lefordított. A francia forradalomból azt a tanulságot vonta le, hogy az abszolutizmus elválaszthatatlan a nemesség dekadenciájától és a polgárság nem a nemesség irányába, hanem annak ellenében történő felemelkedésétől, amelyet a talaját veszített nép forrongása követ.

A Metternich-korszak szigorú cenzúrájának haragját rejtélyes módon elkerülte, már csak azért is, mert saját költségén kiadott dörgedelmei nem keltettek túl nagy visszhangot. Ebben az időben a cenzorok főként a liberális és nemzeti eszmék terjedésétől tartottak, márpedig az öreg Korványi – mivel úgy érezte, ártalmasak a Birodalom számára – szintén fellépett ellenük. Főként néhány kiváló régi barátja jóindulatú pártfogását élvezte, akik kizárólag az ő érdekeit szem előtt tartva minden különösebb nehézség nélkül elhitették a világgal, hogy csupán egy ártalmatlan csodabogár, aki hagymázás elképzelései és állandó zsörtölődése ellenére alapvetően tiszteli a törvényt és a végletekig hűséges a monarchiához. Így – akár akarta, akár nem – végeredményben a Habsburg Birodalom közéletét sokáig átható kegyenrendszer haszonélvezőjévé vált. Fiának küldött levelei tartalmából világosan kiderült, hogy eszméinek részletes kifejtése és továbbadása jelentette számára nemcsak a legfőbb apai feladatot, de annak a bizalomnak és szeretetnek a legmagasabb rendű megnyilvánulását is, amit egy apa a fiának nyújthat.

Az öreg Korványi gróf elégedetten szemlélte, hogy a napóleoni seregek vonulásának nyomában milyen szépen virágnak indult a közrendűek között a tehetség. Nem hitt a társadalmi rendek hagyományos átjárhatatlanságában. Inkább azt vallotta, hogy cselekedetei által bárki képes lehet „nagy dolgokra”. Azokat a fiakat például, akik kellő tisztelettel próbálnának apáik nyomdokába lépni, akár nemeseznek is lehetne tekinteni. És fordítva, ha a legpatinásabb család valamely képviselője méltatlannak bizonyulna az általa viselt névre, a továbbiakban egyszerű köznemesi rangba kerülne, sőt, becstelenség elkövetése esetén akár meg is foszthatnák rangjától, nehogy foltot ejtsen ősei és a vele egyivásúak becsületén. Úgy vélte, az uralkodó legfontosabb feladata, hogy körültekintéssel és igazságon osztogassa ezt az „üdvösséget” és „kárhozatot”. Hosszú oldalakon keresztül győzködte fiát a jutalmazás és a büntetés fontosságáról annak megakadályozása érdekében, hogy a nemesség a közpszerűségbe süllyedjen. A fiút mélyen megérintette, amikor apja azt állította, hogy noha a Birodalom jelenlegi törvényei nem valósították meg a „társadalmi igazságosság rendszerét”, az valamilyen módon mégiscsak ott munkálkodik minden nemes lélekben. Korványi az iskolában tehát valami ősi, mitikus árnyalak itélő tekintetétől kísérve nőtt fel, akit fejében homályosan az arcképeken mindenütt jelen lévő császárral kapcsolott össze. S ebben az alakban a sivár környezetben kizárólag apja leveleiből táplálkozó fiatal Alexander végül valami féle ösrégi titok, a papok hirdette változatnál jóval vonzóbb örök élet hívívójét látta. Apa és fia között, akik ebben az időszakban legfeljebb évente egyszer vagy kétszer találkoztak, egyedül ez a hitbéli közösség, ez a mítosz teremtett némi cinkosságot.

Ezek az eszmei alapokon Alexanderből mintaszerű, a szolgálatban mindig kifogástalanul és hatékonyan teljesítő tiszt lett, ami azért különös, mivel soha nem érzett sem kivételes

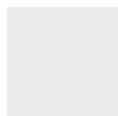
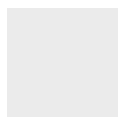
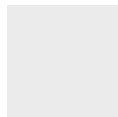
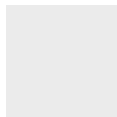

vonzalmat, sem romantikus lelkesedést a katonai élet és pályafutás iránt. Később, amikor élénkebb kapcsolatba került a külvilággal, új tapasztalatok, vágyak és célkitűzések özöne árasztotta el, ami egészen átrendezte belső világát. A gondolat, hogy kizárólag tisztí kötelességének és neve becsületének szentelje életét, valamelyest veszített mindenhatóságából.

Jelen helyzetben viszont, ha a végsőkig jó katonatiszt akart maradni, Korványi kapitánynak meg kellett ölnie von Wieldnitzet.

Hajós Katalin fordítása

ELISABETH VAN NIMWEGEN

De smaak van ijzer portrays the breakdown of a special friendship between two young women at a theatre academy. When Marie, the main character, is admitted to the acting programme, while Fanny has to leave the academy after their first year, the symbiotic bond between them comes under strain. Marie finds it hard to cope with the demands of the programme. The person she must become in order to be a good actor seems incompatible with the person she has been up to now. Marie is forced to make a choice.

Elisabeth van Nimwegen (b. 1976) trained as an actor, graduated from the Maastricht Theatre Academy in 2001. Together with a former fellow student she set up her own company, with which she produced site-specific performances. She also worked as a freelance actor with various theatre companies, and appeared in television series like *De troon* (*The Throne*), *Deadline* and *Annie M.G.* *The Taste of Iron* is her first novel.

A könyv témái egy színiakadémiai környezetben a barátság, a művészet, az erotika és az identitás elvesztése. Amikor Mariet, a főszereplőt beveszik a színjátszó programba és a barátnője, Fanny kiesik az első év végi rostán, ez nem tesz jót a barátságuknak. Marienak nehezeére esik, hogy megfeleljen a program, a vezető tanár elvárásainak, mintha ahhoz, hogy jó színész váljon belőle, fel kéne adni a személyiségét.

Elisabeth van Nimwegen (1976) színésznek tanult a Maastrichti színházi akadémián. Dolgozott különböző társulatokkal, szerepelt televíziós sorozatokban is, mint *A trón* című, a VARA tévétársaságnak dolgozik. *A vas íze* az első regénye.

VAN OORSCHOT, THE NETHERLANDS

DE SMAAK VAN IJZER

Tot mijn verbazing is de zware eikenhouten deur van de school nog open. Er zit niemand bij de receptie. Ik buig over de balie en til de telefoon naar me toe. De huistelefoon in onze keuken gaat een keer over, dan wordt er opgenomen.

'Met Wannes.' Zijn stem klinkt veel opgefokter dan normaal. Ik verbaas me erover dat hij thuis is op een vrijdagavond.

'Hé, met Marie, is Fanny...'

'Marie, eindelijk! Mijn god waar ben je?'

'Op school, hoezo?'

'Daar heb ik gebeld maar ze zeiden dat je al was vertrokken. Weet je het al?'

'Wat?'

'Fanny ligt in het ziekenhuis. Ik heb haar gevonden beneden in de hal, ze lag bewusteloos op de grond. Ik heb meteen een ambulance gebeld.'

'Wat? Hoezo? Wat is er dan met haar?'

'Ze vermoeden een buitenbaarmoederlijke zwangerschap, ze wordt nu met spoed geopereerd. Haar ouders zijn meteen gekomen, ze zouden bellen als ze meer wisten. Ik eh, ik zeg het maar gewoon zoals het is: ze weten nog niet of ze het gaat halen.'

Ik laat de telefoon zakken en hang op. Roerloos sta ik in de hal. Zolang ik niet beweeg, ben ik nog niet verloren. Bewegen is in actie komen, dit lot aanvaarden, de schuld op me nemen. Ik wil voor altijd zo blijven staan. Naar het ziekenhuis durf ik niet. Ik kan die ouders niet onder ogen komen, haar niet, niemand niet.

De houten deur gaat open maar ik kijk niet op of om. Een gestalte komt op me afgelopen.

'Daar ben je.'

Ik zeg niets terug. Ik ga nooit meer iets zeggen, ieder woord zal zinloos zijn en zal niet terug kunnen draaien wat er vanavond is gebeurd. Een hand tilt mijn kin omhoog. Ik weet van wie die hand is. Ik sla mijn ogen neer en zwijg. De hand laat mijn kin los, strijkt over mijn haar, zakt af naar mijn nek. Het is niet onaangenaam. De hand is warm en droog. Het hoofd nadert, zwenkt naar links, ik voel een wang langs de mijne strijken. Warme adem blaast tegen mijn oorschelp.

'Geil dier dat je bent.'

Hij legt zijn handen op mijn heupen, duwt me tegen de balie. Ik voel zijn kruis tegen het mijne drukken. Zijn overhemd ruikt naar strijkwater. Even zie ik voor me hoe zijn vrouw op zondagmiddag, kijkend naar de televisie, in de woonkamer zijn overhemden strijkt. Eerst de kraag, dan de schouderstukken, de rug, de voorkant, ook tussen de knoopjes, en als laatste de mouwen, de manchetten. Verder ruik ik iets zoets en metaligs, een gewaagde aftershave? Zijn tong priemt nu in mijn oor. Zijn ene hand is afgedaald naar mijn bil en knijpt er hard in, de andere hand probeert zich onder het strakke randje van mijn beugelbeha te wurmen. Dat lukt niet, de hand geeft op, daalt af naar de andere hand, die van de bil, samen tillen ze me op. Ik stribbel niet tegen. Hij kan me net houden en loopt de deur van de receptie in, door naar het administratiehok. Gehaast, onvast door de alcohol, legt hij me op het bureau-

eiland in het midden. Ik kijk omhoog naar de samengeperste vezels in de platen van het systeemplafond. De platen zijn wit geleverd maar de verf heeft niet alles gedekt, overal zijn nog donkere stukjes te zien.

Hij doet de deur achter zich dicht en tikt het licht uit. Dat geluid ken ik, ik heb het eerder gehoord, niet zo lang geleden. Ik lig tegen iets hards aan. Met mijn hoofd duw ik het weg. In de stille ruimte klinkt het geluid van een telefoontoestel dat op de grond klettert. Ik schrik ervan en veer op. Nu heb ik me bewogen. De eerste stap in mijn leven zonder Fanny – of ze gaat dood, of ze vergeeft me niet – is gezet. Door deze telefoon, het toestel dat ik net van tafel heb gestoten, zei ik een paar uur eerder tegen de meest dierbare persoon op de hele wereld dat ik moest spelen en niet naar haar toe kon komen. Dat ze maar een paracetamol moest nemen. Ik heb opgehangen en ik heb tegen Lidy gezegd dat het aanstelleritis was. Toen ik halfnaakt over de vloer kroop als Eboli, kroop Fanny over de gang om hulp te zoeken.

Mijn onderbenen bungelen over de bureaurand naar beneden. De man schuift de sleehakken van mijn voeten en strekt mijn benen over zijn schouders, aan weerszijden van zijn hoofd. Voor het eerst sinds het telefoongesprek met Wannes komt er iets van kracht terug in mijn lijf. Ik zet mijn voeten op zijn borst en duw hem weg.

‘Klein krenge.’ Hij lacht, ik zie zijn tanden in het halfduister. ‘Kom hier.’ Hij ziet het niet als verzet, hij denkt dat ik hetzelfde spel speel als net op de vloer, toen ik Eboli werd. Hij pakt me hardhandig bij mijn benen en schuift me naar zich toe. Ik klap met mijn achterhoofd op de tafel. Zijn handen graaien onder mijn rokje en trekken gretig mijn onderbroek naar beneden. Net als ik omhoog kom, buigt hij zich over me heen en grijpt me bij mijn keel. Met één hand omsluit hij mijn hals. Zijn andere hand rommelt aan zijn riem. Hij drukt me hard tegen het bureaublad. *Deze man... moet kapot*, echoot het door mijn hoofd. De broek hangt nu open. Hij buigt zich over me heen. Zijn lippen zijn vlak bij de mijne, hij hijgt in mijn gezicht. Ik ruik bier, maagassen en een kansloos vleugje pepermunt. In één seconde, als een instinct dat alleen maar aangewakkerd hoefde te worden, ingebed, al die tijd, wachtend op de juiste omstandigheden, op het juiste moment, open ik mijn mond en bijt zo hard als ik kan in die zwavelmond. Zijn lip is een stuk taaier en sponziger dan ik verwachtte. Onze snijtanden snijden natuurlijk al miljoenen jaren niet meer, niet echt, niet zoals een roofdier op de steppe.

THE TASTE OF IRON

To my surprise, the school's heavy oaken door is still open. There's no one at reception. I lean across the counter and pull the telephone toward me. The house phone in our kitchen rings once, then someone answers.

‘Wannes here.’ His voice sounds much more agitated than usual. I’m surprised he’s home on a Friday night.

‘Hi, it’s Marie. Is Fanny—’

‘Marie, finally! My God, where are you?’

‘At school, why?’

‘I called there but they said you’d left. So have you heard?’

'Heard what?'

'Fanny's in the hospital. I found her downstairs in the front hall, she was lying on the floor, unconscious. I called an ambulance right away.'

'Huh? What d'you mean? What's wrong with her?'

'They suspect an extrauterine pregnancy. She's having emergency surgery right now. Her parents came right away, they'll call as soon as they know more. I, um, I'll give it to you straight: they don't know whether she'll make it.'

I lower the receiver and hang up. I stand motionless in the foyer. As long as I don't budge, I'm not lost. To move is to take action, accept this fate, assume the blame. I want to stand here like this forever. I don't dare go to the hospital. Can't face the parents, can't face her, can't face anyone.

The wooden door opens, but I don't look or turn. A figure walks toward me.

'There you are.'

I do not answer. I'll never say anything again, every word will be pointless and incapable of undoing what happened tonight. A hand lifts my chin. I know whose hand it is. I cast my eyes downward, remain silent. The hand releases my chin, strokes my hair, moves down to my neck. It is not unpleasant. The hand is warm and dry. The head approaches, veers to the left, I feel a cheek rub alongside mine. Warm air puffs against my ear.

'Horny beast.'

He places his hands on my hips, pushes me up against the counter. I feel his crotch press against mine. His dress shirt smells of ironing water. In a flash I see his wife ironing his shirts in the living room on a Sunday afternoon while she watches television. First the collar, then the shoulders, the back, the front panels, between the buttons too, and lastly, the sleeves, the cuffs. I also smell something sweet and metallic: a daring after-shave? Now his tongue stabs in my ear. His one hand has descended to my buttock and squeezes it hard, the other hand tries to wriggle under the tight elastic of my bra. It does not succeed, the hand gives up, descends to the other hand, the one on the buttock, together they lift me up. I don't resist. He can only just hold me, and walks through the door into reception and on to the administration office. Hurriedly, wobbly from the alcohol, he lays me on the island of desks in the middle of the room. I look up at the pressed fiber of the ceiling panels. The panels are painted white but the paint hasn't covered them completely, dark bits still show through all over.

He closes the door behind him and taps the light off. I know that sound, I've heard it before, not so long ago. I am lying against something hard, and nudge it away with my head. The clatter of the telephone as it crashes to the floor resounds in the quiet room. I sit up with a fright. Now I have moved. The first step in my life without Fanny – either she dies, or she doesn't forgive me – has been taken. A couple of hours ago, through this very telephone, the phone I have just knocked off the table, I said to the person I cherish most in the world that I had to act and couldn't come to her. That she should just take a Tylenol. I hung up and rolled my eyes at Lidy: sick, my foot. While I was crawling half-naked across the floor as Eboli, Fanny was crawling through the downstairs hall looking for help.

I my lower legs dangle over the edge of the desk. The man slides the wedges off my feet and extends my legs over his shoulders, one on either side of his head. For the first time since the phone call with Wannes, something resembling strength returns to my body. I put my feet on his chest and shove him away.

'Little bitch.' He laughs, I see his teeth in the semidarkness. 'Come here.' He does not see it as resisting, he thinks it's the same game as earlier tonight on the floor, when I became Eboli. He grabs hold of my legs and slides me toward him. The back of my head bangs against the table. His hands grope under my skirt and greedily tug at my underwear. Just as I manage to sit up, he leans over and grabs me by the throat. A single hand encloses my neck. His other hand fumbles with his belt. He pushes me hard against the tabletop. *This man... must be broken*, it echoes through my head. The trousers are now hanging open. He bends over me. His lips are close to mine, he pants in my face. I smell beer, stomach gas and a futile whiff of peppermint. In a single second, like an instinct that only has to be triggered, embedded all that time, just waiting for the right circumstances, for the right moment, I open my mouth and bite as hard as I can into that sulfurous mouth. His lip is a lot tougher and spongier than I'd expected. Our incisors haven't actually cut anything for millions of years, of course, not really, not like a predator on the steppe.

Translated by Jonathan Reeder

A VAS ÍZE

Legnagyobb meglepetésemre a iskola súlyos tölgyfaajtaja még nyitva van. A recepción senki nem ül. Athajlok a recepciós pulton és magamhoz húzom a telefont. A konyhánkban lévő vonalas telefont egyetlen csengés után felveszi valaki.

– Tessék, Wannese.

A hangja még a szokásosnál is zaklatottabb. Csodálkozom, hogy otthon találok, pedig péntek este van.

– Szia, Marie vagyok. Fanni ott...

– Marie, na, végre! Te jó ég! Hol vagy?

– Iskolában. Miért?

– Kerestelek telefonon ott, de azt mondták, már eljöttél. Hallottad?

– Mit?

– Fanni kórházba került. Én találtam rá lent, az előtérben. Esméletlenül feküdt a földön. Hívtam rögtön a mentőket.

– Hogy mi? Hogyhogy? Mi történt vele?

– Méhen kívüli terhességre gyanakodnak, most azonnal megoperálják. Rögtön jöttek a szülei. Majd telefonálnak, ha sikerül többet megtudniuk. De... öö... megmondom, ahogy van: még nem tudják, túléli-e.

Leeresztem a karom, és leteszem a telefont. Mozdulatlanul állok az előcsarnokban. Amíg mozdulatlan maradok, semmi sincs veszve. Amint megmozdulok, akcióba lendülök, elfogadom ezt a sorsot, beletörődöm, hogy az én hibám. Örökre így akarok maradni, itt állva. Nem merek bemenni a kórházba. Nem tudok szembesülni a szüleivel, övele, senkivel sem.

A faajtó kinyílik, de én nem nézek fel vagy körül. Egy alak közeleg felém.

– Hát itt vagy.

Nem reagálok semmit. Soha többé nem mondok semmit. Minden szó értelmetlenné válik, és többé nem lehet visszacsínálni, ami ma este történt. Egy kéz megemeli az államat.

Tudom, kié a kéz. Lesütöm a szememet és hallgatok. A kéz elengedi az államot, végigsimit a hajamon, lekúszik a nyakamra. Nem kellemetlen. A kéz meleg és száraz. A fej közelit, kiter balra, érzem, ahogy egy orca végigsiklik az enyémen. Meleg lehelet fúj az fülkagylómba.

– Micsoda kis tüzes állat vagy!

A csipőmre teszi a kezét, nekinyom a recepciós pultnak. Érzem, ahogy az ágyéka az enyémmel feszül. Az ingének vasalóvíz illata van. Hirtelen magam előtt látom, ahogy a felesége vasárnap délután, tévénézés közben, a nappaliban az ingeit vasalja. Először a gallérrját, aztán a vállrészt, a hátát, az elejét, a gombok között is, és végül az ujját, a mandzsettákat. Valami édes és fémese illatot is érzek, egy merészebb after shave? A nyelve most a fülembé fűrődik. Az egyik keze lecsúszott a fenekemre, és keményen belemarkol, a másik keze próbál beférkőzni a melltartóm merev pereme alá. Sikertelenül, így a kéz feladja, és lecsúszik a másik, a fenéken lévő mellé, hogy együtt felemeljenek. Nem hadakozom ellene. Épp meg tud tartani, és bemegy a recepció ajtaján, egészen az irodafülkéig. Sietve, az alkoholtól kissé bizonytalanul az íróasztal lapjának közepére fektet. Felnézek a mennyezeti panelek összehúzó rostjaira. A paneleket fehérre festették, de a festék nem fogta be mindenhol, sok helyen kilátszik egy-egy sötét darab.

Becsukja maga mögött az ajtót, és lekattintja a villanyt. Ezt a hangot ismerem, már hallottam, nem is olyan régen. Valami keménynek nyomódom. Odébb lököm a fejemmel. A néma helyiségben a földre csattanó telefonkészülék hangja hallatszik. Megrémülök tőle, felpattanok. Most megmozdultam. Megtettem életem első lépését Fanni nélkül – hiszen vagy meghal, vagy soha nem bocsát meg. Ezen a telefonon, ezen a készüléken, amit épp levertem az asztalról, ezen keresztül mondtam már órával ezelőtt a világon számomra legkedvesebb személynek, hogy a színpadon kell lennem, és nem tudok odamenni. Hogy vegyen csak be egy paracetamolt. Letettem a kagylót, és Lidinek csak annyit mondtam: a szokásos hipochondria. Amíg én félmeztelenül a színpadon küsztem Eboli szerepében, Fanni a folyosónkon keresett küszva segítséget.

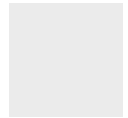
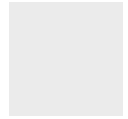
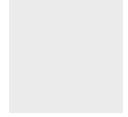
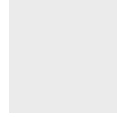
Az alsólábszáraim lelőgnak az asztallapról. A férfi lehúzza mindkét lábfejemről a telitalpú cipőket, és a vállára, a feje mellé két oldalra kinyújtja a lábamat. A Wannes-szel folytatott telefonbeszélgetés óta most először tér vissza az erőm valamennyire. A talpaimat a mellkasának feszítem és ellököm magamtól.

– Te kis kurva! – neveti. Fogai kirajzolódnak a felhomályban. – Gyere csak ide!

Nem tiltakozásként fogta fel. Azt hiszi, ugyanazt a játékot játszom, mint az imént a színpadon, amikor Ebolivá váltam. Könnyörtelenül megragadja a lábaimat és maga felé húz. A tarkóm az asztal lapjának ütődik. Kezei a szoknyám alatt markolóznak, és mohón húzzák lefele az alsóneműmet. Épp amikor sikerül felülnöm, fölém hajol és megragadja a torkomat. Egyetlen kézzel átéri a nyakamat. A másik keze az övén matat. Durván nekinyom az asztallapnak. *Ezt a férfit... tönkre kell tenni*, visszhangzik a fejemben. A nadrágja már kigombolva lóg. Fölém hajol. Az ajkai közel az enyémhez, az arcomba liheg. Sör, gyomorgázok és egy kis teljesen hatástalan mentol szaga csap meg. Egyetlen másodperc sem telik el, és én – mintha valami ösztön lenne, amit csak fel kellett ebreszteni, ami mindez idő alatt ott szunnyadt, és a megfelelő körülményekre, a megfelelő pillanatra várt – kinyitom a számat és amennyire durván csak tudok, beleharapok a kénes szájba. Az ajka valamivel keményebb és szivacsosabb, mint vártam. A mi metszőfogaink, természetesen, már évmilliók óta nem harapják azt, már nem harapnak úgy, mint a sztyeppei ragadozóké.

Máthé Veronika fordítása

KARIN PESCHKA

Vienna, 1954. Lydia, Dragan, and Heinrich are among the uprooted, living in a shed, each seeking a personal vision of postwar society. Dragan, a Serb, is struggling for some sort of normal life. Lydia loses herself in the hope that her fiancé will someday return from his confinement as a POW. Heinrich, the “punching doll”, has worked out his own world of thoughts, wandering through the streets, provoking passersby to strike him, taking physical and verbal blows to free himself of the stain of war that, deep down, still lingers in society. This novel tells of the ambivalent relationship between three people looking for stability and security.

Karin Peschka (1967 Eferding) Her career experience includes working with alcoholics and unemployed youth. She won the Floriana Prize for Literature with her first novel.

Bécs, 1954. Lydia, Dragan és Heinrich gyökértelenül él egy fészkerben, és mindegyikük más képet fest magának a háború utáni társadalomról. Dragan valamiféle normalitásért küzd, Lydia reménykedik, hogy jegyese egy napon visszatér a hadifogságból. Heinrich, a „pofozóbábu”, a fizikai és lelki bántalmazások arra kellene neki, hogy felszínre hozza a „háborúférgyet”, amely még mindig mélyen megbújik az emberekben. A regény hallatlan nyelvi erővel mesél három olyan ember kapcsolatáról, akik stabilitást és tartást adnak egymásnak, akik ragaszkodnak a reményhez.

Karin Peschka (1967) szociális munkásnak tanult, dolgozott alkoholbetegekkel és munkanélküli fiatalokkal, de online-szerkesztőként és projektszervezőként is. Első regnyéért megkapta a Floriana Irodalmi Díjat.

OTTO MÜLLER VERLAG, AUSTRIA

WATSCHENMANN

Ein Mann steht in seinem Zimmer, ganz nah am Bett. Dämmt schon draußen, und drinnen wohl auch. Im Krankenhaus rollt vorsichtig der Tag an, die Nachtschwester hantiert mit Schüsseln herum, wird die Leut' waschen jetzt. Sie öffnet die Tür, schaut halb herein. „Ich pass' schon auf“, sagt der Fremde und deutet auf Heinrich. „Er darf nicht aufstehen“, sagt die Schwester. „Und nicht weglaufen, ich weiß“, antwortet er, während die Tür zugeht. Er kneift die Augen zusammen. „Dich kenn' ich“, stellt der Mann fest. „Woher kenn' ich dich?“ „Sie sind der Lodige“, sagt Heinrich. Und hustet. Kratzt ihm der Hals vom Nichtreden, vom tiefen Schlaf in der trockenen Luft. „Der Lodige.“ Der Mann prüft den Namen. „So hat mich auch noch keiner genannt.“ Er kommt noch näher an Heinrich heran, wieder so ein Berg, der sich bewegt. Trägt aber keine Lodenjacke wie das letzte Mal, sondern einen Morgenmantel, schön gemustert mit Schottenkaro. Er greift nach dem Krankenblatt, hält es in das diffuse Licht beim Fenster. „Steht kein Name drauf“, meint er und hängt es zurück. Lang schaut er Heinrich an, schaut ihm direkt ins zerschlagene Gesicht. Bis es ihm einfällt: „Du bist auf der Straße g'essen. Ich hab' doch g'sagt, du sollst aufpassen.“ Besoffen war er also nicht, der Lodige. Damals, als er Heinrich vor dem Bierkrugmann beschützt hat. Oder umgekehrt. „Dass du dich noch erinnern kannst an mich“, sagt Heinrich und versucht, sich aufzusetzen. Das kommt ihm neu an, dass er einen Älteren duzt. Den Lodigen wohl auch, ist ein Anflug von Missgunst in seiner Miene, einen Moment lang aber nur. Senkt sich gleich das Biedere drauf, ist ein Gleichmut bis zur Gleichgültigkeit, eine Neugier, die sich nicht stören lässt. „Sitzt nicht alle Tag' einer auf der Straß'n im Winter.“ „War schon Frühjahr.“ „Kalt war's, zu kalt für sowas.“ Der Lodige zieht einen Sessel heran. Die Enden des Gürtels, der den Morgen-mantel über dem Bauch zusammenhält, baumeln zwischen den Beinen. „So“, sagt er. „Red. Wie heißt?“ „Heinrich.“ „Heinrich also.“ Der Lodige kratzt sich unter dem Kinn, ist ein Männer-geräusch, dieses Kratzen auf der bartigen Haut. „Hab' einmal einen Buben g'habt, der so g'heißen hat.“ „Was ist passiert?“ Heinrich rutscht zurück im Bett, langsam, der Schmerz wacht auf dabei. „G'storben. Ist in einen Brunnen g'fallen.“ Der Regen klopft stärker an die Scheiben, sprüht kühl herein, das eine Fenster ist gekippt. „Frisch ist's worden in der Nacht“, meint der Lodige. Erzählt dann weiter von seinem Sohn. „Wir haben zwei Tage gesucht, über-all.“ „Hat keiner an den Brunnen gedacht?“ Der Lodige schüttelt den Kopf. „Nein. Der war eh vergittert. Nur, ... aber egal.“ Er greift zum Tisch und gibt Heinrich ein Glas. So groß ist der Mann, der muss sich nicht beugen und strecken, kommt überall hin ohne Aufwand. Heinrich trinkt. „Halbmann“, sagt der Lodige, „kannst Franz zu mir sagen.“ Heinrich antwortet nicht. „Oder ,Lodiger'. Lodiger ist auch gut.“ „Aber wenn er vergittert war?“, fragt Heinrich. „Da war er's halt grad nicht.“ Nach und nach kommt ein Gespräch zustande. Es stockt an allen Ecken und Enden. Gemüsehändler ist der Halbmann, in Gumpoldskirchen. Hat dort auch einen kleinen Heurigen. Eine Frau und einen Stall voll Kinder. Mädels sind's, fünf. „Wie die Orgel-pfeifen“, sagt der Lodige. Die Älteste wird schon vierundzwanzig im September. Die Jüngste ist vierzehn. „Die ist mir die Liebste.“ „Warum?“ Heinrich dreht sich, bis die Beine über den Bettrand hängen. Er schaut nach seinem Gewand. „Die Grete ist jetzt schon fast größer als die andern. Und einen Spruch hat s', ideal

fürs G'schäft.“ Der Halbmann fischt mit einem Fuß nach Heinrichs Schuhen, holt sie hervor unterm Bett. Heinrich tastet sich hinein, ohne Socken. Sinkt aber gleich wieder zurück, als er aufstehen will. „Bist verletzt, musst warten, bis es gut ist.“ Heinrich schüttelt den Kopf. Auch das tut weh. Es gibt nichts, es gibt keine einzige Bewegung, die nicht schmerzt. Will sich in seine Lethargie verziehen, will sich das Reptil vorstellen, vergessen, was ihn drängt. Soll man ihn halt festnehmen. Dragan und Lydia wandern vorbei in seinen Gedanken. In seiner Verlorenheit. Helene fällt ihm ein, die Flecken. Elmer. Der würd' ihn rausholen, Dragan auch. „Woran denkst?“ Der Lodige hat ein feistes Ge-sicht, grau ist es und müd'. Da ist noch mehr dahinter als eine Krankheit, vielleicht der Kummer um den toten Sohn. „Wie alt wär' dein Bub jetzt?“, fragt Heinrich, fragt Heiner, fragt Hein. Der Lodige winkt ab. „Zeit wird's.“ Er schnauft beim Aufstehen, drückt sich die Hand in die Leiste, wo das Bruchband verhindert, dass ihm die Eingeweide rausfallen. „In zwei Stund' wird operiert“, sagt er, und dass er einen Hunger hat und einen Eimer aussaufen könnt', so durstig ist er. Will schon aus dem Zimmer gehen, da fällt ihm ein: „Laufst eh nicht weg, oder? Hab's der Schwester versprochen.“ Nichts kommt von Heinrich. Kann jeden anlügen, aber den da nicht, seltsam ist das. Der Lodige, schon die Hand am Türgriff, wiederholt seine Frage. „Bleibst eh da?“ Langsam stellt sich Heinrich neben das Bett, sehr vorsichtig muss er sein. Dabei murmelt er vor sich hin, halblaut, ist an sich selbst gerichtet: „Man kann den Schmerz überlisten, oder den Körper. Man muss so tun, als würde man gleich wieder Ruh' geben und rasten, nur seine Notdurft verrichten oder sich waschen wollen.“ Franz Halbmann wird ungeduldig. „Was ist jetzt, rennst weg?“ Mager, krumm, hält Heinrich sich aufrecht, aber zittert dabei, so sehr strengt ihn das an. „Hab' nichts getan. Wenn ich bleib', sperren sie mich ein, wer weiß, was sonst noch.“ Jetzt sieht er zum Lodigen, der im Dämmer bei der Tür zögert. „Ich kann mich nicht einsperren lassen, ich hab' da einen Freund, der wartet, der braucht...“ „Erzähl mir nix“, unterbricht ihn der andere. „Wirst schon wissen, was du machst. Wart“, sagt er, „das G'wand wird im Kasten sein.“ Holt es. Hilft Heinrich in die Jacke, zieht ihm die Hose hoch, bindet ihm, obwohl ihn selbst jede Bewegung höllisch schmerzt, unter großer Mühe die Schuhe zu. Am Ende steht ihm der Schweiß auf der Stirn. „Kommst zu mir nach Gumpoldskirchen, ich hab ein besseres Zeug für dich als die grindigen Fetzn.“ Heinrich nickt. „Kommst?“, fragt der Lodige. Heinrich verspricht es.

“PUNCHING DOLL”

Out in the shack behind the workshop Lydia is tending to Heinrich, who had crawled into the courtyard like a dog, with a broken rib and bruises everywhere, his face swollen from many blows. Dragan didn't go into details, but only hurriedly announced that the “commie” had been lying out in the Schönbrunn Castle Park since the previous day, and couldn't have left on his own, or so he thought. “I told him to wait,” sobs Heinrich as Lydia removes the man's damp clothes. “Not a dry thread on him,” she reproaches. So Dragan had to bear down and go find the commie. And all the while, all the while... Heinrich is drying off in her cockeyed palace of a barracks, propped up now, and bandaged up as well as Lydia could manage. He has stopped crying, and lies there, staring, and

whispers. He sees how the moisture gathers under the roof; the hail and the hard rain that followed it had caused considerable damage. "Remember how you called me *pazzo*, Lydia?" She pauses. "*Pazzo*," she says. "Yes. I wanted to be a bird." – "Of all things!" Lydia goes on with her work, sorting rags and smoothing them out. "Nowadays if someone wants to do me harm, I turn into something else." – "The only thing you should be right now is quiet. Talking never made anyone better." Lydia suspected that more madness was on the way, and the hell if she was going to let herself be battered while sticking out whatever war still remained in people. She didn't want to hear any more about the war. She fiddles with her plaits, which are not holding today. "But Lydia," comes a whisper from Heinrich's bed, "don't you remember? *When you're taking a beating, make sure you're not there. And then...*" – "There's no *then* about it!" She grabbed a few wisps of her hair and went over to Henrich. "I want peace and quiet. You are going to get some sleep, and I'll be in the workshop." She tucks in the blanket and places a bucket under the leaky spot. "And once you can walk again, you and Dagan will fix the roof. And you'll do it right. It should hold up longer than last time. Y'hear?" Heinrich nods. Sheets of tin go *clack-clack*. "I want peace and quiet, and I want things tidy." "And the cobbler to come home," whispers Heinrich. But Lydia is already out the door. The courtyard is bathed in an eerie light. Water runs down off the roofs and thunders through the pewter conduits. The ground is pocked with spurts from a thousand identical, indifferent blows, and turns to mud wherever unpaved. The wall at the entrance to the workshop is filthy and will need repainting. Through the roar and thudding waft the sounds of daily life from the apartments above: one of the neighbor ladies is cooking with the kitchen window open – pots and pans being slid here and there, something plopped into boiling oil. Lydia stands close to the wall; the rain barely touches her. She cocks an ear upward. The woman above her is talking to someone, but his responses are lost in the din. Again the sizzle of fat, whose smell fills the courtyard. Lydia sniffs. Something sweet, French toast perhaps – she knows how to make it herself. *Plum French toast, oh I like you the most*, she hums, *Been all over heaven eleven times eleven*. She even had a granny once. Sat on a nice round knee and was rocked to the rhythm of verses. The image of her grandmother vanishes, and now Lydia sees another; still she listens to the movement above her. She imagines she is the one up there in the kitchen toiling over a deep pan, and nearby a plate laden with French toast ready for the table, where a man sits waiting, happy that she is such a good cook. *Where'd you learn this?*, he will ask – the cobbler – and Lydia will tell him of her Bavarian Nana, who served as cook for people of refinement until she grew too old for it, and spent her days looking after the grandchildren. She had a rhyme for every kind of food, and a story for every condiment. *Close the window*, the cobbler will say, *the rain's splashing in*. And Lydia will answer what a dummy he is: the whole apartment stinks to high heaven when you fry in fat. She'll run a rag over the windowsill. *You see*, she will say as she does, *almost nothing there, dry in a flash. The weather is out in the street, not the yard*. Because the cobbler had been away so long he'd forgotten that. *You see?* She shows him again – she can see the motion clearly right before her eyes. Down in the yard, leaning against the wall, Lydia wipes the air with her hand.

Translated by Jim Tucker

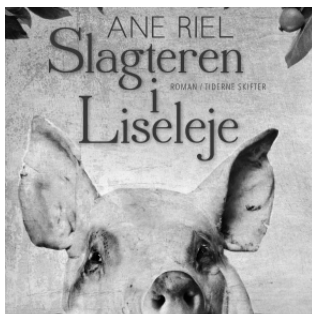
POFOZÓBÁBU

Egy férfi áll a szobában, egészen közel az ágyához. Odakint már világosodik, bent a szobában is. A kórházban lassanként indul a nap, az éjjeli nővér edényeket vesz elő, mosdatni fogja az embereket. Kinyitja az ajtót, benéz. „Vigyázok rá”, mondja az idegen, és Heinrichre mutat. „Nem kelhet fel”, mondja a nővér. „És nem futhat el, tudom”, mondja a férfi, miközben már csukódik az ajtó. Összehúzza a szemét. „En téged ismerlek”, állapítja meg. „Honnan ismerlek?” „Maga a lódenes”, mondja Heinrich. És köhög. Kaparja valami a torkát a szótlanlanságtól, a szoba száraz levegőjétől. „A lódenes”. A férfi próbálgatja a nevet. „Így még senki nem nevezett.” Még közelebb jön Heinrichhez, megint egy lépegető hegy. De most nem lódenkabátot visel, mint legutóbb, hanem egy fürdőköpenyt, skótkockás mintával. A beteglap után nyúl, az ablakon beszűrődő fénybe tartja. „Nincs rajta név”, mondja, és visszasaakasztja a beteglapot. Hosszasan nézi Heinrichet, nézi a szétvert arcát. Míg végül eszébe jut: „Az utcán ültél. Mondtam, hogy vigyázz magadra.” Tehát nem volt részeg a lódenes. Annak idején, amikor megvédte Heinrichet a söröskorsos embertől. Vagy fordítva. „Nahát, hogy te emlékszel rám”, mondja Heinrich, és próbál felülni. Ez új neki, hogy egy idősebb embert tegez. A lódenesnek is, látszik az arcán, de csak egy pillanatra. De rögtön hétköznapi kifejezést ölt, egykedvű, már-már közönyös lesz, kíváncsiságát nem lehet megzavarni. „Nem minden nap ül valaki az utcán a tél kellős közepén.” „Már tavasz volt.” „Hideg volt, túl hideg az ilyesmihez.” A lódenes odahúz egy széket. A fürdőköpenyét összetartó öv végei a lábai között himbálóznak. „Na szóval”, mondja. „Beszélj. Hogy hívnak?” „Heinrich.” „Szóval Heinrich.” A lódenes megvakarja alul az állat, ez olyan férfifaj, kaparás a borostás bőrön. „Volt egy fiam, őt is így hívták.” „Mi történt vele?” Heinrich lassan visszacsúszik az ágyban, közben felébred a fájdalom. „Meghalt. Beleesett egy kútba.” Az eső erősebben kopog az ablakon, beverődik, az egyik ablak meg van döntve. „Lehült a levegő éjszaka”, mondja a lódenes. Tovább mesél a fiáról. „Két napig kerestük mindenhol.” „Senki nem gondolt a kútra?” A lódenes megrázza a fejét. „Nem. Be volt rácsozva. Csakhogy... mindegy.” Az asztal felé nyúl, ad Heinrichnek egy poharat. Olyan nagy a férfi, nem kell hajolnia és nyújtózkodnia, mindent elér. Heinrich iszik. „Halbmann”, mondja a lódenes, hívhatsz Franznak.” Heinrich nem válaszol. „Vagy Lódenesnek. Úgy is jó.” „De ha be volt rácsozva?”, kérdezi Heinrich. „Akkor épp nem volt.” Lassanként kialakul egy beszélgetés. Lépten-nyomon elakad. Zöldséges a Halbmann, Gumpoldskirchenben. Van ott egy kis heurigerje is. Feleség, egy fészkalja gyerek. Lányok, mind az öten. „Mint az orgonasipok”, mondja a lódenes. A legidősebb már huszonnégy lesz szeptemberben. A legfiatalabb tizennégy. „Ő a kedvencem.” „Miért?” Heinrich elfordul, leógatja a lábát az ágyról. Keresi a ruháját. „A Grete már most majdnem nagyobb, mint a többiek. És jó beszélőkeje van, az jól jön az üzlethez.” A Halbmann az egyik lábával kihalássza Heinrich cipőjét az ágy alól. Heinrich beledugja a lábát, csak úgy, zokni nélkül. De visszahanyatlík, amikor fel akar állni. „Még sérültél, várnod kell, amíg jobban leszel.” Heinrich rázza a fejét. Az is fáj neki. Nincs semmi, egyetlen olyan mozdulat sincs, ami ne fájna. El akar bújni a letargiájába, el akarja képzelni a hullót, el akarja felejtetni, ami nyomasztja. Tartóztassák le. Dragan és Lydia bukkan fel a gondolataiban. Az elvesztségében. Helene jut eszébe, a foltok. Elmer. Ő kivinné innen, Dragan is. „Mire gon-

dolsz?” A lódenesnek kövér az arca, szürke és fáradt. Több van mögötte, mint egy betegség, talán a szomorúság a halott fia miatt. „Hány éves lenne a fiad?”, kérdezi Heinrich, kérdezi Heiner, kérdezi Hein. A lódenes legyint. „Nemsokára én jövök.” Nagyt nyögve feláll, a kezét a lágyékához nyomja, ahol egy sérvkötő akadályozza meg, hogy kiessenek a belei. „Két óra múlva operálnak”, mondja, és hogy rettentő éhes, és meg tudna inni egy vödör vizet, olyan szomjas. Épp ki akar menni a szobából, amikor eszébe jut: „Ugye nem mész el? Megígértem a nővérnek.” Heinrich felől semmi hang. Mindenkinek tud hazudni, de ennek nem, furcsa. A lódenes már fogja a kilincset, megismétli a kérdést: „Itt maradsz?” Heinrich lassan lábra áll, de nagyon óvatossá kell lennie. Közben mormog valamit maga elé: „Be lehet csapni a fájdalmat vagy a testet. Úgy kell tenni, mintha mindjárt pihennénk vagy a szükségünket végeznénk vagy mosakodnánk.” Franz Halbmann türelmetlenkedik. „Most mi van, elmész?” Soványan, meggörnyedve, de talpon marad Heinrich, csak közben reszket a megerőltetéstől. „Nem csináltam semmit. Ha maradok, bezárnak, és ki tudja, még mit csinálnak velem.” Most a lódenesre néz, aki a szürkületben az ajtónál habozik. „Nem hagyom, hogy bezárjanak, van egy barátom, az vár rám, annak szüksége...” „Ne szövegelj”, szakítja félbe a másik. „Te tudod, hogy mit csinálsz. Várj”, mondja, „a ruhád biztos a szekrényben van.” Kiveszi. Felsegíti Heinrichre a zakót, felhúzza rá a nadrágot, megköti nagy nehezen a cipőfűzőjét, pedig neki is pokolian fáj minden mozdulat. A végén a homlokáról törölgeti az izzadságot. „Ha eljössz hozzám Gumpoldskirchenbe, sokkal jobb ruhát adok rád, mint ezek az ótvaros göncök.” Heinrich bólint. „Eljössz?”, kérdezi a lódenes. Heinrich megígéri.

Szija Ferenc fordítása

ANE RIEL

At first glance, Judith Abild Behring seems to be the quintessence of a nice and charming old lady: Meticulous and excellent in a kitchen. She is very caring – apparently – with a fondness for animals.

And ... uh ... she flirts a little too, doesn't she? With the postman, for example. Appearances can be deceptive, and this old lady has both skeletons in the cupboard and a hidden agenda. 'The Butcher From Liseleje' tells a both hilarious and grim story, full of surprises. The reader is presented with a number of human destinies – and sent on a journey full of contrasts where truth is fighting against deception and horror is lurking behind the idyllic countryside.

Ane Riel (f. 1971) studied art history (but claims to have spent far more time in jazz clubs) and has published a number of books for children, including educational books on painting and architecture. She was awarded the Danish Crime Academy's prize for the best crime debut 2013.

Első pillantásra Judith Abild Behring a bűbajos öreg hölgy megtestesítője: habtsizta konyhájában állandóan fahéjas tekercs- és kávéillat lengi körül. És... mintha néha flörtölne is... például a postással... Aztán lassan-lassan gyanakodni kezdünk, hogy a szekrények melye csontvázakat rejtget. A *Liseleje község mészárosa* ellenállhatatlan humorú, egyszerűségi kegyetlen történet, csupa meglepő fordulattal.

Ane Riel dán író 1971-ben született, az egyetemen történelmet tanult. Írt jó néhány gyerekkönyvet valamint festészeti és építészeti tankönyvet is. A *Liseleje község mészárosa* az első regénye, amellyel elnyerte a Dán Krimiakadémia díját.

TIDERNE SKIFTER, DENMARK

SLAGTEREN I LISELEJE

Kom indenfor

*Om en dame i Liseleje,
hendes hund
og et postbud*

1. oktober 2011

Judith Abild Behring overvejede at slå postbudet ihjel. Det havde intet med rudekuverter at gøre, selv om hun hverken brød sig om hans måde at lægge dem i hendes postkasse på eller brevene i sig selv. Disse klinisk hvide standardstørrelser med ruder, der aldrig duggede, fordi indholdet var blottet for hjertevarme og medmenneskelighed. Selv et frimærke med et menneskes spyt havde været at foretrække frem for maskinstemplingen, stregkoderne, numrene, anonymiteten.

Og her kunne postbudet så have forsøgt at mildne omstændighederne med et lille varmt smil i retning af køkkenet, hvor hun ventede på sin plads ved vinduet. Måske et venligt vink? Eller i det mindste et anerkendende blik til den veltrimmede forhav mellem dem. De blomstrende roser. Den smukt buede flisegang, der bød indenfor i paradiset. Der var meget at smile til.

I stedet lod han de hvide kuverter glide ned i metalboksen med et målrettet blik uden skyggen af interesse for modtageren. Det lignede snarere en triumferen, når han lod hånden blive hængende i luften et øjeblik efter, at den havde sluppet papiret. Han tog sig tid til at være omhyggelig og lagde sågar kun én rudekuvert i ad gangen, selv når der var flere, der skulle samme vej. Det gjorde han aldrig med reklamerne og de andre breve. De blev afleveret skødesløst, samlet, måske ligefrem *mast* gennem sprækken, hvis der var mange. Det var kun rudekuverterne, der fik særbehandling. Regningerne. De fik hans lillefinger til at stritte i diskret arrogance, som om han kendte til indholdet og frydede sig over det. Judith undersøgte hver gang, om kuverterne havde været åbnede, eller om man kunne læse noget, hvis man holdt dem op mod lyset. Det første havde de aldrig, og det sidste kunne man sjældent.

Men postbudet havde måske en særlig teknik. Så trak han langsomt armen til sig gennem den åbne bilrude, greb fat i rattet og vendte blikket mod vejen. Hun så det hele gennem køkkenvinduet. Han så hende ikke, men hun vidste, at han vidste, at hun var der. Hendes overvejelser havde heller intet at gøre med de hjulspor, han efterlod sig, fordi han insisterede på at køre bilen tæt op til postkassen, så han slap for at stige ud. Hun kunne ellers blive godt muggen, når hun så, hvordan han gassede bilen op, som om han ville være helt sikker på, at dækkenes grove zigzagmønster blev tatoveret brutalt ned i hendes fine muld. Særligt i regnvejre når jorden var blød, og bilen sank dybt.

Mest irriteret blev hun dog, når klokken endnu en gang havde sneget sig over ét, før det knasede i gruset på Rødhalsevej, og lyden fra den gule varevogn og de smækkende postkasselåg nærmede sig oppe fra hjørnet. Hun havde aldrig vænnet sig til den sene postomdeling i Liseleje. Det nagede hende, at hun ikke vidste, hvor længe hun skulle vente. At hun ikke kunne gå fra sit hus, fordi hun nu engang ikke brød sig om at forlade det, før posten var

hentet i sikkerhed. Og allermest nagede det hende, at han så ofte kørte forbi derude helt uden at standse eller kaste et blik i hendes retning. Men alt det skulle han naturligvis ikke slås ihjel for.

I øvrigt var det ikke kun postbudet og ventetiden, der bragte hendes sind i kog. Lige så irriteret var hun på sommerens lyde af legende børn og motorsave og gøende hunde. Og ikke mindst på de højrøstede selskaber, som blev hængende i haverne til midnat efter at have mæsket sig i billige grillpølser vendt på dyre gasgriller af selvudråbte mestre i Weber-udstyr. Men hun lod sig aldrig mærke med sin irritation, for det ville være en falliterklæring, og Judith brød sig ikke om at tale.

Hun havde det bedst, når sommerhusgæsterne havde forladt deres huse og lod hende og områdets få andre helårsbeboere tilbage i stilheden mellem fyrretræerne. Det gav hende en behagelig følelse af kontrol.

Klokken var 11.52 på denne uvant varme efterårsdag, hvor de lyserøde høstanemoner strålede om kap i middagssolen, majestætisk knejsende på deres høje stilke. Judith betragtede dem gennem køkkenvinduet til lyden af kaffemaskinen, der var nået halvejs gennem brygningen af seks stærke kopper. Den spruttende lyd mindede hende om, at hun burde afkalke maskinen. Kunne man bruge afkalker? Kunne det slå et menneske ihjel? Hun satte sig på hug og studerede kemikaliesamlingen i bunden af skabet. Der var de velkendte rillede, grønne plastikflasker, de lyseblå spritflasker, den klare med optændingsvæske.

Afkalkeren stod bagerst. *Ved indtagelse drik rigeligt med vand. Fremkald ikke opkastning og søg læge ved varigt ubehag.* Der måtte være noget mere effektivt. Hun mente at have set en flaske med et dødningshoved.

Der var selvfølgelig også det lille glas ude fra udhuset. Skulle hun bruge det?

Postbudet var en ret stor mand, ikke tyk men muskuløs. På femoghalvtreds. Hun havde holdt øje med ham, når bussen passerede hans have i Asserbo. Hvis hun satte sig på et af de bagerste sæder, sad hun højt nok til at kigge ind over plankeværket. Hun havde set ham sole sig derinde. Nøgen og velskabt. Smuk ligefrem. Judith kunne godt lide smukke mennesker. Ja, hun værdsatte om nogen harmoni og perfektion. Så det var bestemt heller ikke af den grund, at hun havde denne lyst til at tage livet af ham.

Nej, hun kunne mærke, at han ikke kunne lide hende. Det var, som om han kunne gennemskue alt, hvad hun tænkte og gjorde. Det var højst ubehageligt. Alle kunne jo lide Judith. Alle!

Hun var det sødeste og rareste og mest hjælpsomme menneske i Halsnæs Kommune. Når hun spadserede ned til købmanden med sin bløde hat sirligt placeret over det grå hår og med sin lille puddel dansende foran sig, hilste de allesammen så hjerteligt på hende. Sommergæsterne. Helårsbeboerne. De smilede og nikkede, og hun uddelte stående invitationer til eftermiddagskaffe i bløde stole og sørgede for at indkøbe kager, så hun altid var beredt. Bastogne som regel. Hun foretrak at servere sit berømmede hjemmebag, men skulle det knibe med tiden og overskuddet, var bastogne et udmærket alternativ.

Nogle gange kom de så på besøg i hendes hjem og sad mellem de hvidmalede vægge i det gule hus og sludrede om vejret og haven og kaffen og hunden og købmandens tilbud i denne uge. Og ikke mindst om købmanden. Og om hans lange søn, der stod til at overtage butikken. Judith havde været populær i Liseleje, lige siden hun flyttede ind i det lille stenhus midt på Rødhalsevej for tretten år siden. Hvorfor pokker ville postbudet ikke forstå det?

THE BUTCHER OF LISELEJE

COME IN!

*About a lady in Liseleje
her dog
and the postman*

1 October 2011

JUDITH ABILD BEHRING was considering killing the postman. It had nothing to do with the window envelopes he delivered, though she didn't care for the way he deposited them in the letterbox or the letters themselves. Those clinically white, standard-sized envelopes whose windows never steamed up because their contents were stripped of all warmth and humanity. A stamp with someone's saliva all over it would be preferable to the machine franking, the barcodes, the numbers, the anonymity.

And in this way, the postman could have attempted to mitigate the circumstances by directing a warm smile towards the kitchen where she waited in her spot by the window. Maybe a friendly wave? Or at least an approving glance at the well-kept garden between them. The roses in bloom. The beautifully curved flagstone path inviting people to the paradise that lay inside. There were plenty of reasons to smile.

Instead, he slipped the white envelopes into the metal box with a determined look, without displaying an ounce of interest for the recipient. The way his hand hovered in the air momentarily after releasing the paper looked most like he was striking a triumphant pose. He made sure to be meticulous, dropping one window envelope inside at a time, even when there were several destined for the same location. He never did that with the advertisements or the other letters. They were delivered haphazardly, bundled together, practically *crammed* through the slot if there were a lot of them. Only the window envelopes received his special treatment. The bills. They made his little finger bristle in discrete arrogance, as though he was aware of the contents and delighted in it. On each occasion, Judith would examine the envelopes to see if they had been opened, or if the contents could be read when she held them up to the light. The first had never happened and the latter could seldom be accomplished. But perhaps the postman had a special technique.

Then he would slowly pull back his arm through the open window, clutch the steering wheel and return his attention to the road. She observed everything through the kitchen window. He didn't see her but she knew, that he knew, that she was there.

Nor did her deliberations have anything to do with the tyre tracks he left behind, as he insisted on driving the car right up to the kerbside letterbox to avoid getting out of the car. Though she sometimes got rather cross when she saw him revving his engine as though he wanted to be certain that the rough zigzag patterns from his tyres were brutally tattooed on her delicate topsoil. Particularly in the rain when the earth was soft and the car sunk deep into the ground.

Her greatest irritation though, came when yet again, the hour hand had slipped past one before she heard the approaching sounds of crunching gravel from the red delivery van at

the corner of Rødhalsevej and the rattling flaps of the letterboxes. She had never got used to the late delivery in Liseleje. It rankled her that she didn't know how long she had to wait. That she couldn't leave her house because she didn't like leaving until the post was safely in her hands. Most of all, it rankled her that on so many occasions he drove past without even stopping or throwing a glance in her direction.

But naturally none of that was reason enough to kill him.

Furthermore, it was not only the postman and the waiting that made her temper flare. Equally irritating were the summer sounds of children playing and chainsaws buzzing and dogs barking. And not least the noisy groups that hovered in their yards until midnight after having gorged themselves on cheap hotdogs flipped on expensive gas grills by self-proclaimed Weber masters. But she never expressed her irritation because that would be an admission of failure and Judith didn't like losing.

She was happiest when the summerhouse guests had returned home and left her and the few year-round residents of the area alone in peace with the fir trees. It gave her a pleasant feeling of control.

It was 11:52 on an unusually hot autumn day, with the pink anemones shining in competition with the midday sun and towering majestically on their tall stalks. Judith observed them through the kitchen window as the coffee machine was halfway through brewing a pot of six strong cups. The sputtering reminded her that she ought to descale the machine.

Could descaler be used? Could that kill a person? She crouched down and studied the collection of chemicals at the bottom of the cupboard. There were the familiar grooved, green plastic bottles, the light-blue bottles of spirit, the clear ones with lighting fluid.

The descaler was at the very back. *Upon ingestion, drink plenty of water. Do not induce vomiting. Seek medical assistance if discomfort continues.* There had to be something more effective. She was certain she had seen a bottle with a skull and crossbones.

Of course, there was the small jar in the outbuilding. Could she use that?

The postman was a rather large man, not fat but muscular. Fifty-five. She had observed him from the bus as it passed his yard in Asserbo. If she sat at the very back, she was high enough up to see over the wooden fence. She had seen him sunbathing. Naked and well-built. Downright beautiful. Judith liked beautiful people. Yes, she appreciated a little harmony and perfection. So that was most definitely not the reason for her urge to kill him.

No, she sensed that he didn't like her. It was as though he could see right through everything she thought and did. It was rather unsettling. Everyone liked Judith. Everyone!

She was the sweetest and kindest and most helpful person in Halsnæs Municipality. When she strolled down to the grocer's with her felt hat pulled neatly over her grey hair and her little poodle prancing in front of her, she was greeted ever so warmly by everyone. The summer guests. The year-round residents. They smiled and nodded and everyone was offered standing invitations for afternoon coffee in her comfy chairs, and she always made sure to buy something sweet so she was prepared. Bastogne biscuits as a rule. She preferred serving her famous home baking but if she was short on time and energy, Bastogne biscuits did just fine instead.

Sometimes they would visit her at home, sit within the white walls of her yellow house, chat about the weather and the garden and the coffee and the dog and the weekly specials at the grocer's. And not to mention the grocer. And his tall son, who was due to take over

the shop. Judith had been popular in Liseleje ever since she moved into the small stone house in the middle of Rødhalsevej thirteen years ago. Why the deuce couldn't the postman understand that?

Translated by Paul Russell Garrett

LISELEJE KÖZSÉG MÉSZÁROSA

Lépj be!

*Egy asszonyról Liseleje községben,
a kutyájáról
és egy postásról*

2011. október 1.

Judith Abild Behring azt fontolgatta magában, hogy megöli a postást. Nem az ablakos borítékok miatt, pedig ki nem állhatta a mozdulatot, ahogy a postás beleejtette ezeket a levelesládájába, és rühellte magukat a leveleket is. Azokat a steril, fehér, ablakos egyenborítékokat, amelyek soha nem párosodnak be, mert mentesek minden szívmelegtől vagy együttérzéstől. Még a nyállal felragasztott bélyegek is kedvesebbek, mint a gépi bélyegző, a vonalkód, a számok és az anonimitás.

A postás is megpróbálhatott volna enyhíteni a helyzeten, ha legalább egy halvány kis mosolyt küldött volna néha a konyha irányába, ahol Judith várakozott az ablak melletti helyén. Talán egy barátságos intés segített volna? Vagy legalább egy elismerő pillantás a gyönyörűen trimmelt előkertre. A virágzó rózsákra. A szépen ivelő, kerámiakockával kirakott útra, amely bevezet a Paradicsomkertbe. Sok mindenre lehetett volna mosolyogni nála.

Ehelyett a postás céltudatos tekintettel becsúsztotta a fehér borítékokat a fémláda, ám a címzett iránti érdeklődésnek még az árnyéka sem látszott rajta. Miután elejtette a papírt, a keze még a levegőben maradt egy pillanatra, és ez a mozdulat inkább diadalérezést sugárzott. Nem sajnálta az időt a gondos munkára, egyszerre mindig csak egy ablakos borítékot dobott be, akkor is, ha történetesen több is érkezett ugyanarra a címre. A reklám-cédulákkal és a többi levellel sohasem így járt el. Azokat csak hanyagul összefogva, ha sok volt, egyenesen összegyűrve gyömmőszölte be a résen. Különleges eljárás csak az ablakos borítékoknak járt. A számláknak. Még a kisujja is alig lepezett pimaszsággal meredt az égnek ilyenkor, mintha ismerte volna a levél tartalmát, és kárörvendett volna. Judith minden alkalommal tüzetesen megvizsgálta, nem nyitották-e ki a borítékokat, vagy netán a fény felé tartva esetleg elolvashatta-e valaki. Az első eset soha, a második is csak ritkán fordulhatott elő. De lehet, hogy a postás valami különleges technikát alkalmaz.

Dolga végeztével a postás a nyitott autóablakon keresztül lassan visszahúzta a karját, megragadta a kormányt, és tekintetét mereven az útra szegezte. Judith a konyhaablakból nézte. A postás nem látta őt, de Judith tudta, hogy a postás tudja, hogy ott van. Nem is a keréknyomok okozták Judith szándékát, amelyeket a postás kocsija hagyott maga után, mivel az volt a mániája, hogy szorosan a postaláda mellé állt, és így ki sem kellett szállnia a kocsiból. Pedig minden oka meglett volna Judithnak arra, hogy morcos legyen, amikor látta,

hogy túrázta a postás a motort, csakis azért, hogy egészen bizonyos lehessen afelől, hogy a gumi durva cikcakk-mintája brutálisan belenyomódik az ő finom talajába. Különösen esős időben, amikor a kocsik kereke mélyen belenyomódott a lágy földbe.

A legbosszantóbb mégis az volt, amikor az óramutató már elhagyta az egyet, és Judith még mindig nem hallotta a kavicson csikorgó sárga áruszállító kocsit és a becsapódó postaládák hangját a Rødhalsevej-sarok felől. Képtelen volt megszokni, hogy Liselejében ilyen pontatlanul hordják ki a leveleket. Gyötörte a gondolat, hogy nem tudja, meddig kell még várnia. Hogy addig ki sem teheti a lábát a házból, mert nem szeretett elmenni, mielőtt biztonságban nem tudta a küldeményeit a kezében. De a legeslegjobban az gyötörte, hogy milyen gyakran hajt el a háza előtt a postás, úgy, hogy meg sem áll, egyetlen pillantást sem vet rá.

De természetesen ezekért még nem kellett volna meghalnia.

Egyébként nem csak a postás és a rá való várakozás volt, ami kihozta Judithot a sodrásból. Nyaranta legalább ennyire zavarták a kint játszó gyerekek, a motoros fűrészek és az ugató kutyák. Nem is beszélve a kertjeikben vigadó társaságokról, akik miután bezabálták a méregdrága Weber-gázgrilleken az önjelölt mesterszakácsok által sültött olcsó grill-virslit, éjfélig ricsajoztak. De Judith soha nem adott hangot a bosszúságának, mert azzal elismerte volna a vereségét, márpedig ő nem szeretett veszíteni.

Akkor érezte magát a legjobban, amikor a nyaralók elhagyták házaikat, és ő ott maradt azzal a néhány falubelijével a fenyőfák csöndjében. Ilyenkor a kontroll kellemes érzése aradt szét benne.

Az óra 11.52-t mutatott, szokatlanul meleg őszi nap volt, a rózsaszínű szellőrózsák méltóságosan lengedeztek magas száraikon és versenyt ragyogtak a napsütéssel. Judith a konyhaablakon át nézte a virágokat, miközben a kávéfőző felúton járt hat csésze erős kávé lefőzésében. A köpködő hang arra emlékeztette, hogy vízköteníteni kell a gépet.

Használhatna talán vízköoldó szert? Meg tud az ölni egy embert? Leguggolva tanulmányozta a szekrény alján álló vegyszergyűjteményt. Ott voltak a jól ismert zöld, barázdas palackok, a világoskékek az alkohollal, és az átlátszóak a tűzgyújtó folyadékkal.

A vízköoldó állt leghátul. *Véletlen lenyeléskor igyon nagy mennyiségű vizet. Ne hánytassa magát. Huzamos rosszullét esetén azonnal forduljon orvoshoz.* Valami hatásosabb kell. Mintha látott volna valahol egy halálfejes üveget.

Persze, ott van az a kis üveg kinn, a fészerben. Vajon jó lesz?

A postás tagbaszakadt férfi, nem kövér, inkább izmos. Ötvenöt éves. Judith mindig szemmel tartotta a buszról, amikor elhaladt a férfi tanyája előtt Asserbóban. Ha a leghátsó ülésre ült, a kerítés fölött kényelmesen beláthatott a kertbe. Megfigyelte a férfit napozás közben. Meztelenül. Jó felépítésű, tetőtől talpig szép ember volt. Judith szerette a szép embereket. Igen, értékelte a harmóniát és a tőkélyt. Úgyhogy egészen bizonyos, hogy nem ezért szottyant kedve arra, hogy a postás életére törjön.

Észrevette, hogy a postás nem kedveli. Mintha keresztüllátna mindenben, amit ő gondol vagy csinál. Ez szerfölött kellemetlen volt. Judithot mindenki szereti. Mindenki!

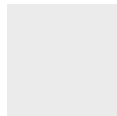
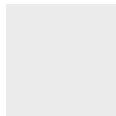
Ő a legkedvesebb, legaranyosabb és legegységesebb lény egész Halsnæs-járásban. Akárhányszor lesétál a boltba, ősz haján trónoló csinos kis filc kalapjában, lába előtt táncikáló pudlikutyájával, mindenki kedvesen köszönti. A nyaralók. A helyiek. Mosolyognak, biccentenek, Judith pedig állandó meghívásban részesíti őket délutáni kávézásra puha

foteljeiben, és mindig gondoskodik aprósüteményről, hogy legyen mit kínálnia. Általában Bastogne-kekszet vesz. Jobban szeret házi süteményt felszolgálni, de ha nincs ideje vagy energiája a sütésre, a Bastogne-keksz is kiválóan megteszi.

Néha meg is látogatják a vendégek, és a sárga ház fehérre meszelt falai között üldögélve csevegnek időjárásról, kertről, kávéról, kutyákról, a boltos heti kínálatáról. És persze magáról a boltosról. Na meg hosszúra nyúlt fiáról, aki hamarosan átveszi a boltot. Judith mindig is népszerű volt Liselejében, amióta beköltözött a kis kőházba a Rødhalsevejen harminc évvel ezelőtt. Hogy a fenébe nem érti meg ezt ez a postás?

Kertész Judit fordítása

FRØYDIS SOLLID SIMONSEN

Silverfish in your shower when you come home late at night. The microorganisms that live in your hand. The Milkyway. The author combines a poetic eye with the optics of natural science. The small and the great, the primeval sea and the voice of the person who is on your mind, the voice you would prefer to hear, all the constituent parts of life are fused into one, everlasting motion – a development that started when the world was new and silent. ... Concrete natural science is contrasted with feelings which are diffuse and difficult to handle, and these dynamics work very well. Simonsen writes with infectious vitality and enthusiasm, and it's often funny.

Frøydis Sollid Simonsen (b. 1986) grew up in Nesodden, lives in Copenhagen and studies cartoon drawing in Malmö. *Every Morning I Crawl Out of the Ocean* is her literary debut.

Az ezüstös ósrovar, amelyre késő éjjel hazaérve bukkanunk a zuhanyzóban. A tenyerünkön hemzsegő mikroorganizmusok. A Tejút. Frøydis Sollid Simonsen költői látásmódját természettudományos optikával egészíti ki, egybeolvasztva a kicsit a naggal, az őstengert annak ez embernek a hangjával, aki körül a gondolataink forognak, a hanggal, amit szívesebben hallanánk. Az élet minden alkotóelemét összefogja, örök mozgásban láttatja a fejlődést, ami akkor kezdődött, mikor a világ még új volt és csendes.

Frøydis Sollid Simonsen (1986) norvég író nő a Nesodden felszigeten nőtt fel, Kopenhágában él, korábban Malmöben rajzfilm készítést tanult. *Minden reggel kimászom a tengerből* az első könyve.

GYLDENDAL, NORWAY

HVER MORGEN KRYPER JEG OPP FRA HAVET

Om morgenen – tidlig, fortsatt i mørke – våkner jeg og er en amøbe. Forsvinner i søvnen igjen til vekkerklokka ringer. Jeg går gjennom alle utviklingens stadier, hver morgen kryper jeg opp fra havet, ut av dyna, gror bein å gå på, beveger fingrene, reiser meg på to, tar på meg klær og blir langsomt en mer og mer kompleks organisme: Jeg pusser tennene. Alt sammen mens hjernen folder seg ut mot et stadig sterkere og mer smertefullt lys: bevisstheten. Den slår til når jeg har sittet i cirka fem minutter ved kjøkkenbordet og drukket kaffe.

[...]

I begynnelsen var vannet. Jorda var øde og tom, mørke lå over dypet. I vannet ble livet til, og det ble værende i vannet. I begynnelsen var vannet, og det gir ikke slipp på oss. Hvert nye liv begynner om igjen i vann. Som at fosteret i morens mage ligner fosteret i et egg. Som at fosteret i et egg ligner fosteret i havet. Eggehviten og fostervannet er begge en etterligning av urhavet vi steg opp av. Etterligningen, det bærbare havet, er en forutsetning for livet på land. Det skulle et visst hell til – rett mutasjon til rett tid.

[...]

Fordi du kyssa meg og spurte: Er du med? Fordi du bodde rett over gata fra festen. Det var praktisk. Fordi noen har det verre. Minst fem av pinnedyrartene formerer seg ved selvkloning. Det vil si at alle er helt identiske, det vil si at de ikke har hatt sex på over en million år. Noen har det verre.

[...]

Jeg sitter på biblioteket og leser. Jeg leser om deoksyribonukleinsyre, om hvordan fire baser settes sammen i tripletter. En triplett koder for én aminosyre. Det finnes tjue aminosyrer. Hele genet koder for ett protein. Det finnes uendelig mange proteiner. Dette er koden alt baserer seg på. Jeg tar mobilen opp av lomma og ser at pappa har ringt. De latinske bokstavene på skjermen koder for navnet hans. Likevel er det andre som identifiserer seg ut fra samme navn, samme kode, i Norge alene er det tretti tusen tre hundre og åttiën. For å identifisere pappa helt presist bruker man personnummeret, som i motsetning til navnet ikke er noe man kan identifisere seg med.

[...]

Det der med form og innhold. Former er ikke faste. En organismes form, funksjon og utseende er ikke fast, samspillet mellom organismene er ikke fast. Men innholdet, cellens hem-

melighet, syrestige og basetrinn, det er fast. Innholdet av hemmeligheten, rekkefølgen på koden, er ikke fast. Samspilllets form er ikke fast. Men at det er et kontinuerlig samspill, en evig bevegelse, det er fast.

[...]

Gjør noe nytt hver dag! Visse mennesker lever etter denne regelen, visse mennesker klarer å hoppe ut av seg selv og si ja, ja, det der blir jeg med på, visse mennesker er ja-mennesker. Og det viser seg faktisk at hjernen lagrer flere og dypere minner i hjernecellene når vi gjør noe nytt eller intenst, enn når vi gjennomfører en rutine. Vi husker altså nye og uvante ting ikke bare bedre, men også større, enn hverdagen. Og når man husker bedre og større, skyver det på tida, strekker den ut, og den blir lang, som en katt i vinduskarmen. Å gjøre nye ting får minnet til å bli større og tida lengre, altså blir livet på sett og vis også lengre. Man bør kanskje faktisk gjøre noe nytt hver dag, for å forlenge livet nesten, det er noe man skylder seg selv nesten, og ja, kanskje burde jeg gjøre noe nytt. For eksempel slutte å stalke deg på facebook.

[...]

Stanser for rødt lys, setter høyre fot ned på fortauet. En lastebil stopper ved siden av, hvit med blå skrift. «Alle former for rens» står det. Alle former for rens. Også av meg? Sykler videre mot lesesalen, husker den slappe algefisken morgenen etter at akvariet sprakk, jeg var ti. De andre fiskene reddet i en plastbolle av mamma og pappa, svømte rundt på kjøkkenbordet. Algefisken var brun og likte seg best på bunnen, derfor hadde de ikke sett den i mørket. Hvis hjertet mitt var et akvarium, ville man kunne sette algefisken inn der? Ville den spise opp all gammel kjærlighet og alle oppsparte panikk-anfall, alle samtaler som endte i stillhet, alle ganger man sto opp om morgenen for den andre og visste man ikke ville ses igjen, ikke på den samme måten. Og hvis algefisken bare kunne spise alt dette og man kunne bli aldeles ...ren. Og hvis man kunne prøve noe nytt. Og hvis man kunne bli ny.

[...]

Sølvkre på badegulvet når jeg kommer full hjem og må tisse. Prøver å snakke med dem. Sølvkre under vasken når jeg står opp om natta og er tørst. Sølvkre, en enkelt gang, oppe i dusjforhenget etter at jeg hadde tatt av meg alle klærne. Sølvkre spiser alle slags stivelses- og sukkerholdige ting, er ellers uskadelige. De skifter ham mellom sytten og sekstiseks ganger i løpet av livet, langt mer enn insekter vanligvis gjør. De kan dessuten gå et helt år uten å spise. Sølvkre lever mellom to og åtte år, og de største av dem har altså bodd i leiligheten lenger enn jeg. Burde jeg spørre dem til råds. Om avkalkning av dusjhodet kanskje, om avriming av fryseren kanskje. Er det absolutt nødvendig å skifte lypæren i gangen. Hvordan skal jeg forholde meg til naboene. Skal jeg rydde rommet før du kommer på besøk. Kommer du på besøk hvis jeg ber deg.

[...]

[...]

Vi kan ikke se mørket, men vi kan se i mørket. Svart finnes ikke, det er bare fraværet av noe annet. Øyet oppfatter stråler, vi ser ikke objekter, vi ser ikke andre mennesker, vi ser ikke verden, vi ser bare lyset de reflekterer. Jeg ser ikke deg, bare lyset som støter mot kroppen din om morgenen og kastes tilbake, til meg. Jeg fanger det opp, alt sammen. Vi blir født inn i lyset, og hele livet gjennom er dette hva vi ser, vi sperrer øynene opp, og alt vi kan se er lys.

EVERY MORNING I CRAWL OUT OF THE OCEAN

In the morning – early, still in the dark – I wake up and am an amoeba. Retract into sleep again until the alarm clock rings. Go through all of the stages of development, every morning I crawl out of the ocean, up from the duvet, sprout legs for walking, unfurl fingers, raise myself upright, put on clothing, slowly become a more and more complex organism: I brush my teeth. All the while, the folds of my brain stretch out towards an increasingly powerful, increasingly piercing light: consciousness. It finally blinks on after five minutes sitting at the kitchen table, drinking coffee.

[...]

In the beginning was the water. The earth was without form and void, darkness hovered over the deep. Life formed in the water, and remained in the water. In the beginning was the water, and it won't let us go. Each new life starts again in water. The fetus in its mother's womb resembles the fetus in an egg. The fetus in an egg resembles the fetus in the sea. The egg white and amniotic fluid both imitate the primordial sea from which we arose. This imitation, this moveable sea, is a condition for life on land. And it required a certain degree of luck – the right mutation at just the right time.

[...]

Because you kissed me and asked: are you in? Because you lived across the street from the party. It was practical. Because there are others worse off than me. At least five of the varieties of stick insects reproduce by self-cloning. Which means that they're all identical, which means that they haven't had sex for over a million years. There are others worse off than me.

[...]

I am reading in the library. I'm reading about deoxyribonucleic acid, how the four bases are assembled as triplets. One triplet is encoded to specify one amino acid. There are twenty

amino acids. The entire gene is encoded for a single protein. A countless number of proteins exist. Everything is based on these codes. I take my mobile from my pocket and see that Dad has called. The Latin letters on the screen are encoded to specify his name. Yet, there are others who identify with the same name, the same code, in Norway alone there are thirty thousand three hundred and eighty one. In order to identify Dad more precisely, one needs a national identity number which, unlike a name, is not something that one can identify with.

[...]

About this form and content stuff. Forms are not constant. An organism's form, function and appearance is not constant, the interaction between organisms is not constant. But its contents, the hidden secrets of the cell, its acids and chemical bases, those are constant. The contents of the secrets, the sequence of the codes, are not constant. The form of interactions is not constant. Yet the fact that interaction is perpetual, an infinite movement, that is constant.

[...]

Do something new every day! Certain people live by this rule, certain people can just bounce out of themselves and say yes, yes, I am going to do that, certain people are yes-people. And it's actually been proven that the brain forms more and deeper memories in the brain cells when we do something new or intense, than when we simply go through a routine. Not only do we remember new and unfamiliar things much better than usual, but also as more expansive. And when you remember better and more expansively, it pushes at time's edges, time seems to stretch out and elongate, like a cat in the windowsill. Doing new things makes memory larger and time longer, so that, in a sense, life also becomes longer. One should probably do something new each day actually, in order to almost prolong life, it's almost something that one owes to oneself, and yes, perhaps I should try doing something new. For example, stop stalking you on Facebook.

[...]

I stop for the red light, place my right foot down on the sidewalk. A delivery truck pulls up beside me, white with blue lettering. "Cleaning, all shapes" it reads. Cleaning, all shapes. For me too, then? I cycle on toward the lecture hall, think of the limp algae eater the morning after the aquarium exploded, I was ten. Mom and Dad rescued the other fish in a plastic bowl, they swam here and there on the kitchen table. The algae eater was brown and preferred the bottom, which is why they didn't spot it in the dark. If my heart was an aquarium, would the algae fish be visible? Would it eat up all of the old love and all of the accumulated panic attacks, all of the calls ending in silence, all of the times I got up in the morning before the other person and knowing that we wouldn't see each other again, not in the same way. And if the algae eater could just eat all of this up and one could be perfectly... clean. And if one could try something new. And if one could only be new.

[...]

Fishmoths on the bathroom floor when I return home drunk and have to pee. I try talking with them. Fishmoths under the sink when I get up nights and am parched. Fishmoths, once, folded up in the shower curtain after I'd undressed. Fishmoths eat all kinds of starch and sugary things, but are otherwise harmless. They molt between seventeen and sixty six times throughout their lives, more often than other insects. Besides that, they can go a whole year without eating. Fishmoths live to be two to eight years old, and thus the largest of them has lived in this apartment longer than I have. Which means I should ask their advice. About cleaning the shower head, maybe about defrosting the freezer. Is it really necessary to change the light bulb in the hall? How to deal with the neighbors. Should I tidy my room before you visit. Will you visit me if I ask you to.

[...]

We cannot see the dark, but we can see in the dark. Black doesn't exist, it is merely the absence of something else. The eye perceives rays, we don't see objects, we don't see other people, we don't see the world, we see only the light that they reflect. I don't see you, only the light that collides with your body in the morning and ricochets back, to me. I catch it, all of it. We are born into light, and throughout our entire lives this is what we see, we pry open our eyes, and all we can see is light.

Translated by Becky L. Crook

MINDEN REGGEL KIMÁSZOM A TENGERBŐL

Kora reggel – még alkonyat előtt – amőbaként ébredek. Aztán újra álomba merülök, és csak az ébresztőóra csengésére ébredek. A törzsfejlődés minden szakaszát újra átélem, minden reggel kimászom a tengerből, ki a paplan alól, lábakat növesztek, megtanulom az ujjaimat mozgatni, két lábra állok, felöltözöm, közben egyre bonyolultabb organizmussá válok: Fogat mosok. Ezalatt az agyam is barázdálódik, a folyton erősödő és egyre fájdalmasabb fény, a tudat felé. Ez azután kapcsol be, mikor vagy öt perce kávézom már a konyhaasztalnál.

[...]

Kezdetben vala a víz. A föld sivár volt és élettelen, sötétség fedte a mélyt. Az élet a vízben keletkezett, és ott is maradt. Kezdetben vala a víz, és azóta sem ereszt minket. Minden egyes újabb élet a vízben keletkezik. Az anya hasában fejlődő magzat, a tojásban rejlő magzatra hasonlít. A tojásban rejlő magzat pedig a tengerben fejlődő magzatra hasonlít. A tojásfehérje és a magzatvíz is annak az őstengernek az utáizata, amelyből egykor kimáztunk.

Ez az utánzat, a hordozható tenger, a szárazföldi élet feltétele. Egy kis szerencse is kellett hozzá – a megfelelő mutáció, a megfelelő időpontban.

[...]

Mert megcsókoltál és azt kérdezted: Benne vagy? Mert ott laktál, közel a házibilizhoz az utca másik oldalán. Egyszerű volt. Mert van olyan, akinek nálam is rosszabb. Van legalább öt olyan botsáska fajta, ami önmagát klónozva szaporodik. Ezek teljesen egyformák, és több mint egy millió éve nem volt szex az életükben. Valakinek még nálam is rosszabb.

[...]

A könyvtárban olvasok. A dezoxiribonukleinsavról, arról, hogy hogyan alkot négy bázis egy hármast. Egy triplet meghatározza egy aminosav kódját. Aminosavból hús van. Az egész gén egy proteint határoz meg. Proteiből végtelen sok létezik. Erre a kódra alapul minden. Kiveszem a zsebemből a mobilom, látom, hogy a papa hívott. A kijelzőn megjelenő latin betűk az ő nevét kódolják. Ugyanezzel a névvel, kóddal, mások is azonosíthatók, csak Norvégiában harmincezer háromszáznyolcvanegy másik ember. Hogy egészen pontosan azonosítható legyen az apám, személyi számot használnak, de míg egy névvel igen, addig ezzel a számmal nem lehet azonosulni.

[...]

És itt ez a dolog a formával meg a tartalommal. A forma nem állandó. Egy organizmus formája, funkciója és kinézete nem állandó, az organizmusok közti összjáték sem állandó. A tartalom, a sejt titka, a savlétra és a bázispárok alkotta létrafokok viszont változatlanok. A titok lényege, a kód sorrendje, nem állandó. És az összjátékuk formája sem állandó. Az viszont, hogy mindez folyamatos összjátékban, örök mozgásban van, az állandó.

[...]

Tégy minden nap valami újat! Vannak akik, eszerint a szabály szerint élnek, vannak, akik képesek kibújni a bőrükből, mondván, igen, igen, én benne vagyok, vannak ilyen igen-emberek. Kiderült, hogy agyunk akkor raktároz el több emléket mélyen az agysejteinkben, mikor valami új vagy intenzív dolgot végzünk, és nem akkor, amikor rutincselekvést hajtunk végre. Az új, a szokatlan dolgok nemcsak jobban megmaradnak az emlékeinkben, mint a hétköznapok, hanem fontosabbnak is tűnnek. Ha pedig az ember, valamire jobban emlékszik és fontosabbnak gondolja, akkor időben is kitolja, elnyújtja, amitől olyan hosszú lesz, mint a macska az ablakpárkányon. Az újdonságokról szóló emlékek fontosabbnak látszanak, az eltelt idő hosszabbnak tűnik, ilyen formán az élet is hosszabb lesz. Tényleg érdemes tehát minden nap valami újat tenni, hogy ezzel úgymond meghosszabbítsuk az életet, az ember úgymond tartozik magának ezzel, na igen, nekem is valami újat kellene tennem. Például nem kellene többet utánad leleskelnem a facebookon.

[...]

Megállok a piros lámpánál, jobb lábammal a járdára támaszkodom. Megáll mellettem egy teherautó, fehér színe van, oldalán kék felirat. Az áll rajta, hogy „Bárminemű tisztítást vállalunk”. Bárminemű tisztítást vállalunk. Akár engem is evállalnak? Tovább biciklizem a könyvtár felé, eszembe jut az algaevő hal petyhűdt teste azon a reggelen, miután éjjel megrepedt az akváriumom, tiz éves voltam. A többi halat mama és papa megmentette, azok reggel egy műanyag tálban a konyhaasztalon úszkáltak. Az algaevő hal barna színű volt, szeretett az akvárium alján lenni, ezért nem vették észre a sötétben. Ha a szívem akvárium volna, akkor abba vajon bele lehetne tenni az algaevő halat? Vajon megenné a sok régi szerelmet, összegyűlt pánikrohamot, hallgatásba fulladt beszélgetést, azokat a reggeleket, mikor azzal a tudattal ébredtem, korábban, mint a másik, hogy többet nem látjuk egymást, ugyanígy már nem. És ha az algaevő mindezt meg tudná enni, akkor az ember teljesen meg tudna ... tisztulni. És ha az ember ki tudna próbálni valami újat. És ha az ember maga is új volna.

[...]

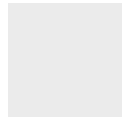
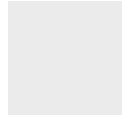
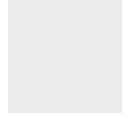
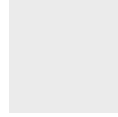
Ezüstös ösrovarok a fürdőszobában, mikor részegen hazaérkezve pisilnem kell. Megpróbálok beszélni velük. Ezüstös ösrovarok a mosogató alatt, mikor felkelek éjjel és megszomjazom. Ezüstös ösrovarok, egyszer, a zuhanyzófüggönyön, miután levetkőztem. Az ezüstös ösrovarok megesznek minden cukor- és keményítőtartalmú dolgot, amúgy ártalmatlanok. Életük során jóval többször vedlenek, mint más rovarok, tizenhét vagy akár hatvanhat alkalommal is. Ráadásul egy évig kibírják élelem nélkül. Az ezüstös ösrovarok életideje kettő és nyolc év között van, így a legnagyobb példányok hosszabb ideje laknak a lakásban, mint én. Ki kellene kérnem a véleményüket? A zuhanyrózsa vízkötelenítéséről, a mélyhűtő leolvasztásáról. Muszáj mindenképpen kicserélni a villanykörtét az előszobában? Hogyan viselkedjek a szomszédokkal? Kitakarítsam a szobát, mielőtt látogatóba jössz? Eljössz, ha hívlak?

[...]

Nem látjuk a sötétet, de látunk a sötétben. A fekete nem létezik, az csak valami másnak a hiánya. A szem a fénysugarakat fogja fel, és nem a tárgyakat látjuk, vagy a többi embert, a világot, csak azt a fényt, ami visszaverődik róluk. Nem látlak, csak a fényt, ami reggel a testednek ütközve visszaverődik felém. Én pedig befogadom, az egészet. A fénybe születünk, egész életünkben csak ezt látjuk, tágra nyitjuk szemünk, és egyedül a fényt látjuk.

Domsa Zsófi fordítása

ŻANNA SŁONIOWSKA

She would never have met Mikołaj if not for the vast, multi-coloured stained-glass window in one of Lviv's apartment houses. The mature Mikołaj shows his much younger girlfriend the hidden side of Lviv – a city of crumbling balconies, apartment houses with elaborately sculpted façades, and vandalized statues of Lenin. The novel is about opening one's eyes to history and art, about the unforeseeable incidents that affect our lives, and about revolution, and a newly awakened desire for liberty, to live and to think freely.

Żanna Słoniowska was born in 1978 in Lviv and is a Ukrainian journalist and translator of Polish extraction. She lives in Kraków. She is the first winner of a new prize founded by the publishing house, Znak, for the best novel. *The House with the Stained-Glass Window*, was chosen from among almost a thousand submissions.

Soha nem találkozott volna össze Mikołajjal, ha nincs a hatalmas színes ólomüveg az egyik leMBERGI lakóház ablakában. Együtt próbálják megmenteni a pusztulástól. A kölcsönös megértés hamar viharos szenvedélybe torkollik. A jóval idősebb férfi feltárja fiatal barátnőjének Lviv városának titkait, rejtett kincseit – az omladozó balkonokat, kariatidákkal díszített homlokzatú lakóházakat és a megrongált Lenin-szobrokat.

Żanna Słoniowska 1978-ban Lvivben született ukrán író, újságíró, műfordító. Krakóban él férjével és három gyermekével. A *Ház színes ólomüveggel* c. regényével elsőként nyerte meg a Znak kiadó új regénypályázatát közel ezernyi pályamű közül. Lengyel elsőkönyvesként vesz részt az idei budapesti nemzetközi könyvfesztiválon.

ZNAK, POLAND

DOM Z WITRAŻEM

Słowo „mama” nie jest dla mnie obrazkiem, jest dźwiękiem. Zaczyna się w brzuchu, przez płuca i krtań ciągnie do tchawicy i utyka w gardle. Jesteś totalnym beztalenciem muzycznym, zwykła powtarzać, więc nigdy nie śpiewam. Mimo to głos, który rodzi się w moich wnętrznościach, jest jej głosem, mezzosopranem. Rzecz w tym, że kiedy siedziałam w jej brzuchu, wydawało mi się, że ten głos należy do mnie, a gdy wyszłam, okazało się, że jest tylko jej. Ta nasza muzyczna oddzielność trwała jedenaście lat, aż do jej śmierci. Później długo nie było nic, ani dźwięków, ani kolorów, jedynie dziura na wylot w okolicy łopatki. A gdy w końcu urosłam, wyszło na jaw, że teraz to ona siedzi w moim brzuchu. Teraz ona nic nie widzi. Znów jest tylko głosem, pięknym mezzosopranem. A ja na próżno stoję przed lustrem, otwieram usta i próbuję go z siebie wydobyć.

W dniu śmierci jej głos brzmiał donośnie i zagłuszał wiele innych, hałaśliwych dźwięków. Ale śmierć, ta śmierć, była nie dźwiękiem, tylko kolorem. Jej ciało przynieśli do domu zawinięte w wielką, niebiesko-żółtą flagę – flagę państwa, które nie istniało jeszcze na żadnej mapie świata. Było nią otulone szczelnie, niczym egipska mumia, w jednym zaś miejscu na powierzchni przebiegała się ciemna krwawa plama. Kiedy stałam i przyglądałam się tej plamie, dopadło mnie wrażenie, że zaszła tu jakaś pomyłka. W szkole tłumaczono nam, że wszystkie flagi są czerwone, ponieważ zbroczyła je krew bohaterów. Opowiadano nam historyjkę o zakatowanym robotniku, który wyszedł na ulicę walczyć o swoje prawa z flagą białą, ale gdy padły strzały żandarmów, krew zabarwiła materiał na czerwono. Później wszystko się pozmiało, wie- działałam już, że kolor czerwony częściej niósł terror niż wyzwolenie. A mimo to, gdy stałam nad ciałem Mamy, nie mogłam nie myśleć, że czerwony pasowałby bardziej.

Flaga czerwona była podniosła i tragiczna, a niebiesko-żółta – luzacka i kiczowata. Przypominała upalny letni dzień i wiejski odpoczynek w polu. Mama mówiła, że błękitny to niebo, a żółty – kłosa zboża. W różnych momentach życia nachodzą człowieka dziwne, niekiedy bardzo niestosowne myśli. Gdyby Mama dowiedziała się, o czym myślałam wtedy, byłaby zbulwersowana. Dlatego w następnym momencie, gdy faceci, którzy przynieśli ją do domu, rozwinęli flagę, aby nam pokazać szarpaną ranę w okolicy łopatki, przestałam się koncentrować na kolorach i zaczęłam myśleć o skórze. Mama zwykła rozbierać się przed wysokim lustrem, ani trochę się mnie nie krępując, a potem stała nago, wpatrując się w siebie i nieraz przy tym śpiewając. Siedziałam wtedy nieopodal i głąskałam wzrokiem jej białą piegowatą skórę, jej małe jędrne piersi, jej długie, obrośnięte rudymi włoskami nogi. Była moją prywatną Królową Śniegu, a także wszystkimi naraz rozebranymi Wenus i ubranymi Madonnami ze stojących na półkach albumów o sztuce. Jej ciało mówiło o tym, że jest duchem, i byłoby doskonale, gdyby nie pewien mankament. Na plecach, w okolicy lewej łopatki, kryło się atlasowobiałe zagłębienie wielkości liścia klonowego – jedyny fragment jej skóry, który był zupełnie pozbawiony piegów i wyglądał jak nierówno przyszyta łata. Rozumiałam, że była to ułomność, ale właśnie ją kochałam najbardziej. Często pytałam Mamę, skąd się wzięła. Ślad po wrogim pocisku, odpowiadała ze śmiechem. Gdy byłam bardzo mała, brałam tę odpowiedź serio i wyobrażałam sobie, jak wrogowie naszego ustroju

ścigali ją ciemnym wieczorem, szczuli psami, jak ukryła się w budce telefonicznej, jak kula, przechodząc przez szkło, rozsądziła je na tysiąc ostrych, lśniących ułamków, pod gradem których jej ciało musiało bezwładnie osunąć się na ziemię. Prawda jednak była inna: gdy Mama była jeszcze dziewczynką, na jej plecach rozrósł się łańcuch pieprzyków – coś na kształt znamion, które Gorbaczow miał na czole – i lekarze postanowili go wyciąć. W ten sposób powstał atlasowy dołek.

Gdy więc jej ciało, owinięte flagą ukraińską, przyniesiono do domu i odsłonięto przed naszymi oczyma, moja druga myśl dotyczyła tego właśnie fragmentu jej skóry. Prawdziwy pocisk trafił w prawą, zwyczajnie piegowatą łopatkę, i nie zrozumiałam, że w ten sposób przyczynił się do powstania pewnej symetrii: atlasowy dołek po lewej i dziura na wylot po prawej. Ta moja myśl – tak jak i tamta z flagą – z pewnością nie pasowała do sytuacji. Stałam więc spięta i nieruchoma w pokoju, gdzie mimo jaskrawego słońca zapalono wszystkie lampy, i próbowałam wyeliminować wszystkie niestrawne skojarzenia. Doprowadziło to do powstania w mojej głowie całkiem pustego, białego odcinka – podobnego do tamtego wgłębienia bez piegów na skórze, nie wiedziałam tylko, czy w prawej, czy lewej półkuli mojego mózgu. Był lipiec 1988 roku, moja matka zginęła w nierównej walce z totalitaryzmem sowieckim.

Każdego wieczoru Prababka zamykała drzwi wejściowe według własnego wymyślnego rytuału – jakby wierzyła, że mogą ochronić nas przed nieproszonymi gośćmi, tymi samymi, którzy odwiedzili dom w trzydziestym siódmym, na zawsze zabierając ze sobą jej męża. Sama do tamtej historii nie wracała, natomiast Aba wspominała ją regularnie:

– Wieczorem zadzwonili do drzwi, tatuś powiedział, że to pomyłka, że zaraz wróci, pocałował mnie na pożegnanie i wyszedł z nieznajomymi. Już nigdy go nie zobaczyłam.

To wydarzyło się w Leningradzie, gdzie Aba z Prababką mieszkały przed wojną. Nic dziwnego, że we wczesnym wieku nabawiłam się lęków przed niespodziewanymdzwonieniem do drzwi.

Otóż Prababka zawsze najpierw sprawdzała, czy pierwsze, pomalowane na ciemno drzwi są mocno zatrzasknięte, następnie obracała klucz w ich zamku dwa razy, zawieszała spory metalowy łańcuch i przypieczętowywała innymi, białymi drzwiami, które też zamykała, tylko że już innym kluczem. Tej konstrukcji nie dało się otworzyć z zewnątrz, co denerwowało Mamę, która lubiła późno wracać i musiała albo stawiać na nogi cały dom, albo pozwolić, by Prababka godzinami czatowała, czekając na jej powrót.

Każda z nas miała własny zestaw kluczy: długi i cienki śpiewał falsetem i otwierał ciemne drzwi, krótki z nietypową okrągłą końcówką wzdychał basem i radził sobie z bramą na dole, płaski nowoczesny pasował do skrzynki pocztowej i najwyraźniej nie potrafił wydobyć z siebie żadnego dźwięku. Klucz od białych drzwi miała tylko Prababka i nie wiadomo było, gdzie go chowa na dzień.

Te drzwi były moją straszną udręką. Zamknięte na wszystkie spusty potęgowały poczucie niepewności jak wewnątrz oblężonej twierdzy, zamknięte tylko na jeden zamek rozsiewały grozę i zdawały się narażać nas na wtargnięcie obcych, którzy mieli moc, by zniszczyć nasz świat.

Pierwsze, ciemne drzwi były lekkie. Potrafiłam trzasnąć nimi z impetem, aby wyrazić codzienne, zrozumiałe emocje – wkurzałam się na Abę, która kazała mi ubierać się cieplej

przed wyjściem z domu. Ciemne drzwi zawierały w sobie „oko” – okrągły wizjer, zrobiony ze zwyczajnego szkła, zakryty od wewnątrz kawałkiem przetartej tektury. W tym Prababka również upatrywała niebezpieczeństwa: po pierwsze, gdy podnosiła się tekturowa kurtyna, człowiek po tamtej stronie zauważał, że jest obserwowany, czyli dowiadywał się, że w domu ktoś jest, a po drugie, jak uważała Prababka, miał możliwość zaatakowania przez wizjer.

– Najpierw rób małą szparkę, by się upewnić: obcy czy swój – uczyła mnie. – Obcy może wsunąć metalowy pręt, przebić szkło i zostaniesz bez oka!

Obcy to zawsze był mężczyzna.

Zaprosił mnie do środka, weszłam do pokoju, w którym nie działało prawo ciężenia, na ścianach wisiały makiety przestrzenne, na suficie maska zmarłego mężczyzny, pomiędzy jednym a drugim kołysał się fortepian otoczony regałami z książkami i płytami winylowymi, a także sztalugi z rozpoczętym rysunkiem czyichś pomarszczonych palców. Gawędziliśmy o tym i o tamtym, aż w końcu mój wzrok padł na papier kreślarski na stole i zapytałam, co oznaczają narysowane na nim figury geometryczne.

Usiadł w kręgu światła rzucanego przez lampkę, błysnął kolczyk w jego uchu i obrączka na jego palcu, mnie wskazał fotel naprzeciwko, położył na biurku nowy arkusz, w jednym rogu narysował kilka kółek, w drugim trójkąty i rozdzielił je grubą kreską.

– Po prawej jest kraina kółek. Kółka żenią się z kółkami, po czym rodzą im się okrągłe dzieci. Po lewej panują trójkąty. Tutaj tylko trójkąty żenią się z trójkątami i mają ze sobą małe trójkąciki. Ta linia jest granicą, a obszar dokoła niej – pograniczem. W nim rodzą się inne dzieci. Narysował kółka wpisane w trójkąty i kwadraty wpisane w kółka, a także – te podobały mi się najbardziej – wieloboczne figury utworzone z nachodzących na siebie kółek i kwadratów.

– Ludzie bardzo by chcieli, aby te dzieci zdefiniowały siebie jako jedno albo drugie figury. Problem w tym, że nie chcą. Są jednym i drugim naraz, na tym polega ich wyjątkowość. Większość ludzi jednak nie uznaje takich opcji: hybryd, form mieszanych. Większość chce jednoznacznych definicji. Tak jest łatwiej żyć.

– A ty? – zapytałam.

– Jestem takim właśnie mieszańcem. Człowiekiem pogranicza.

THE HOUSE WITH THE STAINED-GLASS

To me, the word “mama” is not an image, but a sound. It starts in the stomach, moves on through the lungs and the larynx to the windpipe, and gets stuck in the throat. You are entirely devoid of musical talent, she often used to say, and so I never sing. And yet the voice that is born in my gut is her voice, a mezzo soprano. The fact is that when I was inside her, I thought that voice belonged to me, but once I emerged, it turned out to be hers alone. This musical separation of ours lasted for eleven years, until the day she died. For a long time after there was nothing, no sound, no colour, just a hole right through near the shoulder blade. And when I finally grew up, it came to light that now it was she who was

inside me. Now she can't see anything. Once again she is just a voice, a beautiful mezzo soprano. And I stand in vain before the mirror, I open my mouth and try to get it out of me.

On the day of her death her voice was resonant, drowning out lots of other raucous sounds. Yet the death, that death was not a sound, but a colour. They brought her body home wrapped in a large, blue-and-yellow flag – the flag of a country that did not yet exist on any map of the world. She was tightly shrouded in it, like an Egyptian mummy, though in one spot on the surface a dark, blood-red stain was breaking through. As I stood and stared at that stain, I was struck by the feeling that a mistake had been made. At school they'd explained to us that all flags are red, because they're steeped in the blood of heroes. They told us the story of the worker who was shot dead when he came onto the street to fight for his rights with a white flag – when the gendarmes fired their bullets, his blood dyed the fabric red. Later everything had changed around, and now I knew the colour red more often brought terror than liberation. And yet, as I stood over Mama's body, I couldn't help thinking that red would have been more fitting.

The red flag was solemn and tragic, but the blue-and-yellow one was laid-back and kitschy. It reminded you of a hot summer's day, of rural relaxation in the fields. Mama said the blue was the sky and the yellow was the corn. There are moments in life when strange, sometimes highly inappropriate thoughts occur. If Mama had known what I was thinking just then, she'd have been horrified. And so the next moment, when the guys who had brought her home unwound the flag to show us the lacerated wound near her shoulder blade, I stopped focusing on the colours and started to think about her skin. Mama used to undress in front of a tall mirror, never making me feel in the least embarrassed, and then she'd stand there naked, examining herself, often singing as she did so. I would sit nearby, visually stroking her white, freckled skin, her small, firm breasts, and her long legs coated in little red hairs. She was my personal Snow Queen, as well as all the naked Venuses and clothed Madonnas in one from the albums on the book shelves. Her body spoke of the fact that it was indeed the spirit, and it would have been perfect, if not for a certain flaw. On her back, near her left shoulder blade, lurked a satin-white depression the size of a maple leaf – the only bit of her skin that was entirely devoid of freckles, it looked like a crookedly sewn-on patch. I realized it was a defect, but I loved it best of all. I often asked Mama where it came from. A mark left by an enemy bullet, she'd reply with a laugh. When I was very small, I took this answer seriously, and imagined the enemies of our system chasing her one dark evening, setting dogs on her, Mama hiding in a phone booth, and the bullet coming through the glass and smashing it into a thousand sharp, glittering slivers, under the hail of which her body must have slumped torpidly to the ground. But the truth was different: when she was still a little girl, a chain of moles had appeared on her back, something like the birthmark Gorbachev had on his forehead, and the doctors had decided to remove them. That was how the satin hollow had come about.

So when her body was brought home wrapped in the Ukrainian flag and unveiled before our eyes, my second thought was of that same bit of her skin. A real bullet had hit her right, fully freckled shoulder blade, and I didn't realize that by doing so it had brought about a certain symmetry, between the satin hollow on the left, and the gaping hole on the right. That particular thought of mine, just like the one about the flag, definitely wasn't appropriate to the situation. So I stood tense and motionless in the living room, where despite the glaring sunlight all the lamps were on, trying to eliminate all these unpalatable

associations. This caused a completely blank, white space to appear in my head – like the freckle-free depression in her skin, but I had no idea if it was in the left or right hemisphere of my brain. It was July 1988, and my mother had been killed in the unequal fight against Soviet totalitarianism.

Every evening Great-Grandma locked the front door according to her own elaborate ritual, as if she believed she could protect us from uninvited guests, the same ones who had visited the house in 1937, taking her husband away with them forever. She never went back to that story, though Granny regularly reminded us of it: “That evening they rang the doorbell. Daddy said it was a mistake and he’d be right back, kissed me goodbye, and left with the strangers. I never saw him again.”

It happened in Leningrad, where Granny and Great-Grandma were living before the war. It’s no surprise that at an early age I developed fears of an unexpected ring at the door. And so Great-Grandma always checked first to make sure the outside door, painted in a dark colour, was securely slammed shut, then she turned the key in the lock twice, hung up a solid metal chain and sealed it with another, white door, which she locked too, but with a different key. This arrangement couldn’t be opened from the outside, which used to annoy Mama, who liked to come home late, and either had to wake up the entire household, or have Great-Grandma stay up for hours, waiting for her return.

Each of us had their own set of keys: the long thin one sang falsetto and opened the dark door; the short one with an unusual rounded end sighed in a bass tone and dealt with the downstairs gate; the flat, modern one fitted the letter box and was plainly unable to produce any noise at all. Only Great-Grandma had a key to the white door, and nobody knew where she kept it in the daytime.

This door caused me terrible anguish. Double-locked, chained and bolted, it aggravated my sense of insecurity, as if I were inside a besieged fortress, and if only single-locked it scattered seeds of danger, seeming to expose us to the invasion of strangers with the power to destroy our world.

The dark, outer door was light-weight. I was capable of giving it a violent slam to express my daily, quite understandable emotions – I’d be furious with Granny when she told me to dress up warmer before leaving the house. The dark door had a “Judas trap” in it – a round peephole made of plain glass, covered on the inside with a small piece of threadbare fabric. Great-Grandma perceived dangers in it as well – firstly, as soon as the little curtain was raised, the person on the other side would notice that he was being watched, or would know there was someone at home, and secondly, as Great-Grandma saw it, he had the chance to attack through the peephole.

“First just make a tiny chink, to be sure if it’s a strange man or one of ours,” she taught me. “A strange man might shove a metal rod through the glass and you’ll end up losing an eye!”

He invited me inside, and I entered a room where the law of gravity didn’t apply – there were 3-D models hanging on the walls, a man’s death mask on the ceiling, and in between them swayed a grand piano, surrounded by bookshelves and vinyl records, and an easel too, with an unfinished drawing of someone’s wrinkled fingers. We chatted about this and that,

until finally my gaze fell on a piece of drawing paper lying on the table, and I asked what the geometric shapes on it meant.

He sat down in the circle of light cast by a small lamp; his earring flashed, and so did the ring on his finger, as he showed me to an armchair opposite. He laid a new sheet of paper on the desk, drew a few small circles in one corner, then triangles in another, and a thick line to separate them.

“On the right is the land of circles. Circles marry circles, and then give birth to round children. On the left the triangles reign. Here only triangles marry triangles, and together they have little triangles. This line is the border, and the area around it is the borderland, where other children are born.”

He drew circles inside triangles and squares inside circles, and also – these I liked the most – some polygonal shapes made out of overlapping circles and squares.

“People would love these children to define themselves as one shape or the other. But the catch is, they refuse to. They’re one and the other all at once, and that’s what makes them unique. But most people won’t accept that sort of choice – hybrid or mixed shapes. Most of them want unambiguous definitions. It’s easier to live that way.”

“What about you?” I asked.

“I’m a cross-breed of this very kind. A borderland person.”

Translation © by Antonia Lloyd-Jones

HÁZ SZÍNES ÓLOMŰVEGGEL

Az a szó, hogy „anya”, számomra nem egy képet, hanem hangot jelent. A hasamból indul, a tudómön és a gégémén keresztül halad a légcsővembe, és a torkomban megreked. Zeneileg teljesen tehetségtelen vagy, mondogatta, ezért aztán sohasem énekelek. Mindezek ellenére a hang, amely a zsigereimben születik meg, az ő mezzoszoprán hangja. A dolog lényege, hogy amikor a hasában voltam, azt hittem, hogy ez a hang hozzám tartozik, amikor pedig világra jöttem, kiderült, hogy csakis az övé. Ez a mi zenei elszigeteltségünk tizenegy évig tartott, egészen a haláláig. Később sokáig nem létezett semmi, se hangok, se színek, csak a lyuk a lapockája környékén, ahol a golyó kijött. Amikor pedig végül felnöttem, kiderült, hogy most ő van az én hasamban. Most ő nem lát semmit. Megint csak egy hang, egy szép mezzoszoprán. Én pedig hiába állok a tükör előtt, tátom ki a számat és próbálok magamból előcsalogatni.

A halála napján erőteljesen zengett a hangja, és elnyomott sok más, hangos robajt. De a halála, az a halál, nem hang volt, hanem szín. A testét nagy, kék-sárga zászlóba tekerve hozták haza – egy olyan állam zászlajába, amely a világ egyetlen térképen sem létezett még. Gondosan körbe volt csavarva, mint egy egyiptomi múmia, egy helyen azonban átütött a fel-színre a sötét vérfolt. Amikor álltam és nézegettem ezt a foltot, az a benyomásom támadt, hogy itt valami félreértés történt. Az iskolában azt tanultuk, hogy minden zászló vörös, mert hősök vére áztatta őket. Elmeséltek nekünk egy történetet egy agyonkínzott munkásról, aki fehér zászlóval ment ki az utcára a jogaiért harcolni, de amikor záporoztak a zsandárok lövései, a vér vörösre festette az anyagot. Később aztán minden megváltozott, már tudtam, hogy

a vörös színt gyakrabban követte terror, mint felszabadulás. Mindezek ellenére mégis, ahogy ott álltam Anya teste fölött, képtelen voltam nem arra gondolni, hogy a vörös jobban illene ide.

A vörös zászló fennkölt volt és tragikus, a kék-sárga pedig – szabados és giccses. Egy forró nyári napra és egy falusi pihenőre emlékeztetett a földekben. Anya azt mondta, hogy a kék az az ég színe, a sárga pedig – a kalászkoké. Az élet különböző pillanataiban furcsa, olykor pedig meglehetősen oda nem illő gondolatok szállják meg az embert. Hogyha Anya megtudná, hogy mi járt akkor a fejemben, dühös lenne. Eppen ezért a következő pillanatban, amikor a fiúk, akik hazahozták, kibontották a zászlót, hogy megmutassák nekünk a tépett sebet a lapockája környékén, nem összpontosítottam többé a színekre, és a bőrről kezdtem gondolkodni. Anyának az volt a szokása, hogy egy magas tükör előtt vetkőzött le, amivel engem egy kicsit sem feszélyezett, aztán pedig saját magát fürkészve állt meztelenül, alkalomadtán még énekelt is mellé. Ilyenkor leültem a közelében, és tekintetemmel fehér, szeplős bőrét, apró, feszes melleit, hosszú, vörös szőrszálakkal benőtt lábait simogattam. Ő volt az én saját Hókirálynóm, és egyszerre ő volt az összes levetkezett Vénusz és ruhába öltözött Madonna a polcokon álló művészeti albumokból. A teste azt mondta, hogy ő egy szellem, és tökéletes is lett volna, ha nem lett volna ott az a bizonyos szépséghibája. A hátán, a bal lapockája környékén, juharlevél nagyságú atlaszfehér mélyedés rejtőzött – a testének ez volt az egyetlen része, amelyet egyáltalán nem tarkítottak szeplők, és úgy festett, mint egy egyenetlenül odaötlött folt. Értettem én, hogy ez egy szépséghiba, a legjobban mégis ezt szerettem. Gyakran kérdeztem Anyát, hogy hogyan került oda. Egy ellenséges lövedék nyoma, válaszolta nevetve. Amikor még nagyon kicsi voltam, komolyan vettem ezt a választ, és elképzeltem, hogy sötét este hogyan üldözték őt a rendszerünk ellenségei, uszították rá a kutyákat, hogyan rejtőzött el egy telefonfülkében, a golyó átszakítva az üveget hogyan repesztette szét azt ezernyi éles, csillogó üvegszilánkra, amelynek zápora alatt testének magatehetetlenül a földre kellett rognia. Az igazság azonban másképp festett: amikor Anya még kislány volt, anyajegyek sora fejlődött ki a hátán – annak a foltnak az alakjához hasonlítot, mint amilyen Gorbacsov homlokán van – és az orvosok úgy döntöttek, hogy kimetszik. Ezen a módon keletkezett az atlaszszzerű kis mélyedés.

Amikor tehát az ukrán zászlóba tekert testét hazahozták, és a szemünk előtt kitakarták, a második gondolatom a testének éppen ezt a részét érintette. Az igazi lövedék a jobb oldali, a rendesen szeplős lapockáját találta el, és nem értettem meg, hogy ezáltal hozzájárult egy bizonyos szimmetria létrejöttéhez: az atlaszszzerű kis mélyedés a bal és a kimeneti nyílás a jobb oldalon. Ez a gondolatom – akárcsak a másik, zászlóval kapcsolatos – minden bizonynyal nem volt a helyzethez illő. Feszültem és mozdulatlanul álltam hát a szobában, ahol a szikrázó napsütés ellenére felgyújtottak minden lámpát, és próbáltam kirekeszteni minden nehezen kezelhető képzettársítást. Mindez ahhoz vezetett, hogy kialakult a fejemben egy egészen üres, fehér terület – ahhoz a szeplők nélküli bőrmélyedéshez hasonlatos, csupán nem tudtam, hogy a jobb vagy a bal agyféltekémben. 1988 júliusa volt, anyám meghalt a szovjet totalitarizmus elleni egyenlőtlen harcban.

Dédanya minden este a saját különleges rituáléja szerint zárta be a bejárati ajtókat – mint ha hitt volna abban, hogy képes megvédeni bennünket a hivatlan vendégektől, ugyanazoktól, akik harminchétben nálunk jártak, és mindörökké magukkal vitték a férjét. Ő maga nem emlegette ezt a történetet. Aba azonban rendszeresen felidézte:

– Este csengettek az ajtón, apa azt mondta, hogy tévedés lesz, hogy mindjárt jön vissza, búcsúzóul megcsókolt, és elment az ismeretlenekkel. Sohasem láttam többé viszont.

Mindez Leningrádban történt, ahol a háború előtt lakott Aba Dédanyával. Így aztán nincs is abban semmi különös, hogy fiatal koromban félelem lett rajtam úrrá, amikor váratlanul megszólalt a csengő.

Dédanya először ugyanis mindig leellenőrizte, hogy az első, sötétre festett ajtó jól be van-e csukva, azután kétszer ráfordította a kulcsot a zárba, beakasztotta a jökora fémláncot, és miderre jött még egy másik, fehér ajtó, amelyet szintén bezárt, csak hogy ezt már egy másik kulccsal. Ezt a szerkezetet kívülről nem lehetett kinyitni, ami bosszantotta Anyát, aki szeretett későn hazajárni, és vagy fel kellett vernie az egész házat, vagy hagynia, hogy Dédanya órákon át lesben állva várja, hogy hazaeérjen.

Mindnyájunknak saját kulcscsomója volt: a hosszú, vékony kulcs fejhangon énekel, és a sötét ajtót nyitotta, a rövid, melynek szokatlan kerek végződése volt, basszus hangon sóhajtozott, és a lenti kapuhoz szolgált, a lapos, modern a postaladába illett, és minden kétséget kizáróan képtelen volt bármiféle hangot is kiadni magából. A fehér ajtóhoz csak Dédanyának volt kulcsa, és nem volt tudomásunk róla, hogy hol tartja napközben.

Borzalmas kinszenvedést jelentettek számomra ezek az ajtók. Tökéletesen bezárva, akárcsak egy ostromlott erődben, a bizonytalanság érzetét fokozták, csak egy kulcsra zárva pedig rémületet árasztottak, és azt az érzést keltették, hogy idegenek törhetnek ránk, akiknek hatalmukban áll, hogy elpusztítsák a világunkat.

Az első, sötét ajtó könnyű volt. Képes voltam olyan lendülettel bevágni, hogy minden napos, egyszerű indulatokat fejeztem ki vele – felhúztam magam Abára, aki rám parancsolt, hogy öltözzek fel melegebben, ha elmegyek otthonról. A sötét ajtónak volt egy „szeme” is – egy egyszerű üvegből készült, kerek kémlelőnyílás, belülről egy megtépázott kartonpapírral lefedve. Dédanya ebben is meglátta a veszélyt: egyrészt, amikor felemelkedett a kartonfüggöny, az ajtó túlsó felén álló ember észrevette, hogy figyelik, vagyis megtudta, hogy valaki van otthon, másrészt pedig, Dédanya úgy vélekedett, hogy lehetősége adódott arra, hogy a nyíláson keresztül támadást intézzen.

– Először csak egy apró rést csinálj, hogy megbizonyosodj felőle: idegen-e vagy közülünk való – okított engem. – Egy idegen még bedughat egy fémrudat, kiverheti vele az üveget, és félszemű maradsz!

Betessékelt magához, bementem a szobába, amelyben nem hatott a gravitációs törvény, a falakon térbeli makettek lógtak, a plafonon egy férfi halotti maszkja, ezek között egy zongora ringatózott, melyet könyvekkel és bakelitelemezekkel megrakott polcok vettek körül, valamint egy festőállvány rajta valakinek a rancos ujjairól megkezdett rajzzal. Eldiskuráltunk erről-arról, míg végül a tekintetem meg nem akadt az asztalon fekvő műszaki rajzlapon, és megkérdeztem, mit jelölnek a rárajzolt geometrikus alakzatok.

Úlélt a lámpa fénykörébe vonva, megcsillant a fülbevaló a fülében és a karikagyűrű az ujján, engem a szemben lévő fotelba ültetett, egy tiszta iv papírt helyezett az íróasztalra, az egyik sarkába néhány karikát rajzolt, a másikba háromszögeket, és egy vastag vonallal elválasztotta őket egymástól.

– A jobb oldalon a karikák birodalma van. A karikák karikákkal házasodnak, aztán kör alakú gyerekeik születnek. A bal oldalon a háromszögek uralkodnak. Itt csak háromszögek

házasodnak háromszögekkel, és apró háromszög-gyermekeik vannak. Ez a vonal a határt jelöli, a körülötte lévő terület pedig – a határvidék. Itt másféle gyerekek születnek.

Háromszögekbe írt köröket és körökbe írt négyzeteket rajzolt, és – ami a legjobban tetszett – egymást fedő körökből és négyszögekből alkotott sokszögeket.

– Az emberek nagyon szeretnék, hogyha ezek a gyerekek egyik vagy másik alakzatként határoznák meg magukat. A problémát az jelenti, hogy ők ezt nem akarják. Egyszerre ezek is és azok is, ebből fakad a különlegességük. Az emberek többsége azonban nem ismeri el az olyan választási lehetőségeket, mint a hibridek vagy a szabálytalan alakzatok. A többség egyértelmű definíciókat akar. Így könnyebb az élet.

– És te? – kérdeztem.

– Én pontosan egy ilyen keverék vagyok. Határvidéki ember.

Szatzer Helga fordítása

TOMÁS VARGA

The small-town wheeler-dealer and crook Pišta initiates his son Jimmy into the key issues of life. Encounters with prostitutes, black marketeers and petty mafiosi take place mostly in stale bars and louse-infested dormitories around southwest Slovakia. Underage readers are not allowed to attend public readings from the book because it contains bad language, sex and alcohol. However, blood is not muddy water and the only thing that really matters is the mutual love between father and son.

Tomáš Varga (b. 1980) trained as a hardware shop assistant in Zlaté Moravce because he wasn't admitted to an arts college. He also made his living as a worker, cleaner, watchman, and later as a teacher and nurse in an old people's home. His book debut, *The Scoundrel*, was shortlisted for the Anasoft Litera Prize in 2014.

A kisvárosi ügyeskedő Pišta Dzsimi fiának igyekszik megtanítani az alapvető dolgokat az életben. A rosszlányokkal, feketézőkkel és kisebb maffiózókkal folytatott üzemek többnyire lepukkant bárókban és gyanús szálláshelyeken zajlanak. A vulgáris beszédmód, a szex és az alkohol többrendbeli előfordulása miatt a felolvasások látogatása kiskorúaknak nem ajánlott. De a vér nem válik vízzé, és a könyv végsősoron mégiscsak az atyai és a fiúi szeretetről szól.

Tomáš Varga (1980, Zlate Moravce) dolgozott mint kétkezi munkás, portás, éjjeli őr, tanító és gondozó egy szeretetotthonban. Most szociális munkás Pozsonyban. 2010-ben megnyert egy novellapályázatot, és első regényével tavaly bejutott az év tíz legjobb könyvét értékelő Anasoft Litera döntőjébe.

GRÁZEL

Po polnoci sme sa vrátili do mesta. Auto sme nechali na sídlisku, pár blokov od garsónky. Chichotajúc sme sa zakrádali tmou popri múroch ako šváby. Dobré som vedel, že je prúser, ale nedochádzalo mi to. Už som to bral ako opitú hru na dobrých a zlých gangstrov. My sme teraz boli tí dobrí. Lebo sme to boli my. Čím bližšie sme však boli k bytu, tým hlasnejšie sa v nás ozývali gongy napätia. Nárazovo. Prekvapivo. Strašidelne. Uvedomil som si, že nemám poruke žiadnu zbraň, tak som zodvihol kus asfaltu a utekal za otcom, ktorý práve prebehol pomedzi autá a zmizol v temnote. Zrazil som sa s ním pod stromom. Obzrel sa a potichu zahrešil. Jeho tvár, osvetlená lúčom z pouličnej lampy, odrazu vyzerala hrozne. Tvár kostlivca. Na ruke sa mu blýskal boxer. Všetko to na mňa spadlo a v momente som vytriezvel. A dostal som strach.

Ku vchodu sme sa dostali ľahko, len to dlho trvalo, lebo sme si museli obzrieť všetky autá. Vzduch bol čistý. Vstúpili sme dnu a potichu vysli po schodisku ku dverám. Boli ošťaťé. Otec škrtol zapaľovačom a obzrel si zámku. Nebola poškriabaná. Viťazoslávne sa na mňa pozrel, teatrálnym gestom otvoril dvere a vošiel. Na chodbe zapálil sviečku.

„Na svetlo sa teraz vysereme. Džimi,“ odrazu bol úplne triezvy a jeho hlas znel pevne. „Nieže zapneš lampu, alebo urobíš podobnú kokotinu. Možno sú ešte vonku.“

„Musim... čúrať.“

Keď som sa vrátil zo záchoda, otec sedel rozvalený v kresle a mieril na mňa loveckou kušou.

„Jebe ti, tata?!“

Skočil som späť za dvere.

„Čo si dosraný! Neni natiahnutá. Zatiaľ...“

Otec ukázal na vedľajšie kreslo. Postavil ich tak, aby z nich bol dobrý výhľad na dvere do bytu.

„Hentam si lofni. A tu máš toto,“ podal mi malú, pištoľ podobnú kušu a jeden šíp.

„To nemyslíš vážne! Teraz tu akože ideme strážiť?“

„Nepicuj a sem si sadni, vedľa mňa!“

Otec prisunul tri taburetky. Na jednu si vyložil nohy on, na druhú ja. Na prostrednú položil cigarety, popolník a fľašu vodky. Natiahol veľkú kušu a založil do nej šíp.

„Nabi si. Keď budeme počuť za dverami šramot, strieľam ja. Ak niekto predsa otvorí, strieľaš ty. Do nohy trafiš aj potme, nie?“

Zobudil som sa na svitaní. Bolela ma hlava. Na taburetke bol vysypaný popolník hnusných špakov. V ruke som stále držal kušu. Vybral som šíp a opatrne uvoľnil tetivu. Bola popraskaná, môžeme ju zahodiť. Otec mal otvorené ústa a s chuťou chrápal. Veľká kuša ležala na zemi, bola natiahnutá a zaistená, ale šíp ležal vedľa poloprázdnej fľaše vodky. Odišiel som na záchod a vyzvracal sa. Uľavilo sa mi.

V chladničke som našiel bravčovú masť. Odkrojil som štyri krajce chleba a natrel ich. Dva som lačne zjedol a ostatné položil na tanier. Podišiel som k otcovi a vybral mu spod nôh taburetku. Na posteli ležalo nejaké tričko. Zviazal som mu ním nohy. Budíť ho je nebezpečné. Kope. Ako žrebec. Raz mi spravil na stehne modrinu veľkú ako tanier. Otvoril som

fľašu so zbytkom vodky a dal mu ju pod nos. Zamrmlal a svihol po mne rukou. Poľahky som sa uhol.

„Tata, vstávaj!“ dal som mu facku.

Zdvihol obe nohy, ktoré vzápätí tvrdo dopadli na zem. Na chvíľu otvoril oči, ale zasa ich zavrel. Znova som mu dal ovoňať vodku. Pokúsil sa kopnúť a zavrčal. Dostal ďalšiu facku a až potom sa prebral.

„Krista tvojho...“ ozval sa prefajčený barytón. „...kurva! Co si mi to spravil s nohami?! Ta zabijem! Šak je noc!“

„Vstávaj, tata! Idem domov. Prežili sme to.“

Podal som mu jedlo. Chvíľu sa obzeral po miestnosti, zjavne sa rozpomínal na včerašok. Nič nepovedal a vďačne zjedol jeden z chlebov. Ja som dorazil posledný.

Vonku bolo chladno. Ticho sme kráčali po chodníku, popod tie zvláštne stromy, čo majú červené listy od jari do jesene.

„Čo teraz urobíš s tou vecou okolo Lacka?“

Potiahol si z cigarety a chvíľu premýšľal. Keď dofajčil, odstrelil špak.

„Neboj nič, ja to zvládnem. Neni to prvý raz, že...“

Prerušil ho hluk motora. Čierny bavorák sa prehnal okolo nás a zabočil do uličky. Zaskripali brzdy. Ranné vrabce sa rozprchlí z krieka ako ohňostroj. Pozreli sme s otcom na seba. Oči v napätej tvári mal roztvorené dokorán. Prudko ma odsotil a skríkol:

„Choď na druhú stranu ulice! Utekaj!!! Okolo hotela na autobusku a rýchlo nastúp! Do hocakého autobusu!“

Došlo mi, že sa nič neskončilo. Je to ako nočná mora. Strach sa vrátil a obľial ma pot. Otec sa rozbehol popri paneláku k akýmisi stromom.

„Tata!!!“ zvolal som nerozhodne prestupujúc. „Ja nejdem...!“

Na moment zastal a zreval:

„Nebud' kokot, Džimi! Choď preč a neboj sa o mňa, jasné?! Pridem za tebou na stanicu! Makaj!“

Rozbehol som sa. Už som sa viac neobzeral. Bežal som sidliskom, po tvári mi tiekli slzy a nahlas som nadával. Na Lacka, na kurvy, na peniaze a na celý svet! Do toho behu som dal všetko.

Keď sa môj autobus pohol, uvidel som otca, ako uvoľnene kráča po nástupišti. Už sa nikam neponáhlal. Mal roztrhnutú košeľu, rozbité ústa a na ruke krvavý boxer. Zamával mi ním. Usmieval sa ako grázel.

Bol by som ho vtedy zabil...

THE SCOUNDREL

It was past midnight by the time we got back to town. We parked the car at the housing estate, a few blocks away from the flat. We giggled as we sneaked along the walls in the dark like cockroaches. Although I knew we were in deep shit it hadn't quite sunk in. It felt more like being in a drunken game of goodies and baddies. With us as the goodies, of course. Because it was us. But the closer we got to the flat the louder the gong of suspense

would pound. It went on and off. Startling. Frightening. I realized I was unarmed so I picked up a piece of concrete, then ran to catch up with father who had zigzagged between some cars and vanished in the darkness. I bumped into him under a tree. He turned around and swore under his breath. His face, lit up by a ray of the street lamp, suddenly looked terrifying. Like the face of the grim reaper. A knuckleduster glinted in his hand. That's when it really hit me and I sobered up in a flash. And I got really scared.

Reaching the entrance of the block was easy but it took us a while because we had to check all the cars. The coast was clear. We entered the building and quietly climbed the stairs to the flat. The door had been pissed on. Father clicked a lighter and examined the lock. It wasn't scratched. With a triumphant look he swung the door open theatrically and walked in. Inside the hallway he lit a candle.

"We won't bother with lights, Jimmy" all of a sudden he was totally sober and his voice sounded firm. "Don't you dare switch on the lamp or do any other fucking thing like that. They might still be outside."

"Bu I've got to... pee."

When I came back from the toilet, I found father sprawled in an armchair, with a hunting crossbow aimed at me.

"What the fuck, dad?!"

I jumped back behind the door.

"Don't be a pussy! It's not loaded. Not yet...."

Father pointed at the other armchair. He had positioned the chairs so that they faced the front door.

"Plonk yourself over there. And take this," he said, handing me a small crossbow that looked like a gun, and an arrow.

"You must be joking! You mean we'll have to be on guard now?"

"Shut your face and sit down here, next to me!"

Father pushed three ottomans closer to our feet. He put his feet up on one of them and I put mine on the other. He placed a packet of cigarettes, an ashtray and a bottle of vodka on the third. He cocked the big crossbow and inserted an arrow.

"Go on, load yours. If we hear any rustling on the other side of the door, I'll shoot. And if someone gets in, you shoot. You can hit them in the foot even in the dark, can't you?"

I woke up at dawn. I had a headache. Disgusting fag ends from the ashtray were strewn about the ottoman. The crossbow was still in my hand. I took the arrow out, gently loosening the bowstring. It had cracked and was no use anymore. Father's mouth was open and he was snoring with gusto. The big crossbow was on the floor, loaded and with its catch on but the arrow was lying next to the half-empty bottle of vodka. I went to the toilet and threw up. I felt better straight away.

I found some pork lard in the fridge. I cut four slices of bread and spread them with lard. I greedily scooped two slices and put the other two on a plate. I walked up to father and pulled the ottoman from under his feet. There was a t-shirt on the bed. I used it to tie up father's legs. It's dangerous to wake him up. He kicks out. Like a stallion. Once he gave me a bruise on the leg the size of a plate. I opened the bottle with the remaining vodka and shoved it under his nose. He mumbled something and waved an arm at me. I got out of his way easily.

"Dad, get up!" I gave him a slap in the face.

He lifted both legs and hit the ground hard immediately. He opened his eyes for a while and closed them again. I made him sniff some vodka again. He tried to kick out and gave a growl. It took another slap in the face for him to wake up.

"Jeeesus Christ...." he said in his nicotine-laden baritone.... "Fuck you! What have you done to my feet?! I'll kill you! It's the middle of the night!"

"Get up, dad! I'm going home. We've made it."

I offered him the food. He looked around for a moment, apparently trying to reconstruct yesterday's events. He didn't say anything and ate one of the slices of bread gratefully. I finished off the last one.

It was cold outside. We walked down the path quietly, passing under those weird trees whose leaves are red from spring to autumn.

"What you gonna do about Lacko?"

He gave a drag on his cigarette and thought about it. When he finished smoking he flicked the fag end away.

"Don't worry, I'll figure something out. It's not the first time I..."

He was interrupted by the sound of a car engine. A black BMW flashed past us and turned into a side street. We heard the screeching of brakes. The morning sparrows flew up in all directions, like fireworks. Father and I looked at each other. The eyes in his drawn face were open wide. He pushed me away sharply and shouted:

"Cross over to the other side of the street! Run!!! Past the hotel to the bus stop and take a bus, pronto! Any bus!"

I realized it wasn't yet over. It was like a nightmare. The fear returned and I was drenched in sweat. Father ran off, past the block of flats towards some trees.

"Dad!!!" I shouted, shifting from one foot to another indecisively. "I'm not going..."

He stopped for a moment and yelled:

"Don't be a prick, Jimmy! Get out of here and don't worry about me, you got it?! I'll meet you at the station! Go on!"

I started running. I didn't look around anymore. I ran through the housing estate with tears streaming down my face, swearing loudly. Cursing Lacko, the whores, the money and the whole world. I ran as fast as I could.

As the bus began to move I saw father walking down the traffic island, looking quite relaxed. He wasn't in a hurry anymore. His shirt was torn and the knuckleduster on his hand was covered in blood. He waved at me. He was smiling, the scoundrel.

I could have killed him...

Translated by Julia and Peter Sherwood

SZÉLHÁMOS

Éjfél után értünk vissza a városba. A kocsit a lakótelepen hagytuk, pár saroknyira a garzontól. Kuncogva lopakodtunk a sötétben, a falak mellett, mint a svábbogarak. Tudtam, hogy balhé van, de valahogy nem fogtam fel. Úgy vettem, mintha éppen a jó és a rossz gengsz-

tert alakítanánk részegen. Most mi voltunk a jófiúk. De ahogy közeledtünk a lakáshoz, a feszültség gongjai egyre hangosabban szólaltak meg bennünk. Hullámokban. Megleپően. Rémszítón. Felfogtam, hogy nincs nálam semmilyen fegyver, így felmarkoltam egy darab aszfaltot, és futni kezdtem apám után, aki éppen elhúzott az autók között, és eltűnt a sötétben. Egy fa alatt futottunk össze. Körülnézett, és halkán elkáromkodta magát. Arca az utcai lámpa fényében egyszerre borzalmas lett. Egy csontváz arca volt. Az öklén bokszer villant. Hirtelen mindent megértettem, és azonnal kijózanodtam. Kezdem felni.

A bejárathoz könnyen eljutottunk, de eltartott egy ideig, mert minden kocsit ellenőriznünk kellett. Tiszta volt a levegő. Csendben beléptünk, és a lépcsőkön feljutottunk az ajtóig. Az ajtók végig le voltak huzozva. Apa előhúzta az öngyújtót, és megnézte a lakatot. Érintetlen volt. Huncutul rám kacsintott, egy teátrális gesztussal kitérta az ajtót, majd belepett. Az előszobában gyertyát gyújtott.

„Szarjunk most a fényre. Dzsími,” hirtelen teljesen kijózanodott, és a hangja magabiztosan zengett. „Nem, hogy felkapcsolod nekem itt a villanyt, vagy valami hasonló baromságot csinálsz. Lehet, hogy még kint vannak.”

„Pisálnom kell...”

Ahogy visszatértem a vécéről, apa már a fotelban terpeszkedett, és egy számszerijjal egyenesen rám célzott.

„Hülye vagy, apa?!”

Visszaugrottam az ajtó mögé.

„Be vagy szarva, mi! Nincs felhúzva. Egyelőre...”

Apa a mellette levő fotelre mutatott. Úgy helyezte el, hogy a lakásajtó jól szemmel tartható legyen.

„Azt ott rakd ide mellém. És itt van ez” azzal a kezembe nyomott egy kis, pisztolyhoz hasonlatos íjat és egy nyilat.

„Ezt nem gondolod komolyan! Akkor most mi itt örködni fogunk?”

„Ne pofázzál, űlj le ide mellém!”

Apa odahúzott három sámlit. Az egyikre ő, a másakra én tettem fel a lábam. A középsőre egy doboz cigarettát, egy hamutartót és egy üveg vodkát rakott. Felajzotta a nagy számszeriját, és egy nyilat csúsztatott bele.

„Töltsd meg te is. Ha az ajtó mögött valami zajt hallunk, akkor én lövök. Ha valaki mégis benyit, akkor te. Sötétben is lábon tudsz löni bárkit, vagy nem?”

Már hajnalodott, amikor felébredtem. Fájt a fejem. A sámlit tele volt a hamutartóból kiszórt undorító csikkével. A kezemben még mindig az íjat szorongattam. Kihúztam a nyilat belőle, és óvatosan leeresztettem a hűrt. Szakadozott volt, ki lehet dobni a fenébe. Apának nyitva volt a szája, és jóízűen horkolt. A nagy számszerij a földön hevert, fel volt ajva és ki volt biztosítva, de a nyíl a megcsapolt vodkásüveg mellett hevert. Kimentem a vécére és kihánytam magam. Megkönnyebbültem.

A hűtőben találtam disznósírt. Levágtam négy szelet kenyeret, és megkentem. Kettőt mindjárt megettem, a többit egy tányérra tettem. Apámhoz mentem, és kihúztam a sámlit a lába alól. Az ágyon valami trikó hevert. Összekötöztem vele a lábait. Veszélyes öt felébreszteni, mert rúg, mint a ló. Egyszer akkora kék foltot hagyott rajtam, mint egy tányér. Kinyitottam a vodkásüveget, és az orra alá dugtam. Felmorgott, és felém legyintett. Finoman elhajoltam.

„Apa, ébredj!” gyengén pofonütöttem.

Mindkét lábát felemelte, majd rögtön a földre csapta. Egy pillanatra kinyitotta a szemét, de újra becsukta. Ismét megszagoltattam vele a vodkát. Rügni akart, majd felmorgott. Kapott egy újabb pofont, csak azután tért magához.

„Szentségít...” szólalt meg a füstös baritonján. „bazzmeg! Mit csináltál a lábommal?! Kinyírlak, bazzmeg! Éjszaka van még, nem látod?!”

„Ébredj, apa! Megyünk haza. Túléljük.”

Odaadtam neki a kaját. Lassan körbenézett a helyiségben, nyilván felderengett benne az elmúlt este. Semmit nem szólt, befalta az egyik kenyeret. Én meg az utolsót.

Kint hideg volt. Csendben baktattunk a járdán, errefelé a fák levelei furcsamód tavasztól ősziig pirosak maradnak.

„Most mit fogsz kezdeni Lacikával meg a dolgokkal?”

Beleszívott a cigibe, és egy ideig gondolkozott. Majd elpöckölte a csikket.

„Nyugi, megoldom. Nem először van ez, ugye...”

Motorzaj szakította felbe. Egy fekete BMW húzott el mellettünk, és befordult az utcasarkon. Megcsikordultak a fékek, mire a verebek, mint a tűzijáték, szétröppentek a bokorról. Apával egymásra néztünk. Szemei kimerevedtek a feszültségtől. Hirtelen félrelökött, és azt kiáltotta:

„Menj át az utca másik oldalára! Tűnés! A buszmegállóhoz, a hotel körül, és azonnal szállj fel! Mindegy, melyikre!”

Megértettem, hogy semminek nincs vége. Mint egy rémálom. A rettegés visszatért, és előntött a veritek. Apa futásnak eredt a panelház melletti fa irányába.

„Apu!” kiáltottam bizonytalanul, és egyhelyben toporogtam. „Én nem megyek...”

Egy pillanatra megállt, majd rám üvöltött.

„Ne legyél hülye, Dzsimi! Tűnj el, és ne félts engemet, oké?! Az állomáson megtalállak! Nyomás!”

Futásnak eredtem. Többet nem fordultam vissza. Futottam a lakótelepen át, az arcomon könnyek csorogtak, és hangosan káromkodtam. Lacikára, a kurvákra, a pénzre, az egész kibaszott világra! Akár egy eszelős, úgy futottam.

Ahogy elindult a buszom, megláttam apát, amint lazán lépked a megálló felé. Már nem sietett sehová. Az inge szét volt tépve, a szája szétütve, a kezében egy véres bokszer. Ezzel integtetett felém. Nevetett, mint egy gazember.

Legszívesebben ott helyben megöltém volna.

György Norbert fordítása

BRUNO VIEIRA AMARAL

QUETZAL, PORTUGAL

Who killed Fidgety Joãozinho in the field by the reservoir? What happened to the virginal Vera, fled from her parents' house two months before turning sixteen? Why will the people of the Amélia neighbourhood never forget the Carnival of 1989? Memories, cons, betrayals, murders, evangelical sermons, football stories, cuisine, a host of sounds, a bus ride, Sunday mornings, weather forecasts, hell, black people, gypsies, white trash, returning expats: all of mankind burns bright in the district of Amélia.

Born in 1978, Bruno Vieira Amaral is a literary critic, translator, and author of *A Guide to 50 Portuguese Fictional Characters* and the blog Circo da Lama. He holds a degree in Modern and Contemporary History from ISCTE. In 2002, his bold poetic debut earned him a spot in the Portuguese Young Artists Showcase.

Az Amélia-lakótelep Lisszabon külvárosában tele van érdekesebbnél érdekesebb történetekkel, elvetélt emberi sorsokkal, a kispolgári lét peremére szorult, bizarr figurákkal, a reménytelenség melankóliájával, nagyívű vágyakkal és ábrándokkal, feloldatlan társadalmi és ideológiai feszültségekkel. Bruno Vieira Amaral a tragikum és a komikum kettős perspektívájából írja meg, rövid, anekdotikus fejezetekben ennek a kronotopikusan terhelt külvárosi térnek a krónikáit.

Bruno Vieira Amaral (1978) portugál író, újságíró, irodalomkritikus és fordító, a LER főszerkesztője, a *A Kalauz 50 portugál irodalmi alakhoz* című könyv szerzője. *Az első dolgok* című regényét a Portugál PEN Klub díjával és a presztízsertékű Fernando Namora-díjjal jutalmazták.

AS PRIMEIRAS COISAS

Copacabana

Lurdes Bexiga ressuscitou num Domingo de Páscoa. Depois, saiu do hospital, pegou nos três filhos e foi viver com uma prima na Quinta da Fonte da Prata. Era a terceira vez no mesmo ano que caía das escadas ou escorregava no chão acabado de lavar e, como era cada vez pior — já não eram só hematomas e dentes partidos, mas também uma perfuração do pulmão e o maxilar desfeito —, decidiu que tinha de sair de casa por amor aos filhos ou o próximo acidente, desconfiava, ainda ia matá-la. Domitília, a dona da peixaria onde Lurdes trabalhava, ofereceu-se para ajudá-la da primeira vez, mas agora já não conseguia aguentar uma empregada que, volta não volta, ficava de baixa. Gostava muito dela, tinha muita pena, mas não podia ser. Aquilo era um negócio. Por isso, quando se instalou com os três filhos num quarto da casa da prima, Lurdes teve de começar a trabalhar a dias, a lavar escadas de prédios com Isa e, aos fins de semana, a fazer limpezas no café de Teixeira. Os domingos à tarde eram o seu momento de liberdade, quando esquecia os anos miseráveis de um casamento infeliz e, com o único vestido que tinha, maquilhada pela prima, iam as duas para as matinês do Salão de Baile Copacabana.

Era outra vez adolescente e apreciava o ar um tanto sórdido do local, os homens de meia-idade de fatos cocados, sapatos de verniz e meia branca, o cheiro intenso a laca e perfumes de candonga, os pires com pevides e amendoins, o hálito a cerveja e ao cozido do almoço, um corpo estranho a apertá-la quando dançavam ao som de Tony de Matos, Roberto Carlos e Rosana, porque era outra vez adolescente e queria esquecer que havia um mundo para lá daquelas portas, que aquele refúgio de velhacos e velhas putas mantidas por amantes era o único sitio onde, nas fugazes horas dos domingos, podia recuperar um gosto mínimo pela vida, porque sem aquilo, sem aquele arremedo de abrigo, onde ao fim da tarde se ouviam valsas e tangos, talvez a depressão vencesse, talvez o medo do marido vencesse, e Lurdes se decidiu a pôr fim à vida atirando-se para a linha do comboio.

Não foi preciso. O marido já tinha ido a casa da prima com pontapés na porta e insultos a meio da noite, e foram uns vizinhos que o puseram dali para fora, bêbado e furioso. Uma vez, num domingo de manhã, tinha ficado à espera que ela saísse do café de Teixeira. Foi Isa que a salvou, dizendo-lhe para fugir pelas traseiras.

Quando soube que a mulher passava as tardes de domingo no Copacabana, esperou-a no parque de estacionamento, e quando ela saiu, o rosto iluminado por um contentamento breve, outra vez adolescente, disparou três tiros à queima-roupa, que a deixaram caída numa poça de sangue, o único vestido que tinha, preto e de costas abertas, sujo de lama. Da pochette oferecida pela dona da peixaria caíram um espelho, um rimel, uma nota de quinhentos escudos, a carteira só com duas senhas para a camioneta e uma sua fotografia com os três filhos, de há mais de um século. Um último tiro, quando já estava morta, desfez-lhe o crânio.

Fernando T.

Sai entorpecido de casa da minha mãe. Tínhamos comido queijo fresco, bacalhau à Brás, que repeti, e bebida vinho — áspero, ordinário. Fiquei no patamar, de luzes apagadas, a

fumar um cigarro e a olhar as janelas dos prédios em frente. Gosto do prazer clandestino de fumar no escuro. Foi isso que pensei naquele momento. Desci as escadas. Tive a impressão de noutros tempos haver ali mais vida, mais gente a subir e a descer, suspiros de cansaço, e que, mesmo de fora, se ouviam os rumores, a surda respiração animal do interior das casas: vozes da televisão, brinquedos arrastados pelo chão de tacos soltos, barulho de portas a abrir e a fechar, o som das facas a cortarem cebolas, o baque mínimo das lâminas nas pedras da bancada, as panelas cheias de água a pousarem sobre o fogão, os fósforos riscados na lixa das caixas, o gorgolejar da água a ferver, os arames da roupa a gemer nas roldanas perras, o sobressalto dos pássaros nas gaiolas, as unhas de um cão nervoso na porta de madeira, um latido, risos de gente infeliz, o fundo sonoro e monótono de dezenas de frigoríficos, gritos de uma mãe e, ao longe, nas traseiras do prédio, o estrépito das garrafas de vidro a caírem nos tambores do lixo numa explosão de cristal. Tinha sido há muitos anos. A confusão amainou, como uma tempestade que se dissipa. O prédio tornara-se um corpo doente, na fragilidade nua do cimento, no silêncio não de um corpo que repousa, mas de um que se prepara para morrer. Quando cheguei à rua ouvi uma voz:

«Ei!»

Depois mais nítida:

«Ei! Bruno!»

Procurei-a na escuridão, os candeeiros tinham as lâmpadas fundidas. Vi uma silhueta. Quem seria? Devia conhecer-me.

«Como é que és?»

Estava mesmo à minha frente, mas não o conseguia reconhecer.

«Não te lembras de mim?»

E então lembrei-me. Não era possível. Fernando. Ali estava ele. Sempre igual. Não mudara nada desde que éramos crianças. Sorrimos, justos. Caminhámos juntos pelos labirintos dos

prédios. Descobrimos que, afinal, pouco tínhamos para dizer um ao outro.

«Passaram o quê? Dez anos?», perguntei-lhe.

«Mais. Foi no dia 26 de Dezembro de 1999», respondeu-me. Foi então que apontou para a cabine telefónica em frente da antiga Junta de Freguesia. «Foi ali. Ali mesmo. Lembras-te?»

A minha memória falhou. Teria sido mesmo ali?

«Ali. No dia 26 de Dezembro de 1999. Foi ali que me mataram.»

THE FORMER THINGS

Copacabana

Lurdes Bexiga was resurrected on Easter Sunday. Afterwards, she left the hospital, took her three kids and moved in with her cousin in Quinta da Fonte da Prata. It was the third time that year she'd fallen down the stairs, or slipped on a freshly scrubbed floor, and since things just kept getting worse – no longer just a matter of bruises and chipped teeth, but now also a pierced lung and a shattered jaw –, she decided she had to move out of her home for the love of her children, fearing the next accident might be the death of her. Domitília,

who owned the fishmonger's where Lurdes worked, had offered to help her at first, but she couldn't hold on to an employee who needed medical leave every now and again. She liked her and she was terribly sorry, but that just wouldn't do. She had a business to run. So when she settled with her three children in a bedroom at her cousin's flat, Lurdes was forced to take up odd jobs, partnering up with Isa to clean stairs in buildings during the week, and to clean house at Teixeira's café in the weekends. Sunday afternoons were the only times she felt free, the only times she could forget all the miserable years she'd spent locked in an unhappy marriage, and, donning the only dress she owned, wearing the makeup her cousin put on, off they went to the matinees at the Copacabana Dancehall.

She felt like a teenager again, and she enjoyed the somewhat sordid atmosphere of the place, the middle-aged men with well-worn suits, white socks in vinyl shoes, the sharp scent of hairspray and cheap perfume, the tiny dishes crowded with peanuts and pumpkin seeds, breaths smelling of beer and stale Sunday dinner, an unfamiliar body holding her tight as she danced to the sound of Tony de Matos, Roberto Carlos, or Rosana, because she was like a teen again and she wanted to forget there was a whole other world outside, that that sanctuary for swingers and weathered whores kept solvent by their lovers was the only place where, for a few fleeting hours on Sundays, she could recover a modicum of lust for life, because if it weren't for that, without that mockery of a shelter where tangos and waltzes filled the late afternoon air, she might give in to depression, give in to her fear of her husband, and Lurdes might decide to put an end to it all and throw herself onto the railroad tracks.

It didn't come to that. Her husband had already showed up at her cousin's flat, kicking at the door and hurling curses in the night, before some neighbours managed to throw him out, drunk and raging. Once, on a Sunday morning, he'd tried to ambush her outside Teixeira's café. Isa was the one who'd bailed her out, telling her to scurry out the back door.

When he heard his wife spent her Sunday afternoons at the Copacabana, he went over and waited for her in the parking lot, and when she left the dancehall, her face bright with a moment's happiness, feeling like a teen again, he shot her three times at close range and left her lying limp in a pool of her own blood, the only dress she owned, black and backless, covered in mud. Her tiny handbag, a gift from the fishmonger, spat out a mirror, some eye-liner, a 500 escudos bill, a purse that held nothing but a couple of bus tickets, and a picture of her with her three children, taken a lifetime ago. She was already dead when the final bullet destroyed her skull.

Fernando T.

I felt numb when I left my mom's house. We'd had cottage cheese, cod with straw potatoes, I'd had seconds, and we'd drunk wine – rough, cheap wine. I stood in the landing, lights out, smoking a cigarette and looking at the windows on the buildings across the street. I enjoy having a smoke in the dark, a clandestine pleasure. That's where my mind was there and then. I walked down the stairs. I was sure that stairwell used to feel more alive, there used to be more people going up and down with weary sighs, and even outside, those stirrings, the muted animal breathing from within people's homes made itself heard: voices from television sets, toys dragged across loose floorboards, doors creaking open and banging shut, knives slicing into onions, the tiny thunk of blades hitting stone kitchen counters, pots filled to the brim settling on the stove, matches scratching against the coarse edge

of a box, water bubbling, brought to boil, clotheslines screeching through rusted pulleys, the flutter of birds startled in their cages, a nervous dog pawing a wooden door, a yelp, the faded laughter of the miserable, the steady hum of a dozen refrigerators, a mother's scream, and off in the distance, in the back of the building, the crash of bottles exploding into crystal shards in the bottom of a bin. But that'd been years and years ago. The bedlam had died down, like a storm that had cleared. The building had become a diseased body, fragile in its naked concrete skin, silent as a body not at rest, but settling down to die. When I walked outside, I heard a voice:

"Hey!"

The voice grew sharper.

"Hey, Bruno!"

I searched the darkness, the streetlamps were out. I made out a profile. Who could it be? Surely someone who knew me.

"How's tricks?"

He was standing right in front of me, but I didn't recognize him.

"You don't remember me?"

That's when it hit me. It couldn't be. Fernando. He was standing right there. He looked the same as ever. He hadn't changed a bit since we were kids. We shared a smile, it was only fair. We walked together through the maze of buildings. We found that we had very little to say to one another, after all.

"How long has it been? Ten years?," I asked him

"Longer than that. It happened on December 26th, 1999", he replied. Then he pointed at the phone booth in front of the local council headquarters. "That's where it happened. Right there. Remember?"

My memory failed me. Had it really happened there?

"There. December 26th, 1999. That's where they killed me."

Translated by Luis Coimbra

AZ ELSŐ DOLGOK

Copacabana

Lurdes Bexiga egy húsvétvasárnapon támadt fel. Kijött a kórházból, fogta a három gyerekét és elköltözött az unokanővérehez, a Fonte da Prata-i lakótelepre. Egy év leforgása alatt ez volt a harmadik alkalom, hogy leesett a lépcsőn, vagy elcsúszott a frissen mosott padlón, és mindig csak egyre rosszabb lett – már nem csak véralfutások és kitört fogak volt az eredmény, hanem a tüdejét is átszúrta egy törött borda, illetve az állkapcsa is tropára ment –, így hát úgy döntött, hogy a gyerekei és a saját érdekében elköltözik, hiszen még egy hasonló balesetért akár az életével is fizethet. Domitilia a halasbolt tulajdonosnője, ahol Lurdes dolgozott, az első alkalommal felajánlotta a segítségét, de most már nem tudott tovább olyan alkalmazottal dolgozni, aki hol tud jönni, hol nem és folyton kórházban van. Nagyon szerette Lurdest, nagyon sajnálta, de ez nem mehetett így tovább. Az üzlet az üzlet. Ezért Lurdesnek, miután beköltözött a három gyerekkel az unokanővér lakásának

egyik szobájába, alkalmi munkákat kellett vállalnia, lépcsőházakat mosott fel Isa-val, hétvégénként pedig a Teixeira kávéházban takarított. A vasárnap délutánok voltak számára a szabadság pillanatai, amikor elfelejthette egy boldogtalan házasság nyomorúságos éveit és az egyetlen ruhájában, az unokatestvére által kisminkelve, elmentek ketten a Copacabana táncszalon táncdélutánjára.

Újra tinédzsernek érezte magát, tetszett neki a hely gyanús hangulata, a középkorú férfiak a kopott zakóikkal, lakkcipőikkel és a fehér zoknijukkal, a hajlakk és a csempészparfümök intenzív illata, a kis tányérokra a földimogyoró és a tökmag, a sör- és az ebédre evett babos főttthús-szagú lehelletek, egy idegen test, ami magához húzza, amikor Tony Matos, Roberto Carlos és Rosana dalaira táncolnak, mert újra tinédzsernek érezte magát és el akarta felejteni, hogy van egy másik világ ezeken az ajtókon túl, hogy ez, a dörzsölt gazemberek és öreg, kitarított kurvák menedéke, volt az egyetlen hely, ahol a tűnékeny vasárnapi órák során, visszatért valamennyire az életkedve, mert enélkül, enélkül a menedék-pótlék nélkül, ahol késődélután keringőket és tangókat hallgattak, talán legyőzné a depresszió, talán legyőzné a félelem a férjétől, és Lurdes a HÉV elé ugorva véget vetne az életének.

Erre azonban nem volt szükség. A férje már járt az unokatestvére lakásánál és egyik este káromkodva próbálta meg berúgni az ajtót. A szomszédok rakták ki a házból a részeg és erőszakos férfit. Egyszer egy vasárnap reggel, a Teixeira kávézó előtt várta, hogy kijöjjön. Isa mentette meg, gyorsan szólt neki, hogy meneküljön el a hátsó kijáraton keresztül.

Amikor megtudta, hogy a felesége a Copacabana-ban tölti a vasárnap délutánokat, megvárta a parkolóban, és ahogy kilépett az épületből, mulandó boldogságtól sugárzó arccal, újra tinédzsernek érezte magát, három lövéssel leterítette, ott maradt a földön egy vértócsában, az egyetlen ruhájában, a hátul nyitott fekete ruhában, amit bepiszkított a sár. A táskájából, amit még a halasbolt tulajdonosnőjétől kapott, kiesett egy tükör, egy rúzs, egy ötszáz escudo-s, a pénztárcája, amiben csak két buszjegy volt, és egy réges-régi fénykép róla és a gyerekekről. Egy utolsó lövés, amikor már halott volt, szétrombolta a koponyáját.

Fernando T.

Fáradtan és tompán jöttem el anyáméktól. Friss fehér sajtot és tökehalat ettünk, amiből kétszer is vettem és karcos, rossz minőségű bort ittunk mellé. A lépcsőfordulóban maradtam a sötétben dohányozni és a szemközti ház ablakait néztem. Szerettem a sötétben dohányzás titkos élvezetét. Erre gondoltam abban a pillanatban. Lementem a lépcsőn. Az volt a benyomásom, hogy régen több élet volt itt, emberek mentek fel és le a lépcsőházban, fáradtan sóhajtozva és lehetett hallani kívülről a zajokat, a lakások süket, állatias lélegzését: a televízió hangját, a hibás, egyenetlen parkettákon végighúzott játékok karistolását, a záródó és nyíló ajtók hangját, a hagymát vágó kések kopogását a konyhapulton, a vízzel teli fazekakat a tűzön, a skatulya oldalán végighúzott gyufa sercegését, a forró víz bugyogását, a rozsdás csigában végighúzott szárítókötél nyögéseit, a riadt madarakat a kalickában, egy ideges kutya kaparását a faajtón, a boldogtalan emberek mosolyát, a többtucat hűtőszekrény monoton háttérzaját, egy anya kiáltását és, a ház mögötti szeméttárolóba dobott üvegek kristályos robbanásait. Sok-sok évvel ezelőtt. A zajok most már elcsendesedtek, mint egy visszavonuló vihar után. Az épület egy beteg testté vált a beton meztelen törekenységében, nem egy pihenő test, hanem a halálra készülődő test csendjében. Ahogy kiértem az utcára meghallottam egy hangot:

„He!”

Majd tisztábban:

„Hé! Bruno!”

A sötétet fürkésztem, az utcai lámpák ki voltak égve. Megláttam egy ember körvonalait. Vajon ki lehet az? Biztos ismer engem.

„Mi a pálya?”

Ott állt előttem, de nem ismertem fel.

„Nem emlékszel rám?”

És ekkor már emlékeztem. Lehetetlen. Fernando. Ott volt ő. Ugyanúgy nézett ki, mint régen. Nem változott semmit a gyerekkorunk óta. Visszafogottan mosolyogtunk. Az épületek labirintusában sétáltunk és rájöttünk, hogy tulajdonképpen nincs sok mondanivalónk egymásnak.

„Hány év telt el? Tíz?”, kérdeztem.

„Több. 1999. december 26-án történt.”, válaszolta és az önkormányzat épülete melletti telefonfülkére mutatott. „Ott történt. Pont ott. Emlékszel?”

Az emlékezetem cserbenhagyott. Tényleg ott történt volna?

„Ott. December 26-án. Ott öltek meg.”

Urbán Bálint fordítása

In cooperation of:

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

osztrák) kulturális (fórum^{bud})

NORVÉG NAGYKÖVETSÉG

**STATENS
KUNSTRÅD**
DANISH ARTS COUNCIL

WITH THE SUPPORT OF
THE FLEMISH GOVERNMENT

DÁN KULTURÁLIS INTÉZET

DÁN

NAGYKÖVETSÉG

FILI SUOMEN KIRJALLISUUDEN TIEDOTUSKESKUS
INFORMATIONSCENTRALEN FÖR FINLANDS LITTERATUR
FINNISH LITERATURE INFORMATION CENTRE

N O R L A

finnagora

swiss arts council
prohelvetia

Svájc.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Svájci Nagykövetség Magyarországon

**INSTITUT
FRANÇAIS**
BUDAPEST

**GOETHE-INSTITUT
BUDAPEST**

**Istituto
Italiano
di
Cultura**

A Bolgár Országos
Önkormányzat

REPUBLIC OF CYPRUS
MINISTRY
OF EDUCATION AND CULTURE
CULTURAL SERVICES

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

EDITED BY: EVA KARADI (LETTRE@C3.HU) ■ DESIGN BY: KATALIN CSIZMADIA (KATART-TIPOGRAFIKA,
E-MAIL: KATART@T-ONLINE.HU) ■ LAYOUT BY: ATTILA SZABÓ (HOUDINI BT., INFO@HOUDINI.HU)
■ PRINTED BY: VISIT PRINTING HOUSE BUDAPEST